

ОДБРАНА

Додатак

**КОНКУРС ЗА ПРИЈЕМ
У ПРОФЕСИОНАЛНУ
ВОЈНУ СЛУЖБУ**

Интервју

**Министар одбране
Драган Шутановац**

ВРЕМЕ ПАРТНЕРСТВА

Акција Министарства одбране и Војске Србије за децу од 6 до 12 година

НАЦРТАЈ ЦРТЕЖ ЗАПЛОВИ ВОЈНИМ БРОДОМ

ПУСТИ МАШИ НА ВОЉУ И
НАЦРТАЈ ВОЈНИКА БУДУЊНОСТИ
- КАКО ИЗГЛЕДА, КАКВА МУ ЈЕ УНИФОРМА,
ОПРЕМА... БИШ ТВОЈ ЦРТЕЖ МОЖЕ ДА БУДЕ
ЈЕДАН ОД 13 НАЈБОЉИХ КОЈИ БЕ ДА
САЧИЊАВАЈУ КАЛЕНДАР ВОЈСКЕ СРБИЈЕ,
А ТЕБИ ДА ОМОГУЋИ
ПЛОВИДБУ ВОЈНИМ БРОДОМ.

**МАШТАШ ДА СИ ВОЈНИК?
НАЦРТАЈ СВОЈЕ СНОВЕ!**

МОБИ БЕШ ДА СЕ ДРУЖИШ СА МОРНАРИМА,
ДА УПОЗНАШ ЉУДЕ-ЖАБЕ И ПРОБАШ
ЊИХОВА РОШИЛАЧКА ОДЕЛА...

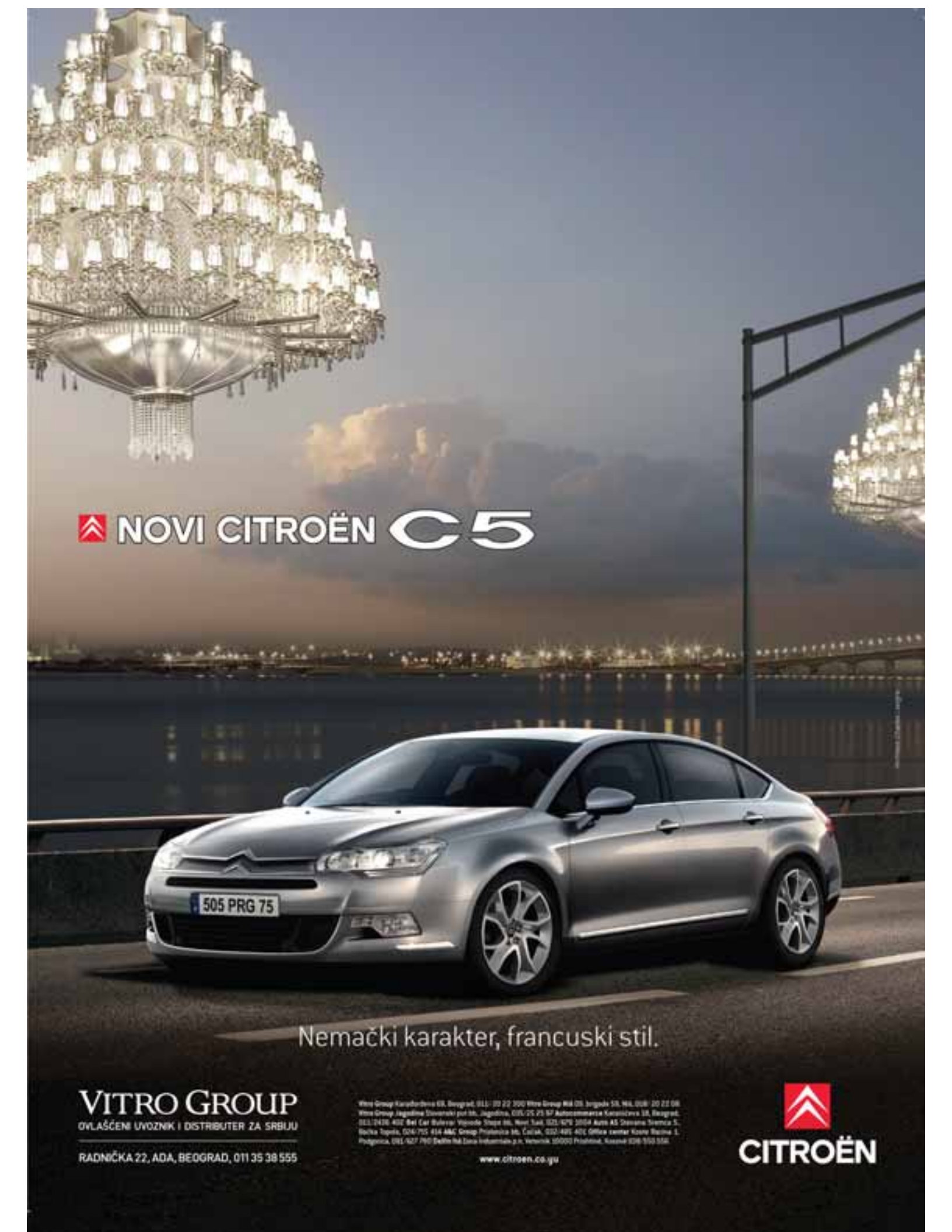
Аутори још 50 најлепших цртежа
биће гости Специјалне бригаде,
уознаће праве специјалце,
тајне њихових вештина,
а ту су и друге награде
- шоље Војске Србије, мајице,
качкети, оловке...

ПОЖУРИ!

Пошаљи цртеж на папиру формата А4,
до 15. новембра, на адресу:
Централни дом Војске Србије,
Браће Југовића 19, 11000 Београд
са назнаком „НАЦРТАЈ ЦРТЕЖ
- ЗАПЛОВИ ВОЈНИМ БРОДОМ“

На полеђини цртежа напиши: име и презиме, адресу и телефон.
Више информација на www.vs.rs/decijicrtesi

 NOVI CITROËN C5

Nemački karakter, francuski stil.

VITRO GROUP

OVLAŠĆENI UVOZNIK I DISTRIBUTER ZA SRBIJU

RADNIČKA 22, ADA, BEOGRAD, 011 35 38 555

Vitro Group Kariškorčeva 68, Beograd, 011 30 22 300 Vitro Group M8 09, Brgada 58, NAL 008 20 22 08
Vitro Group Jagodina Dvorski put 1b, Jagodina, 035 25 25 57 Autocommerz Karančeva 18, Beograd,
011 2436 402 Bel Car Bulvar Vojvode Stjepa 86, Novi Sad, 022 626 2004 Auto AS Slavina Trnava 5,
Bačka Topola, 034 705 414 AMC Group Prilatica bb, Čelik, 032 401 402 Office center Kopa Balcina 1,
Podgorica, 081 927 760 Delta bb, Laka Informalno p.n, Velenik 10000 Priština, Kosovo 038 500 558

www.citroen.co.yu

CITROËN

ОДБРАНА

Магазин Министарства одбране Србије

„Одбрана“ наставља традиције „Ратника“, чији је први број изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Новински центар „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19

Директор и главни и одговорни уредник

Славољуб М. Марковић, потпуковник

Заменик главног уредника

Раденко Мутавић

Уредници

Драгана Марковић (специјални прилози)
Мира Шведић (арсенал)

РЕДАКЦИЈА:

Душан Глишић (фељтон, историја и традиције),
мр Снежана Ђокић (свет),
Бранко Копуновић (друштво),
Александар Петровић, потпоручник,
Владимир Почуч, мајор (одбрана),
Сања Савић (интернет)

Стални сарадници

Бошко Антић, Станислав Арсић, Себастијан Балаш,
Игор Васиљевић, Југослав Влаховић, мр Славиша Влацић,
Милосав Ђорђевић, Александар Лијаковић,
др Милан Мијалковски, мр Зоран Миладиновић,
Предраг Милићевић, Миљан Милкић,
Крстан Милошевић, др Милан Милошевић,
др Александар Мутавић, Никола Остојић,
Никола Оташ, Иштван Пољанац,
Будимир М. Попадић, Влада Ристић,
др Драган Симеуновић

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликовни уредник),
Станислава Струњаш, Бранко Сиљевски
(технички уредници)

Фотографија

Горан Станковић (уредник)
Даримир Банда (фоторепортер)

Језички редактори

Мира Попадић, Слађана Мирчевски

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Вера Денковски

Документација

Радован Поповић (фото-центар)

ТЕЛЕФОНИ

Директор и главни и одговорни уредник
3241-258; 23-809
Заменик главног уредника 3241- 257; 23-808
Секретар редакције 3201-809; 23-079
Прелом 3240-019; 23-583
Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765
Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995

ТЕЛЕФАКС 3241-363

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19

e-mail

odbrana@beotel.rs
redakcija@odbrana.mod.gov.rs

Internet

www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-49849-58 за НЦ „Одбрана“

Претплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РСЦ
месечно 160 динара.
За претплатнике преко Поштанске штедионице
месечно 180 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд,
Македонска 29

ОДБРАНА ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

„Одбрана“ је члан
Европског удружења војних новинара

Снимак Зоран МИЛОВАНОВИЋ

САДРЖАЈ

ИНТЕРВЈУ

Министар одбране Драган Шутановац

ВРЕМЕ ПАРТНЕРСТВА

8

У ФОКУСУ

Посета начелника Здруженог генералштаба
оружаних снага САД

САРАДЊА У КОМПЛИКОВАНИМ УСЛОВИМА

14

Per aspera

ЕЛИКСИР МЛАДОСТИ

19

ОДБРАНА

Вежба са бојним гађањем „Челик-2008“

ПРЕДУСЛОВ ЈАКЕ ВОЈСКЕ

20

Шездесет година Војнотехничког института

НАУКОМ ДО ОДБРАМБЕНИХ ТЕХНОЛОГИЈА

24

Са галерије

РЕД И МИР

27

Специјални прилог „

Тактичка вежба „Пресретач 2008“

ЗАЈЕДНИЧКА КОНТРОЛА НЕБА

30

Београд Air show 2008.

ИШТВАНУ У ЧАСТ

32

Уз Дан Ветеринарске службе

БРИГА ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ

34

Паралеле

НАТО И БАЛКАН

39

КУЛТУРА

Сајам књига 2008.

СВЕТОВИ КОЈИ НАС СПАЈАЈУ

40

ФЕЉТОН

Знаменити Срби на Крфу 1916–1918. (3)

БУЋЕЊЕ ПОБЕДНИЧКОГ ДУХА

42

ЦЕНОВНИК

ВОЈНО ТУРИСТИЧКЕ АГЕНЦИЈЕ

48

„Тадобранац“ број 1

САЈАМ

На недавно завршеном сајму књига у Београду, као и свих претходних година, учествовали су и војни издавачи. Поред Војноиздавачког завода и Новинског центра „Одбрана“, којима је издаваштво основна делатност, своја издања представили су и Војнотехнички институт, Институт за стратегијска истраживања, Војни музеј и Центар за војнонаучну документацију информације и библиотекарство.

Подужи је и списак оних који, нажалост, нису учествовали, а имали су шта да покажу: Војногеографски институт, Музеј ваздухопловства, Војнофилмски центар „Застава филм“, Војна академија, Војномедицинска академија... Зашто нису учествовали – не знам и нећемо се тиме бавити овом приликом, мада мислим да им је тамо било место. Не само због обелодањивања своје издавачке продукције него због представљања делатности и институција система одбране у целини. Сајамске манифестације су, наиме, изванредна прилика за то и треба их свакако паметно искористити.

На Сајму заштите и безбедности у Београду и ове године представили су се Технички опитни центар, ВФЦ „Застава филм“ и НЦ „Одбрана“. Сајмови туризма у Београду и Новом Саду прилика су за презентацију понуде војних туристичких организација. На сајмовима технике и проналазаштва редовни учесници су и представници Министарства одбране и Војске.

Наступи Војне академије и Војне гимназије на сајмовима обрарована увек су врло успешни. За војне издаваче незаобилазни су и сајмови књига у Нишу и Новом Саду.

Док нам, на пример, на сајмовима намештаја, козметике, пољопривреде и да не набрајам даље, као излагачима није место, јер ту једноставно, немамо шта да понудимо, Сајам наоружања у Београду се, разумљиво, одвија под покровитељством Министарства одбране. Припреме за наредни 2009. године су већ поодмакле.

Иностране сајамске манифестације још увек су далеко од нас. Наравно, то се не односи на наступе предузећа одбрамбене индустрије, која како-тако, појединачно или здружено, посредством Југоимпорта, налазе могућности да свој асортиман робе представе на међународним смотрама. Истина, мали али значајан продор ван граница Србије учинио је и Војноиздавачки завод недавним појављивањем на сајму књига у Бањалуци, где су њихова издања наишла на врло добар пријем.

Координација наступа, мора се признати, није увек баш најбоља. Понекад је практично и нема. И о томе свакако треба размислити. Питање је да ли смо искористили све могућности да се у тим приликама на најбољи начин представимо јавности? Да ли је наступ јасно дефинисан и довољно добро осмишљен? Да ли су на прави начин ангажовани сви расположиви ресурси у систему одбране? И да не идемо даље са питањима. До потпуног одговора тешко бисмо дошли, јер свеобухватне анализе тог проблема до сада није било.

Ипак, јасно је да сајамски наступи институција из система одбране не смеју бити импровизовани, већ напротив, добро и студиозно припремани и организовани како ефекат не би био контрапродуктиван.

Оно што ових дана видимо на сајмовима запошљавања на којима се представљају могућности за професионалну службу у Војсци Србије охрабрује. Квалитетан промотивни материјал, добро уређени штандови, јасно дефинисане циљне групе и начин комуникације са њима, директно или посредством медија, нису остали без одјека, о чему говори велико занимање младића и девојака за информације о запошлењу у Војсци. ■

ПОЛОЖЕНИ ВЕНЦИ НА СПОМЕНИК ОСЛОБОДИОЦИМА БЕОГРАДА

Председник Републике Србије Борис Тадић положио је венца на Споменик ослободиоцима Београда 1944. године, поводом 20. октобра – дана ослобођења Београда у Другом светском рату. У делегацији су били и начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Здравко Понош и градоначелник Београда Драган Ђилас.

– Наша је обавеза да памтимо жртве ослободилаца Београда – написао је председник Тадић у спомен-књигу.

Поводом Дана ослобођења српске престонице венце су на Споменик ослободиоцима Београда положиле и делегације Министарства одбране и Војске Србије, Русије, Украјине и Белорусије, Министарства за рад и социјалну политику Републике Србије и града Београда. Венце су положили и представници Савеза антифашиста Србије, борачких организација, удружења потомака ослободилачких ратова Србије, ветерана, београдских предузећа и радних колектива.

Војне делегације Србије, Русије, Украјине и Белорусије положиле су венце и на Споменик незнатом војнику Совјетске армије у Спомен-парку. ■ Д. Г.

ПРИЈЕМ ДЕЛЕГАЦИЈЕ ЛИБИЈЕ

Министар одбране Драган Шутановац примио је 18. октобра делегацију Министарства одбране Либије, коју је предводио генерал-мајор Џириил ал Кадики.

На састанку се разговарало о даљем унапређењу војно-војне и војноекономске сарадње две државе. Представници Либије изразили су занимање

за наставак школовања својих официра у нашој земљи, за одлазак наших стручњака у Либију, где би обучавали њихов кадар, те за сарадњу са нашим техничко-ремонтним заводима, који би били ангажовани на ремонту ваздухоплова и оклопних средстава.

Министар Шутановац изразио је захвалност због принципијелног става Либије о питању једнострано проглашене независности Косова. ■

МИНИСТАР ОДБРАНЕ ДРАГАН ШУТАНОВАЦ

ВОЈСКА ГАРАНТ

Не очекујем да ће доћи до дестабилизације и угрожавања безбедности у зони одговорности Треће бригаде, рекао је министар Шутановац и додао да увек постоји могућност за локалне инциденте, али Војска Србије је ту да адекватно и пре свега превентивно реагује

Министар одбране Драган Шутановац боравио је 29. октобра у Копненој зони безбедности и том приликом посетио касарну „Топлички устанак“ у Куршумлији, базу „Шушљак“ и село Рашевоца, а са представницима локалне самоуправе разговарао је о могућностима инфраструктурних побољшања на том подручју.

„Сваке јесени и зиме обилазимо базе у Копненој зони безбедности да старешинама и војницима дамо подршку у њиховом послу, који је веома тежак, и да се лично уверимо какви су им услови живота и шта им је све потребно“, рекао је министар Шутановац на бази „Шушљак“. „Стање безбедности је стабилно, војници и старешине изводе своје редовне активности и надам се да ће тако бити током целе зиме“.

Министар Шутановац је нагласио да „нема обавештајних сазнања да се нешто озбиљно спрема“, а присуство Војске Србије у Копненој зони гарант је стабилности у региону.

На питање новинара о распоређивању мисије Еулекса на Косову, Шутановац је рекао да оно што одликује дипломатску активност Србије за одбрану права на Косову и Метохији, јесте принципијелност у поштовању међународног права, а то се односи не само на самопрокламовану независност Косова већ и

ВАЦ У КОПНЕНОЈ ЗОНИ БЕЗБЕДНОСТИ

СТАБИЛНОСТИ

на размештање мисије Еулекс. „Ми тражимо поштовање Резолуције 1244 и да било која мисија на Косову и Метохији мора бити статусно неутрална. Уколико се договоримо да Еулекс ради под тим условима, он је добродошао да штити ред и сигурност грађана“, истакао је министар Шутановац.

ВОЈСКА НЕ ПОКЛАЊА ИМОВИНУ

На крају посете Копненој зони безбедности министар одбране Шутановац је у Куршумлији разговарао са начелником Топличког округа Срђаном Јордачијевићем и председницима општина Куршумлија, Блаце, Прокупље и Медвеђа.

Циљ састанка је био да се цивилно-војна сарадња у Топличком округу подигне на виши ниво и да се размотре могућности да Министарство одбране и Војска Србије помогну локалној самоуправи у развијању инфраструктуре.

На захтев нишких власти да им Војска уступи четири касарне, министар Шутановац је рекао да „Војска не може ништа да уступи“ и да се неперспективна имовина Војске Србије налази у Мастер плану. „Ко је заинтересован да преузме имовину Војске Србије треба да обезбеди средства у буџету и да тако омогући задовољење наших потреба, као што су станоградња и набавка војне опреме“, рекао је Шутановац и додао да је то једини начин, јер је војна имовина један од битних развојних капацитета на који Војска рачуна.

База „Шушљак“, којом командује мајор Грујица Вуковић, налази се на 998 метара надморске висине и њени припадници обезбеђују 16,5 километара административне линије према Космету. Током данашње посете они су извели вежбу у којој су приказали рад патроле, одбрану базе у случају напада и поступак патроле у случају илегалног преласка административне линије.

После базе министар одбране посетио је село Рашевац уз административну линију према Косову и Метохији. Шутановац је први војни министар који је дошао у то село, удаљено 22 километра од Куршумлије, али свега 320 метара од административне линије. У Рашевцу је од 12 домаћинстава највише старачких. Млађи су отишли за послом и бољим животом. Они који су остали у селу захвални су Војсци Србије за сигурност коју им пружа, а министра су замолили да им помогне у ономе што им је највише потребно – а то је пут до села.

Министар Шутановац је обећао да ће у сарадњи са другим министарствима и институцијама покушати да помогне и да очекује да у село што скорије стигну машине, а са њима и пут.

Боравак у Копненој зони безбедности министар Шутановац започео је посетом касарни „Топлички устанак“ у Куршумлији, где му је командант Треће бригаде Копнене војске пуковник Чедомир Бранковић предочио услове живота и рада припадника бригаде, посебно према административној линији са Косовом и Метохијом.

Министар Шутановац је потом, у пратњи начелника Управе за оперативне послове Генералштаба ВС генерал-мајора Драгана Колуније и заменика команданта Копнене војске генерал-мајора Александра Живковића, положио венац на споменик палим борцима 354. пешадијске бригаде. ■

З. МИЛАДИНОВИЋ
Снимео С. ЂОРЂЕВИЋ

Показна вежба
на бази „Шушљак“

Снимио Д. БАНДА

ВРЕМЕ ПАРТНЕРСТВА

Чини ми се да се сада коцкице постављају стратешки, на глобалном плану, и да ми врло брзо морамо да нађемо начин да на то утичемо и да се прилагодимо томе. Оно што је чињеница, то је да не постоји вечна љубав на глобалном плану између било којих земаља света – постоји само вечни интерес!

Са министром одбране Драганом Шутановцем разговарали смо, поводом сто дана рада Владе, више о плановима него о резултатима, о пројекцијама система одбране, Министарства и Војске, који треба да буду део новог одговора Србије на глобалне промене и захтеве регионалне безбедности.

Унутар система занимала су нас решења која могу допринети бољој организацији, ефикаснијем раду, али и бољем стандарду, посебно одлуке које ће скинути бреме прошлости.

Министар Шутановац је уверен у бољу будућност – система и људи у њему, а време још видљивијих резултата у опремању, јачању и партнерству са онима на које се вреди угледати, тек долази.

■ *Професионализација Војске прво је актуелно и значајно питање које не зависи само од Министарства одбране већ и од других институција друштва које треба да дају подршку том опредељењу? Како видите тај процес на друштвеном плану?*

– Идеја потпуне професионализације Војске апсолутно је у складу са модерном и савременом војском и државом и убеђен сам да друштво даје подршку таквој пројекцији војске. Али нисам убеђен да као држава на прави начин томе приступамо и

да имамо одговарајућу јавну подршку, како би заинтересовани да буду професионални војници знали где да се пријаве, које су предности, шта доноси тај позив, какве су бенефиције...

Предстоји нам велики посао. Осим уређења система изнутра, мора да се уради добар ПР и добра комуникација и са медијима, и са невладиним сектором, интелектуалцима... Поред Министарства и Војске, неопходна је подршка Владе, председника, јавног сервиса, медија, невладиног сектора, цркве... Има много субјеката који треба да направе синергију позитивне енергије, да свима буде јасно и због чега то радимо и на који начин се то ради.

■ Рок је 2010. година?

– Што се тиче Министарства и Војске оптимиста сам да ћемо испунити рок и бити апсолутно спремни.

■ Остаје ли могућност служења војног рока онима који то желе?

– Добро дошли су сви који желе да буду војници и након потпуне професионализације. Убеђен сам да има младих људи који желе да пробу обуку, да се увежбају у појединим војним вештинама, и да ће им то искуство бити корисно у животу.

Вероватно би један део њих и остао у Војсци Србије. Таква пракса и у другим земаљама постоји.

■ На реду је нова организација и систематизација у Министарству одбране. Каква је замисао новог министарства, шта ће се мењати, организационо, кадровски, бројчано...?

– Желим да урадим организацијске промене које ће нас довести до тога да наше министарство буде у стандарду министарства оних земаља којима ми тежимо. Чињеница је да сада однос војних лица и цивила у Министарству није какав би требало да буде, а подсећам да је за државу и друштво изузетно скупо упошљавати војна лица на положаје које могу да обављају цивили.

Сваки цивил који ради у Војсци Србије има своју коначну цену коштања, али официри и подофицири немају. Држава је инвестирала и инвестира у ту професију да би били војници, а не да би обављали цивилне послове.

Жеља ми је да се Министарство „демитализује“, на начин и у мери колико је то логично, до нивоа који је уобичајен у развијеним војскама и министарствима.

■ Каква ће бити динамика те активности?

– Овај посао је стратешки важан, и као за сваки други стратешки посао важно је да ли је урађен квалитетно или не, а не да ли је урађен седам или петнаест дана пре или после неког задатог рока.

■ Очекујете потешкоће?

– Очекујем отпор унутар система, очекујем отпор оних који су се „ушанчили“ на поједине позиције и деценијама раде послове

за које нису школовани. Убеђен сам да ће највећи део система дати подршку. Ако погледамо како то функционише у развијеним земаљама, јасно је да досадашњи начин не може да опстане. Морам да нагласим да, уколико желимо да развијамо систем одбране и да повећамо плате, ми морамо да се мењамо, јер овако напросто није финансијски одрживо.

Значи, ми можемо да радимо као деведесетих година и да сви буду незадовољни, али опет ушукани у неке своје кабинетиће, без секирања да ће поново морати да обују чизме. Или да радимо на начин да свачије радно место буде под знаком питања, па ако га не ради квалитетно – да буде премештен на друго, где ће можда и боље да се покаже.

■ Каква је, заправо, порука те промене?

– Нико неће бити заштићен ни на једној позицији зато што је ту дуго, нити зато што у систему он ништа друго не зна да ради, а и тај посао не ради како ваља. Жао ми је свих који су навикли да деценијама долазе у топао „кабинет“, при том имају све бенефиције које имају и они који су данас у Копненој зони безбедности, у неким ситуацијама и веће, а избегавају чак и униформу да обуку.

Сигурно имамо вишак запослених, а не бих желео да буде отпуштања. Идеја је да направимо такав распоред да се официри који су неопходни Војсци врате и наставе да раде свој посао.

■ Да ли је и зато најављено бројно повећање Војске?

– Повећање је потребно пре свега зато што су ризици, изазови и претње другачији него у годинама када су прављени планови за смањење. Унилатерална декларација о проглашењу независности Косова, те неулазак Македоније у НАТО, свакако утичу на безбедносну слику региона. О томе морамо да размишљамо, а не само о безбедности унутар граница наше земље.

■ Мења се и глобални однос моћи и непосредно безбедносно окружење?

– Чини ми се да се сада коцкице постављају стратешки, на глобалном плану, и да ми врло брзо морамо да нађемо начин да на то утичемо и да се прилагодимо. Чињеница је да не постоји вечна љубав на глобалном плану између било којих земаља света – постоји само вечни интерес. Уколико не будемо умели да свој интерес уградимо у интересе земаља које су данас глобални играчи, бојим се да ћемо остати „слепи црвео“ за које нико неће имати разумевања и неће имати жељу да са нама на било који начин сарађује.

И зато је веома битно да што пре завршавамо своје обавезе према Хашком трибуналу, јер је то један цивилизацијски чин који превазилази сам однос према ратним оптуженицима. С друге стране, питање Косова и Метохије је једно веома деликатно безбедносно питање. Ми морамо да бринемо и о грађанима који живе на КиМ, и онима који живе у овом делу Србије.

БУЏЕТ

Министарство одбране је ребалансом буџета закинуто за око три милијарде динара, чиме су издвојања за Војску пала са 2,4 одсто на мање од 2,25 одсто бруто домаћег производа.

ЗАКОНИ

У ових сто дана рада Владе урађени су нацрти два закона – Закона о војној, радној и материјалној обавези и Закона о цивилној служби. У току је израда Закона о Војнобезбедносној агенцији и Војнообавештајној агенцији. Донети су и подзаконски акти којима се уређује систем одбране и тренутно је Министарство одбране највећи предлагач аката такве врсте.

РЕМОНТ

У току је ремонт пет авиона и десет хеликоптера, 36 теренских возила, одређеног броја тенкова и осталог наоружања.

НАОРУЖАЊЕ И ОПРЕМА

Србија је заинтересована да купи вишкове наоружања из Црне Горе, Републике Српске и БиХ, укључујући и авионе *ораво* и *галеб Г-4*, тренажер лета, оклопне транспортере, самоходне хаубице и разне делове за хеликоптере *камов*, који би могли да се врате у употребу, јер имају велику носивост, а првенствено би се користили за трећу мисију Војске – помоћ цивилном становништву у случају елементарних непогода и сличних инцидената.

БЕСПИЛОТНЕ ЛЕТЕЛИЦЕ

Набављено је десет беспилотних летица, које могу да служе и за војне и за цивилне сврхе, а до краја године биће расписан тендер за набавку још савременијих типова.

■ *Поновна поларизација два света, Истока и Запада, актуелизује нашу недоумицу о припадању и опредељивању, стару вековима. Куда и како даље?*

– Наша стратешка оријентација, потврђена на изборима, јесте Европска унија. Јачање Русије, Америке и Кине, али и других земаља у свету, свакако је важно, али Србија се определила за пуноправно чланство у ЕУ и то је правац од кога нећемо одустати.

Поделе унутар опозиције, којима се рашчишћавају односи и међу њима у односу на ЕУ, показују да један број оних који су били против Европе на изборима, схвата да не може да иде против грађана и да они желе да промене своју политику.

■ *Недавно сте потписали Безбедносни споразум са Североатлантским савезом. Имајући у виду укупну активност током боравка у Бриселу, сусрете и разговоре, како видите наше место у Партнерству за мир убудуће, колико ћемо искористити могућност пуне сарадње која нам се сада отвара?*

– Мислим да ћемо ми још годину, годину и по дана, имати један слободан простор у коме ће према нама, и нашој Војсци пре свега, један број земаља изражавати одређене симпатије, уз жељу да са нама сарађују, вежбају, размењују информације.

Након тог времена доћи једно логично питање – да ли смо ми партнери или нисмо? Да ли смо ми партнери само приликом вежбања и у билатералним односима, или смо партнери и кад дође до потребе очувања глобалног мира у свету? И да ли ћемо ми, заједно са нашим партнерима, учествовати у операцијама које треба да омогуће да се безбедност у свету одржи, односно да се спречава дестабилизација.

Наиме, идентично су реаговали и председник Буш, после 11. септембра у Њујорку, и председник Русије Путин, после терористичког напада у Беслану, када су рекли да ће штитити своје интересе и безбедност својих грађана ма где они били угрожени.

Безбедносно, свет постаје „глобално село“. Не можете безбедносно изоловати ниједну земљу на свету, ма колико она била јака, моћна и стабилна. Безбедносна угрожавања постала су транснационална и прекогранична, и уколико тамо где настаје не сасечете опасност у корену, онда кад нарасте и дође до ваших главних градова, онда то постаје тешко решиви проблем.

Зато ће питање јесмо ли заиста партнери бити круцијално. Мислим да ће тада већ бити кристално јасно свима да је управо то још педесетих и шездесетих година Јосип Броз врло добро знао. У време када смо били најутицајнији међу несврстаним, имали смо веома јаку и важну спољну поли-

тику, а тадашња ЈНА била је важан чинилац мира и безбедности у свету, где год да се појавила.

■ *Хоћемо ли, дакле, превазићи тај наш политички проблем?*

– Мислим да ће та врста популизма врло брзо проћи. Опозиција је показала да нема визију развоја Србије и путног правца којим би требало да крене, а да грађани на крају тог пута имају бољи живот.

Управо поделе унутар опозиције показују да оно што је пропагирано с њихове стране на изборима није жеља већине грађана.

Уколико је неким у 21. веку једини ослонац Светосавље и Косовски бој, онда они не могу бити ни релевантни, ни рационални у вођењу државе, и свакако им грађани неће дати подршку.

■ *Како гледате на војну неутралност?*

– Постоје земље у свету које су веома утицајне, а војно су неутралне. И Аустрија и Шведска су веома утицајне, а војно неутралне. С друге стране, Норвешка је чланица НАТОа, али није чланица Европске уније. Не постоји један универзални систем у коме или напредујете или назадјујете.

Ми у овом тренутку имамо одлуку парламента, која нас не спречава да у оквиру Партнерства за мир и у оквиру Уједињених нација налазимо своју улогу на глобалном плану. Нетачно је да ми, ако смо сада неутрални, не можемо да сарађујемо ни са Истоком ни са Западом. Напротив.

■ *Да ли би било политички боље да смо у НАТОу?*

– Будимо искрени. Ми смо „острво“ у НАТОу. Врло брзо ће наша земља бити апсолутно окружена снагама НАТОа са свих страна. То је неминовност и реалност, јер све земље у окружењу теже да се учлане у НАТО, и то ће се пре или касније десити.

Ми можда не желимо да прихватимо ту реалност, али ћемо бити у ситуацији да нас или заобилазе или да сарађујемо. Било која врста заобилажења води нас у ситуацију изолованости, коју смо имали деведесетих година, што никако не може да допринесе квалитету и бољем стандарду грађана.

Међутим, не мислим да је то питање на дневном реду. Ми сада треба да кажемо да смо једна савремена, модерна земља, па ако Аустрија може да буде војно неутрална, што не би могла да буде и Србија.

■ *Војна сарадња отвара нове могућности за проширење односа са појединим земљама. Где смо остварили посебне успехе и које су нове шансе?*

– Резултати већ нису само на војно-војном плану. Поруке коју пошаљу велике силе,

када њихови начелници генералштаба посеће Србију, није само порука нашој војсци већ је порука много озбиљнијег и ширег контекста.

После 24 године у Србији су били начелник Генералштаба Кинеске ослободилачке армије, потом и начелник Здруженог генералштаба оружаних снага САД, после 57 година. Јасне су поруке тих земаља да желе да сарађују са нама. И ако знамо да ће начелник Здруженог ГШ ОС САД практично бити једини човек који ће и даље остати на тој позицији, а очекујемо нову администрацију, онда је јасно да се жели један континуитет у сарадњи, али не само на војном плану.

Јединице Војске Србије извеле су у последња три месеца, четири вежбе. У току су припреме за још две. На полигону „Пасуљанске ливаде“ боравило је у току године више од 5.000 припадника Војске.

У овом тренутку, захваљујући у великој мери, да не кажем и пресудно, тим односима које су наша војска

и Министарство одбране изградили, ми смо неке проблеме успели да превасидимо, да не дође до ширих сукоба и на територији Косова и уже Србије. И то је једна од највећих предности те војно-војне сарадње.

Тренутак у коме наш начелник Генералштаба може да се телефоном чује са главном командујућим НАТОа, од Брисела до Напуља и Кфора, јако је важан за стабилност у региону и улива поверење много више него да смо с њима у сукобу и да немамо координацију и сарадњу.

■ *С обзиром на то да овај интервју излази поводом 100 дана рада Владе, реците нам колико се она бавила питањима система одбране и шта је на дневном реду у наредном периоду?*

– Моје искуство говори да се Влада бави пре свега проблемима, а ми смо за ових годину и по дана, као и у првих 100 дана нове Владе, показали да Војска Србије није више део проблема, већ део решења. И врло често у ситуацијама када тражим одређену помоћ добијем одговор да ми радимо добро, да имамо добар тим и да не брину о нама.

Чињеница јесте да имамо веома добар тим у Министарству. Радимо врло озбиљне реформе, и то што је највећи систем указује да треба највише времена да се он реформише. Зато ми је сада јасније зашто је мандат министра четири године. А ово је систем у коме постоје нагомилани вишедеценијски проблеми.

■ *Чини се да сте са разумевањем примилли ово закидање буџета. Да ли је то осећај реалности када је реч о односима у Влади и са новцем, или што имамо унутрашњих резерви у систему да то амортизујемо?*

– Постоје оба разлога. Значи, не можемо развијати систем одбране тако што ће војни пензионери остати ускраћени за повећање пензије, а сви други добити повећање, као што не можемо да кажемо да стамбено треба да решимо само оне који сада раде у Војсци, а заборављамо све оне који су своје одслужили и практично нас и задужили. Мислим да је то нешто што нас тера на достојанство и разумевање.

Али ме, да кажем и насмејала реченица, да смо ми највећи донатор, јер смо били штедљиви. Нисам желео да купујемо јефтине ствари, јер нисмо довољно богати, већ да штедим, па да оно што купимо буде квалитетно и за дуги низ година. Нажалост, наша

реализација буџета увек је у првих шест месеци слабија, јер се тендери одвијају по више месеци, а главна водиља приликом ребаланса била је реализација буџета.

Ако неко мисли да смо ово смањење прихватили олако, није у праву, јер смо га са пет милијарди свели на нешто више од три.

■ *Чини се као да нема довољно времена, концентрације, да као Влада или друштво решавамо неке проблеме? Пример је зграда срушеног Генералштаба у центру Београда, иако као Министарство желимо да се боље скупимо.*

– Данас Србија још није на здравим економским ногама. Ако погледам уназад до времена Зорана Ђинђића, видећемо да смо се сви ми бавили суштински важним питањима, а то су економија и привреда.

И данас је моје дубоко убеђење да Војска Србије има велики потенцијал, развојно и економски... Аеродроми Батајница и Лађевци су два пројекта који би да су заживели, већ сада доносили новац грађанима и буџету, за послили више стотина људи.

Уколико се боримо за сваки динар страних инвестиција, а не видимо да постоје капацитети и код нас, онда очигледно имамо проблем. С друге стране, слаба реализација Мастер-плана показује да они који газдују нашом имовином не мисле да је то нешто што треба брзо да се реши.

■ *Можда је Мастер-план баш пример да би морало бити више заједничке енергије, јер све је ту, пре свега имовина која чека и већ годинама пропада?*

– Па и то је један од разлога због кога мењамо систематизацију и организацију. Код нас постоји једна бирократија која је недопустива. И бирократија у Влади је у неким сегментима толико спора да је то такође недопустиво. У време брзих телекомуникација и размене информација, на неке одговоре чека се и по неколико месеци.

Просто нема разумевања и морам да кажем да наша држава одлично стоји у односу на то како се ми повремено понашамо. Колико треба страном инвеститору или грађанину да проведе на шалтерима? Више него у било којој земљи Западне Европе, које су при том много богатије.

■ *Шта даље са вишком војне имовине?*

– Нећу допустити да се наша имовина распродаје, као што нећу допустити ни да нас варају разни „бизнисмени“ или локални лидери, не желим да ико узме нашу имовину, а да збузват не добијемо одговарајућу надокнаду. То, наравно, успорава, али идеја појединих градоначелника у Србији да на рачун Министарства они буду добри градоначелници, а ја лош министар, неће проћи.

А сада треба да размотримо да ли је моменат да се продуже оне капиталне ствари које се тренутно виде у Београду, будући да знамо да постоји светска финансијска криза и да ће много теже бити наћи средства него раније. О томе се мора стратешки размислити.

ПУШКА М-21

Са крагујевачком „Заставом“ склопљен је уговор о набавци 1.680 пушака М-21, које спадају у сам врх савременог наоружања, а један број њих већ је у наоружању јединица.

СТРЕЉАЧКО НАОРУЖАЊЕ

Уговорена је куповина више од 500 комада савременог стрељачког наоружања, између осталих и пушака „хеклер и кох“ и снајпера „сак“, за потребе припадника Специјалне бригаде.

ТЕРЕНСКА ВОЗИЛА

Кренуле су испоруке уговорених 100 теренских возила, од чега је већ испоручено 30 возила лада нива.

ЦЕПОТИНА

Најважнији инфраструктурни пројекат Министарства одбране – војна база Цепотина на југу Србије биће завршена до краја јесени и она ће бити најсавременији објекат Војске у који ће се уселити припадници Четврте бригаде.

БРОЈНОСТ

Бројно стање Министарства одбране у овом тренутку је оквирно 37.000. Од тог броја има око 29.500 професионалних припадника, док остатак чине војници на служењу војног рока. По конкурсу за пријем 1.358 професионалних војника, до сада је у састав Војске Србије примљено 706 професионалаца по уговору, а у процедури су 283. Отворен је конкурс за још 1.060 професионалних војника.

ВОЈНА САРАДЊА

У оквиру међународне војне сарадње, у сто дана рада Владе, остварено је 140 иностраних посета, од чега је девет било највишег нивоа, а 131 експертска у функцији реформе система одбране и војнонекономске

■ *Оцењујете да је решавање стамбених потреба припадника Министарства одбране и Војске Србије субвенционисањем кредитирањем пројекат за 21. век. То је, дакле, основни начин решавања тог питања, с обзиром на то да заиста велики број припадника нема стан? Колико сте оптимиста у предвиђању да ли ће менаџмент Министарства одбране успевати да услове кредитирања одржи повољним у дужем периоду?*

– Реализација целокупног *Мастер-плана* омогућила би нам да купимо једну ескадрилу вишенаменских борбених авиона. Дакле, фама о војној имовини као о нечему што је непроцењиве вредности показује да нисмо свесни времена у коме живимо. Идеја да можемо да продамо све и да решимо 22.000 стамбених проблема довела би до тога да ја не будем министар одбране него министар за решавање стамбених питања у Министарству одбране.

Пројекат стамбеног кредитирања је најздравији пројекат за младе људе у систему, а такви пројекти постоје у развијеним земљама. Не можемо рећи да то није добро, јер је то осигурио и користио успешно неко пре нас.

За првих сто дана рада решили смо 650 стамбених питања. Да је тако решавано раније, ми не бисмо били у ситуацији у којој смо данас.

Али начин на који ми то решавамо је ефикаснији и бржи и сугеришем свим припадницима Војске да погледају какав је модел за добијање кредита. Има оних који кажу да су кредити неповољни. Волео бих да неко објасни шта је неповољно када добијете кредит, купите стан, живите у свом стану, а и даље добијате увећане трошкове становања. Ако то није повољно, нека нам кажу где то има боље, па да размотримо то боље решење.

Важно је напоменути да све војске јесу конзервативне институције. Уколико још на конзервативан начин приступају они који треба да информишу официре и подофицире о томе шта су савремени трендови и на који начин треба да се решавају проблеми, онда ми свакако не можемо изаћи из проблема у коме се налазимо. Најгори одговор који човек може да чује, а чујем га често у Министарству, јесте да нешто не можемо да променимо зато што тако никад нисмо радили. Баш зато што није било промена, налазимо се ту где јесмо.

■ *Како ће ићи преговори са Црном Гором, БиХ и Републиком Српском око набавке наоружања и опреме који су нам потребни?*

– Биће то резултат преговора, али верујем и очекујем да ћемо направити адекватан договор и да ћемо обрадовати нашу Војску оним што они сматрају да им је неопходно.

■ *У шта ћемо уложити највише пара када је реч о инвестицијама?*

– Велики новац се троши у систему, а да се практично то и не види. Набавка оклопних точкаша биће нешто видљиво, а дефинитивно је то било неопходно. Такође, и нове савремене беспилотне летелице које ће бити могуће и наоружати, увођење нове пушке, опремање Специјалне бригаде, затим опремање ВМА савременом медицинском техником, па опремање Војне академије, где сваки студент мора имати приступ Интернету, јер је то неопходно за официра 21. века, а ту су и униформе са новом дигиталном шаром, које ће дати савременији изглед нашим војницима...

■ *Какав су очекивања када је реч о усвајању закона из области система одбране који су у скупштинској процедури?*

– Не мислим да ћемо имати било какав проблем у Влади. Напротив, ту заиста имамо подршку. Али парламент је нешто што ме забрињава. Данас је парламент највећа кочница развоја Србије и недопустиво је да сатима и данима слушамо интерне свађе које не воде никаквом решењу.

■ *У контексту нове законске регулативе која ће бити важна за Европу, јесу и закони који третирају цивилну контролу војске?*

– Мислим да је то што имамо добро, али далеко од онога чему тежимо на крају реформе. Трудимо се да наш рад буде максимално транспарентан. Али не мислим да је ниво контроле, пре свега у агенцијама, онолики као што је у свету.

Убеђен сам да је Војска схватила где је њено место у друштву, да је деполитизована и да не постоје злоупотребе нити Војске нити унутар Војске. У оквиру предизборне кампање нисам обилазио војне објекте, нити су ме на стра-

начким скуповима пратили генерали, као што су многи пре мене злоупотребљавали војску.

Такође, подсећам и на скорије време, током дешавања на Косову, да официри и подофицири, од којих су многи са Косова, нису направили ниједан погрешан потез. То показује да је наша војска сазрела и постала уређена на начин како то захтева демократско друштво.

■ *Често се политизује питање контроле Војске, а управо скупштински одбор ни изблиза не користи могућност које му закон пружа у тој области?*

– Евидентно је велико непознавање тог питања у нашем политичком естаблишменту,

међу нашим посланицима који не желе да врше надзор, већ хоће да утичу на рад појединих служби и полиције. И при том се занимају за појединачне случајеве, рецимо за рад полиције, јер им је то занимљиво, а не занима их реформа целог система и на који начин се може вршити надзор. Постоји цивилна, парламентарна, извршна контрола, које нису на нивоу на ком треба да буду, али су зато најмање криви Војска и полиција.

■ *Како иде велики извозни посао са Ираком? Опоравља ли се наша наменска индустрија?*

– Очекујем да ће тај посао бити завршен како је уговорен и планиран. У неким фабрикама наменске индустрије које су инсистирале да им држава омогући послове и пласмане, нису схватили да се на стари начин не могу радити нови послови. Напросто, уколико фабрика ради зарад социјале и радника који не обављају посао, а само један део њих ради, онда не можемо бити курентни на тржишту. А новац добијен од великих послова треба искористити за нове и још веће, а не да се потроши за социјална давања.

Још се нисмо озбиљно суочили са проблемом одбрамбене индустрије, а она изишћује озбиљну реформу. Без промена, међутим, не можемо да пратимо савремене трендове на тржишту.

■ Велики проблем система јесу војно-доходовне установе. Без прејудуцирања појединачне судбине, шта се ту може очекивати?

– Ових дана на седници Владе биће донете одлуке којима се решава питање четири војнодоходовне установе. Техничко-ремонтни заводи су неопходни и они ће остати у систему. Али потпуно ми је нелогично да постоје војнодоходовне установе које нас коштају и на крају године узимају новац из буџета. Такође, нелогично је да постоји велика површина земље у Војводини која не доприноси систему, већ ствара губитке. Ту очито неко не функционише домаћински. У најмању руку догађа се нешто што би полиција требало да истражи.

Поновићу, не постоји коначна цена коштања официра, јер ми данас, поред онога што је држава издвајала за школовање, за стипендирање, лечимо из нашег буџета целу породицу сваког официра.

■ Рекли сте после сто дана Владе да сте задовољни радом Министарства. Али да будемо мало отворенији, где су ипак сметње?

– Сметње у раду су пре свега у схватању промена. У том смислу видим отпоре према настојању да се ради нешто што је ново, што је изазов. Када посао постане рутински, то је велики проблем.

Чујем и читам коментаре и питања неких, по мом мишљењу назадних људи, пита зашто се инсистира на енглеском језику, зашто се инсистира на компјутерима. Па то више није питање за систем одбране, то је цивилизацијско питање, као зашто се возимо аутомобилима, а не идемо талигама. Напротив, страхови које имају они који се плаше знања превазилазе њихове могућности за промене.

Оно што смо урадили и започели у прошлој години, што ћемо завршити у овој и оно што планирамо, као што је завршетак базе *Цепотина*, ремонт авиона и други велики пројекти, станови које завршавамо, а који су започети пре две деценије, све то обећава још боље резултате и будуће.

■ Колико Вам функција и позиција истакнутог страначког функционера помаже у обављању дужности министра одбране?

– Свакако да вам је, ако имате одређени ауторитет и изван Министарства, лакше да за своје министарство урадите више. Моје дубоко убеђење је да сам политички слабији, онда би, на пример, наш буџет био више оштећен него што јесте. Такође, и буџет који смо добили део је политичког ауторитета.

■ Али је у медијима и међустраничком препуцавању било напада?

– Пре свега у медијима. Кад анализирам ко је све хтео да буде министар одбране, ко су тајкуни који финансирају странке, како су стекли новац у прошлости и коме сада помажу да буде министар, онда се ствари лако повежу.

Да сам хтео да Министарство купује од добављача који су већ унапред одређени, не бих имао ту врсту напада. Када сам дошао на место министра одбране, постојао је дуг од 2,8 милијарди динара и унапред се знало од кога се купују наоружање и војна опрема. Не дозвољавам да се тако функционише, хоћу да побољшам систем, стандард, квалитет опреме... Нема више дугова, нити куповине по списку продавца, већ на основу потреба Војске. А оно што други нуде је све, само не то.

■ Значи, те Вам критике неће нашкодити?

– Сигурно не. За годину и про нисам чуо ниједну основану критику, иако сам сигуран да постоји. Верујем да смо могли боље.

■ И на крају, обећали сте студентима Војне академије да ће путовати у иностранство? Хоћете ли испунити обећање?

– Сигурно. То је стратешки интерес система одбране. Уколико студенти наше Војне академије не буду могли да путују у свет, да упознају своје колеге и нешто науче, онда ћемо бити у ситуацији у којој смо сада, а то је анксиозност у односу према Европи, коју је изазвала и сама Европа.

Очекујем да се Европа отвори према нама, да можемо да путујемо. Заиста је феноменално када сретнете некога у иностранству ко се школовао, рецимо, у Београду или у бившој Југославији, па говори српски, ко вас цени, воли, уважава...

На путовањима би наши студенти упознали колеге. Можда ће баш неко од тих младих људи бити за двадесет или више година начелник генералштаба. Нема бољег начина за сарадњу, од такве врсте личног контакта какав бисмо успоставили.

За ту идеју имам подршку и од страних амбасадора. Приликом недавне посете Бриселу о томе сам говорио амбасадорима Северноатлантског савета. Та прича их је, чини ми се, највише тргнула, да кажу да можда и не разумеју најбоље Србију! Рекао сам им – како можете да очекујете да вас неко воли, поштује, уважава, ако му не дате да дође код вас! ■

Раденко МУТАВЏИЋ

сарадње, као и у области обуке. Нама је у посети било 45 иностраних делегација. Генералштаб и јединице Војске посетиле су делегације из 28 земаља.

БЕЗБЕДНОСНИ СПОРАЗУМ

Потписан је Споразум о безбедности информација са Северноатлантским савезом, што је предуслов за нашу пуну сарадњу у оквиру Програма Партнерство за мир. У плану је отварање мисије Србије у Бриселу.

ДОНАЦИЈЕ

Министарство одбране добило је донације – за набавку потребног наоружања и војне опреме 500.000 долара од Народне Републике Кине и 600.000 евра од Републике Италије, а та средства ће бити усмерена на послове деминирања.

МИРОВНЕ МИСИЈЕ

Министарство одбране и Војска Србије учествују са 15 представника у три мировне мисије – на Обали Слоноваче, у Конгу и Либерiji.

СТАНОВИ

Број стамбених интересената Министарства одбране и Војске Србије је 21.552. Од тога 14.383 припадника система одбране немају никакав стан. Међу њима је око 10.500 активних припадника Министарства одбране и Војске, а 3.875 пензионера.

РЕГРУТИ

Одзив септембарске генерације регрута за службу војног рока виши је од 92 одсто.

ШКОЛОВАЊЕ

За школовање на Војној академији пријавило се ове године 107 девојака за 30 места, а 320 младића за 90 места, што је десет пута више у односу на 2006, а три пута у односу на прошлу годину. На Академији се школује и 18 студената из Републике Црне Горе и 10 из Босне и Херцеговине. У Министарству одбране Републике Србије образује се 1.211 особа.

ТАДИЋ РАЗГОВАРАО СА МАЛЕНОМ

Председник Србије Борис Тадић разговарао је са начелником Здруженог генералштаба оружаних снага САД адмиралом Мајклом Маленом.

Председник Тадић је истакао да је важно да Србија са Сједињеним Америчким Државама настави са унапређењем економске, културне, али и војне сарадње. ■

МИНИСТАР ШУТАНОВАЦ ПРИМИО АДМИРАЛА МАЛЕНА

Министар одбране Драган Шутановац примио је начелника Здруженог генералштаба оружаних снага САД адмирала Мајкла Малена.

Министар Шутановац и адмирал Мален разговарали су о билатералној сарадњи Србије и САД.

На састанку је констатовано да је билатерална војна сарадња Србије и САД на задовољавајућем нивоу. Разматрана је могућност школовања наших припадника у САД и одржавања заједничких вежби.

Мален је први начелник Генералштаба САД који је дошао у посету Београду после 57 година. ■

ПОСЕТА НАЧЕЛНИКА ЗДРУЖЕНОГ ГЕНЕРАЛШТАБА ОРУЖАНИХ СНАГА

САРАДЊА У КОМПЛИКОВ

Потпуно различити ставови Србије и САД о будућности Косова представљају компликоване политичке услове, али и у таквој ситуацији две војске успешно сарађују, оценили су генерал Понош и адмирал Мален

Начелник Здруженог генералштаба оружаних снага САД адмирал Мајкл Мален са сарадницима боравио је 20. октобра у службеној посети Србији. Адмирал Мален састао се са начелником Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковником Здравком Поношем у Дому гарде у Топчидеру, где су разговарали о билатералној војној сарадњи Србије и САД.

У изјавама за медије, генерал Понош рекао је да је прва тема разговора била билатерална војна сарадња, а друга безбедносна ситуација у региону.

– Билатерална војна сарадња била је успешна и у периоду у коме политички односи између две земље нису били најбољи и констатовали смо да је та сарадња и у таквој ситуацији напредовала. Имамо програме образовања (IMET), други успешан програм јесте Програм државног партнерства са Националном гардом Охаја, који ће ускоро из војно-војних облика сарадње прећи и на војно-цивилне и цивилне, а трећи програм нам омогућава набављање војне опреме од америчких произвођача под условима под којима то ради америчка војска – изјавио је Понош.

Када је реч о безбедносној ситуацији било је речи о импликацијама проглашења и признања независности Косова од других држава, укључујући САД.

САД

АНИМ УСЛОВИМА

Снимко Ј. МАМУЛА

ром је заиста добра, а интересовање за модернизацију путем Програма Партнерство за мир за сваку је препоруку. Генерал Понош је посвећен сарадњи две војске и променама које води у вашим оружаним снагама. Стабилност вашег региона врло је важна и треба да се достигне и одржи. Овде сам како бих видео која је перспектива Србије, како бисмо и једни и други имали бољу будућност – изјавио је адмирал Мален.

Одговарајући на новинарска питања о војној сарадњи и утицају различитих ставова двеју земаља о Косову на даље војне односе, те да ли ће Србија постати члан НАТОа, генерал Понош је рекао да потпуно различити ставови Србије и САД о будућности Косова представљају компликоване политичке услове у којима две војске сарађују, али да је сарадња са тако моћним оружаним снагама сувише важна да би могла олако да се третира.

– У тако компликованим политичким условима између две државе наставили су да се развијају и економски, културни и други облици сарадње, па зашто не и војни – рекао је Понош и нагласио да је улазак Србије у НАТО политичко питање.

Адмирал Мален је истакао отвореност када је разговарано о политичким ставовима обе државе о Косову.

– Иако наше државе имају потпуно различит поглед на то, налазимо начине да сарађујемо и омогућавамо одговарајуће мере безбедности у региону – оценио је генерал Понош.

Адмирал Мален је најпре истакао партнерске односе две армије.
– Партнери су јако важни у 21 веку. Сарадња Србије са Кфо-

– Када је реч о војним односима, постоји још много тога што може да се уради, како би се обезбедили стабилни и безбедни односи у региону. Потпуно смо се сложили у вези са успехом наше војне сарадње. То није само сарадња на папиру, већ и на терену. Постоје посете, размене искустава... Са војне стране, све те заједничке активности укључивале су једну стазу, Партнерство за мир, која је на крају требало да доведе до НАТОа. Важно је да се сви ти војни односи дешавају у атмосфери ненасиља, посебно када је реч о Косову – нагласио је адмирал Мален.

– Кад говоримо о војно-војној сарадњи, у питању је велика област коју чине образовање, опрема, обука. Америка је у Ираку већ шест година и, посебно последње три године, доста тога је научила. Постоје неке области о којима смо учили у последњих 12 месеци. У том смислу можемо да помогнемо у областима као што су обука и образовање. Најважнија ствар у тој помоћи јесте да се уради оно што жели генерал Понош, а не што жели САД. Развојем тих способности Војске Србије желимо да видимо њену искоришћеност, не само у Србији, већ и у другим деловима света. Улагања која САД чине у Србији, чине и у другим земљама, из истог разлога – рекао је начелник Здруженог генералштаба оружаних снага САД.

На питање шта су САД научиле из бомбардовања СРЈ и да ли сматрају да је то било погрешно, адмирал Мален истакао је да су САД много научиле из свих својих операција и да те поуке користе да науче на који начин ће боље функционисати, обучити се и сарађивати. Додао је и да је важно да се гледа у будућност, а не да се све време осврће на прошлост.

Генерал Понош је истакао да је адмирал Мален, који је био командант снага НАТОа у Европи, изузетно заслужан за смиривање рушничких нередних Албанаца на Косову, 17. марта 2004. године.

Адмирал Мајкл Мален је први начелник Здруженог Генералштаба ОС САД који је посетио Београд од 14. октобра 1951. године. ■

Снежана ЂОКИЋ

САРАДЊА СА НАЦИОНАЛНОМ ГАРДОМ ОХАЈА

Заменик команданта Здружене оперативне команде ГШ ВС пуковник Милан Мојсиловић представио је сарадницима адмирала Малена развој билатералне војне сарадње Србије и САД.

Он је истакао значај Програма државног партнерства потписаног 2006. године, којим се успостављају три области сарадње – војно-војна, војно-цивилна и цивилно-цивилна. Српски партнер у остваривању Програма државног партнерства је Национална гарда Охаја. Та сарадња је оцењена као једна од најуспешнијих.

Од 2006. године остварено је више од 40 активности, и то у области војно-војне сарадње, али се стварају услови и за остале облике сарадње. Планом за 2008. годину обухваћене су размена малих јединица, мултинационалне операције, активности у области ваздухопловства, концепт подофицирског кора, штабни елементи и друге активности. План за 2009. годину обухвата 31 активност.

Пуковник Мојсиловић скренуо је пажњу америчким гостима и на „MEDCEUR 09“, војномедицинску вежбу, која ће се идуће године одржати у Србији и на којој се очекује учешће око 150 припадника из међународног окружења и 300 учесника из Србије.

Он је нагласио и да ће приоритети у наредном периоду бити развој подофицирског кора, заједничке вежбе, евалуација оперативних способности, експертски разговори и семинари и други облици сарадње.

ЈУБИЛАРНА 500. СЕДНИЦА НАУЧНО-НАСТАВНОГ ВЕЋА ВМА

– После свих криза кроз које је прошло наше друштво било је мало здравих грана, а једна од њих јесте ВМА, која је задржала препознатљиве вредности, високе резултате и у области здравствене заштите и у области научноистраживачког и образовног рада – истакао је министар одбране Драган Шутановац на јубиларној 500. седници Научно-наставног већа Војномедицинске академије, која је одржана 30. октобра у амфитеатру те здравствене установе.

Министар одбране нагласио је да ВМА јесте бренд Србије и најавио промене у војном здравству, које ће ВМА одвести у сам медицински врх и у региону, али и шире.

– У систему одбране један од најважнијих ресурса у будућности долази управо из војног здравства – рекао је министар и додао да ће у најкраћем времену ВМА бити најбоље опремљена медицинска установа у земљи и на Балкану.

Присутнима се обратио начелник ВМА и председник Научно-наставног већа генерал-мајор проф. др Миодраг Јевтић.

– Као људи континуитета, знали смо да постоји само један пут, да радимо оно што најбоље умемо, не само да лечимо већ да као наставници и учимо друге, али и да се даље образујемо, што је за медицинску струку посебно значајно.

Генерал Јевтић истакао је да је министар одбране Драган Шутановац потписао пријаву за акредитацију ВМА у систем високообразовних установа Републике Србије.

Поводом јубиларне седнице, генерал Јевтић уручио је министру Шутановцу плакету, прву на којој се налази нови знак ВМА. ■

Д. М.

ПРЕДАВАЊЕ СТУДЕНТИМА ВОЈНЕ АКАДЕМИЈЕ

Драган Шутановац, министар одбране, одржао је 22. октобра предавање студентима Војне академије. Он је говорио о геополитичком положају Србије, глобалној и регионалној безбедности и новим изазовима, ризицима и претњама у свету.

Том приликом, нагласио је значај међународне војне сарадње и обећао студентима да ће свако од њих бар једном током школовања отпутовати у иностранство. Посебно је указао на повећано интересовање младих људи за војни позив.

Министар Шутановац је на Војној академији уручио награде за организацију и реализацију свечане промоције нових официра Војске Србије, 13. септембра испред Дома Народне скупштине.

Новчане награде добили су начелник Војне академије генерал-мајор Видосав Ковачевић, начелник Управе за школство пуковник Младен Вуруна, декан Војне академије Јоже Сивачек, командант Студентског пука Војне академије пуковник Драган Ђини, пуковник Здравко Шиповац (Војнобезбедносна агенција), пуковник Борче Каранфилов (Управа војне полиције ГШ), пуковник Раде Каран (Управа за односе са јавношћу), потпуковник Милан Јелић (204. авио-база ВиПВО), поручник Мирко Митрић (Гарда ВС) и потпоручник Биљана Иванова (Војна академија).

Похваљени су Војнобезбедносна агенција, Управа за односе са јавношћу, Управа за општу логику Сектора за материјалне ресурсе, Војномедицинска академија, Управа војне полиције, Управа за логику (Ј-4) ГШ, Гарда ВС и Команда Ваздухопловства и противваздухопловне одбране. ■

С. Ђ.

Поводом сто дана Владе министар одбране Драган Шутановац одржао је 19. октобра конференцију за новинаре и том приликом изјавио да је задовољан свим што је учињено у том ресору.

Изразио је разочарање што је Министарство одбране ребалансом буџета закинуто за три милијарде динара.

– Бројно стање Министарства одбране у овом тренутку оквирно је 37.000. Од тог броја има око 29.500 професионалних припадника. Отворен је конкурс за пријем 1.358 професионалних војника – објаснио је министар одбране.

Када је реч о модернизацији Војске, министар Шутановац рекао је да су кренуле испоруке уговорених 100 теренских возила. Наба-

ПОДРШКА ФАБРИЦИ

Министар одбране Драган Шутановац обећао је подршку крагујевачкој фабрици „Застава оружје“, указујући да производи те фабрике немају само економски значај већ их треба посматрати и у политичком контексту.

„Министарство одбране биће добар партнер, добар купац и добар заступник фабрике у Влади Србије“, рекао је Шутановац, 27. октобра, на свечаности поводом обележавања 155. годишњице постојања фабрике „Застава оружје“. Он је рекао да ће изградња аутопута Крагујевац–Баточина и цивилног и војног аеродрома у Лађевцима допринети да производи крагујевачке фабрике буду ближе купцу.

„Сигуран сам да краљ Александар 1851. године, када је донео одлуку да се отвори Топливница у Крагујевцу није ни сањао да ће производи крагујевачке Заставе доћи практично на све континенте и добити сертификат, чак и од Уједињених нација. Република Србија се, свакако, у свом извозу у великој мери ослања на производе свих оружара у Србији, а посебно Заставе оружја“, рекао је Шутановац.

Министар Шутановац је изразио очекивања да ће резултати постигнути у овој години, који су значајнији у односу на претходни период, бити још бољи.

Вршилац дужности директора фабрике „Застава оружје“ Раде Громовић је истакао да ће фабрика ову пословну годину завршити продајом већом 80 одсто него 2007. године. Громовић је прецизирао

МИНИСТАРСТВА ОДБРАНЕ

вљено је и 10 беспилотних летица, а са крагујевачком „Заставом“ склопљен је уговор о набавци 1.680 комада пушака М-21. Уговорена је и куповина више од 500 комада савременог стрељачког наоружања.

Према речима министра одбране, одзив септембарске генерације регрута на служење војног рока износи више од 92 одсто.

– Током сто дана рада нове Владе Републике Србије, Министарство одбране поделило је 100 станова – истакао је министар одбране Драган Шутановац.

Недавна погибија једног од најбољих војних pilota Иштвана Канаса, закључио је министар, погодила га је и професионално и као човека. Најавио да ће Министарство одбране помоћи његовој породици да реши проблем са стамбеним кредитом. ■

В. П.

„ЗАСТАВА ОРУЖЈЕ“

да ће приход фабрике у овој години износити 25 милиона долара, с тим што се 90 одсто производње извози.

Медаље за успешну сарадњу додељене су Сектору за материјалне ресурсе Министарства одбране, Управи за планирање и развој Генералштаба ВС, Југоимпорт – СДГР и значајним пословним партнерима. ■

М. Ш.

ОБЕЛЕЖЕНА 60. ГОДИШЊИЦА ВОЈНОТЕХНИЧКОГ ИНСТИТУТА

У Дому Гарде на Топчидеру одржана је свечана академија поводом 60. годишњице Војнотехничког института.

– Шест деценија рада Војнотехничког института дало је изузетне резултате у развоју средстава наоружања и војне опреме. Били сте носиоци развоја и значајан фактор одбрамбене индустрије некадашње Југославије, а данас Србије и региона. Данас, као никада до сада, систем одбране везан је за бруто домаћи производ. Зато желимо да дамо допринос у побољшању извоза наше одбрамбене индустрије. Нема војне делегације која посећује Министарство одбране, а да не жели да посети и Институт. То је последица искустава које је он имао током седамдесетих и осамдесетих година, када је био лидер у целом региону. Желимо да Институт поново буде лидер. Његови циљеви морају бити на нивоу нових изазова – нагласио је министар одбране Драган Шутановац, честитајући јубилеј припадницима Војнотехничког института.

Директор Војнотехничког института пуковник проф. др Младен Пантић у свом обраћању рекао је да су у протеклих шест деценија генерације стручњака Института постигле изузетне резултате у развоју средстава наоружања и војне опреме и истакао да је у наоружање наше војске уведено више од 1.300 средстава, а многа од њих налазе се и у наоружању страних армија.

– Печат овом времену дају пројекти Војнотехничког института као што су школски авион *ласта*, беспилотне летелице, ласерски вођена бомба, аутоматски вишецевни лансер ракета, систем за идентификацију и лоцирање радарских оруђа, оружје и ваздухопловне платформе – нагласио је пуковник Младен Пантић и додао да време које долази доноси нове изазове у области одбрамбених технологија. Од тих изазова најзначајнији су даљински управљани борбени системи, роботизација средстава, коришћење наноматеријала и изналажење нових.

Министру Шутановцу пуковник Пантић уручио је на свечаности плакету Војнотехничког института – *Архимед*.

Скупу су присуствовали потпредседник Владе Републике Србије и министар унутрашњих послова Ивица Дачић и начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Здравко Понош. ■

М. Ш.

ИЗГРАДЊА АВАЛСКОГ ТОРЊА

Министар одбране Драган Шутановац обишао је 17. октобра радове на изградњи Авалског торња, који ће, према речима извођача грађевинских радова, бити завршен до краја године.

Министар је поздравио одлуку о обнови Авалског торња и навео да ће Војска Србије наставити да даје свој допринос у његовој изградњи.

Авалски торањ порушен је током бомбардовања 1999. године, а Министарство одбране и Војска Србије од 2003. године помажу акцију Удружења новинара Србије и РТС за изградњу новог торња.

Према обичају да сви који помажу изградњу новог Авалског торња оставе отиске шака у бетону, то су учинили и министар одбране Драган Шутановац и начелник Војне академије генерал-мајор Видосав Ковачевић, од 2003. године представник система одбране у акцији изградње торња. ■

В. П.

ПОСЕТА ДЕЛЕГАЦИЈЕ НОРВЕШКЕ

Државни секретар Душан Спасојевић примио је 17. октобра делегацију Министарства одбране Норвешке коју је предводио државни секретар Барт Епсен Еиде.

На састанку је обострано констатовано да је билатерална војна сарадња између две земље на високом нивоу. Такође, истакнута је спремност за наставак и проширење сарадње.

Министарства одбране Србије и Норвешке имају развијену сарадњу у области војног здравства, војног шко-

ства, научноистраживачкој делатности, преко Присме, а Норвешка је један од највећих донатора разних пројеката у оквиру реформе система одбране.

Током сусрета разматрана су и питања регионалне безбедности, ситуација на Косову и Метохији и даљи кораци на плану европских интеграција Србије. Државни секретар Спасојевић истакао је задовољство чињеницом да је Норвешка подржала иницијативу Србије пред Генералном скупштином УН да се од Међународног суда правде затражи мишљење о легалности једностраног проглашења независности Косова и Метохије.

Државног секретара Барта Епсена Еидеа примили су министар одбране Драган Шутановац и начелник Генералштаба ВС генерал-потпуковник Здравко Понош.

Државни секретар Барт Епсен Еиде одржао је предавање у организацији Института за стратепијска истраживања на тему „Повратак историје – нови геополитички трендови“. ■

ГЕНЕРАЛ ПОНОШ У ШПАНИЈИ

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Здравко Понош, на састанку са шпанским колегом генералом Хулиом Родригезом добио је уверавања да Шпанија неће признати независност Косова и да остаје при принципијелној подршци ставовима Србије да се проблем решава правним путем, у међународним институцијама.

Генерал Понош је изразио захвалност Шпанији због њене принципијелне подршке ставовима Србије о том питању, а посебно припадницима шпанског контингента у Кфору на професионалном односу према задацима који су им повериле Уједињене нације у заштити становништва у енклавама.

Поношов боравак у Шпанији, 14. октобра, прва је размена војних посета између Београда и Мадрида на нивоу начелника генералштабова.

„Никада раније војни односи између Београда и Мадрида нису достигли тај ниво“, оценио је Понош и прецизирао да су кључне теме разговора са генералом Родригезом биле безбедносна ситуација, са посебним освртом на Косово, потом и билатерална војна сарадња.

„Договорили смо се да одмах кренемо у сарадњу у областима за које постоји обострани интерес, јер је политичка клима изванредна“, рекао је Понош. Он је предложио три области за које је Србија заинтересована, сарадњу специјалних јединица, размену искустава из мировних операција и размену искустава у помоћи војске цивилним властима у случају технолошких катастрофа.

Шпанска страна сагласила се да су то области које су интересантне и њима. ■

Фотер

ДРЖАВНИ СЕКРЕТАР ЈОВИЧИЋ ПРИМИО ДЕЛЕГАЦИЈУ СЛОВЕНИЈЕ

Државни секретар Министарства одбране Игор Јовичић примио је 16. октобра делегацију Инспектората Министарства одбране Словеније, коју је предводио главни инспектор бригадни генерал Тине Брајник. У делегацији су и потпуковник Иван Трафела и Роман Зупанц.

Том приликом гости су представили делокруг рада Инспектората Министарства одбране Словеније, а било је речи и о принципима верификације оспособљавања јединица за мировне операције.

Гостима је представљен ток реформе система одбране Србије и развој јединица у оквиру постојећег финансијског оквира. ■

Пише
Љубодраг
СТОЈАДИНОВИЋ

Мој колега из академије је у своје време био одличан спортиста, гимнастичар и рукометаш. Пивотмен „Академца“, најбржи у савладавању војничких препрека, непревазиђени шампион у пењању уз конопац. Покушавао сам да то овално лице, уоквирено уредном, проседом професорском бравом, „вратим“ у шездесете, али нисам успео. Рекох му да се ипак мало угојио, а он се искрено насмејао мом покушају да будем учтив.

ЕЛИКСИР МЛАДОСТИ

За који месец, ова рубрика ће напуни три године. Машала, како би то лепо рекао Радослав из Ђекне. Још 37 година, па пензија. Преко трња до звезда. Нека је мала само жива и здрава.

Ономад на сајму књига срео сам се са једним од својих колега из Војне академије. Обично се некоме каже како се није много променио за све ове године. Па добро, то је већ питање учтивости, које се никада не поставља у јужном Поморављу. Кад тамо неко сретне исписника после дуга времена, прво му каже: „Аоој, куку мене Станишо, баш си бре много остарео!“

Ни Станиша не остаје дужан, него узвраћа: „Јес, кој ће ми каже, мој покојни чича боље се држи од тебе!“

После тога нема љутње, него вршњаци лепо седну негде и уз чокањ се исповедају о својим билансима: деца, жене, унуци, здравље, болести, списак мртвих пријатеља.

Тако и нас двојица, али уз запажања која су могла да значе како временске прилике и невремена нису утицала на нас. Малтене да смо исти као пре тачно четрдесет и две године кад смо се срели на Бањици, у 23. класи Војне академије КоВ. Скраћеница означава копнену војску, за лица која радије ходају него што лете или плове.

Мало смо се чудили што је све тако брзо прошло, јер смо на почетку били уверени да је пред нама вечност и бар један дан после ње. Тај мој „класић“, иначе професор универзитета, са једно двадесет пет киле вишка на себи, рече да се он већ одавно не замајава илузијама: „Знам да сам одмакао! До лањске године уступао сам младим мајкама место у градском превозу. И оне би обавезно рекле својим младунцима: *Кажи чики хвала!* Пре пар дана једна таква устала је и рекла дечку од пет-шест година: *Склони се Лука нека седне овај деда!*“

Наравно да није пристао на такву дискриминацију. Изашао је из аутобуса и журним кораком кренуо да провери остатке своје физичке кондиције. Он некоме да личи на Пантелију, то не може да буде! Одлучио је да крене у Кошутњак на трчање. Купиће себи собни бицикл, вежбе сваког јутра. Живо јаје, па туширање хладном водом!

Усред одлучних мисли о повратку виткости, сударио се са неким средовечним грађанином који је негде журио из самоуслуге, претоварен кесам. И тај му је, замислите, рекао: „Извини, чича!“

Држао је дијете, али су му оне сама враћале апетит. И онда је одлучио да све препусти навикама: „Постао сам комформиста, уживам у својој физичкој лености. Тако би ми добро дошао наш мајор Кића Јефтић, који је био фанатик физкултуре!“

Мој колега из академије је у своје време био одличан спортиста, гимнастичар и рукометаш. Пивотмен „Академца“, најбржи у савладавању војничких препрека, непревазиђени шампион у пењању уз конопац. Покушавао сам да то овално лице, уоквирено уредном, проседом професорском бравом, „вратим“ у шездесете, али нисам успео. Рекох му да се

ипак мало угојио, а он се искрено насмејао мом покушају да будем учтив.

Сетили смо се јутарње гимнастике у Великом Набрђу, где смо имали сурову летњу обуку. На звук трубе, искакали смо из шатора голи до појаса, трчали велики круг око шуме која се звала „Вука“, а потом радили свакодневне вежбе обликовања: је’н, два три четири, два, два три четири! Актуелни професор је увек био први, не због тога да би се показао надређенима, не зато што је желео да буде најбољи, он је то већ био, него због себе. „Вежбање је, буразеру, еликсир младости!“

Све то, било је само лагано загревање за оно што нас је чекало током дугачког дана. Тада, тамо смо спевали пародију на хит Микија Јевремовића „Пијем!“, и понекад хорски певали пред повечерје. Од пића на логровању имали смо само „кокту“!

Тада и тамо, кад је било времена, чуо сам праве есеје о томе шта све треба урадити за своје војничко тело да би ти оно било на услузи. „Мучи га, буразеру (омиљена узречица) да они не би мучило тебе. Кад се запусташ, готово је. Вежбање је само питање воље, тамо где те не тероју као нас овде. Ништа теже него уверити себе да вреди свакодневни напор, и нема бољег осећања кад то успеши!“

Мојој, 23. класи није се „посрећило“ да учествује на слету младости или на паради победе. Можда смо били неподобни за тако крупне догађаје или је Кића Јефтић закључио да од нас не може да направи слетске призоре који би очарали гледалиште. Али смо на крају школовања били савршено физички спремни.

Не знам докле је то трајало. У рату се класа поделила по новим државама. Видео сам неке подгојене хрватске и босанске, а касније и македонске генерале, и, после напорног активирања слика из младости на Бањици, препознао их у припадницима моје класе. Оно што нису могле вежбе, идеологија јесте. Јагњећи ратни покрети такође. Већина војсковођа братског рата угојио се усред ратних дејстава. Мало од јагањаца, мало од стреса!

Мој другар из класе мануо се вежбања кад му је позлило после једног снажног тренинга у теретани. Претерао је, преценио се. Није имао воље за лаке ствари: или врх или ништа! И тако је постепено постајао јешни чича који по читав дан авета по фрижидеру.

Конечно се препустио инерцији. Синови, снахе, унуци, славе, свадбе, рођендани. Сви пазе професора, један је такав. А код њега не може да прође једна сарма: или пет-шест, или ниједна!

Пробао је да шета по Кошутњаку, али му је досадило после пола километра. И био је гладан. Али је срео колегу са факултета, старијег од нас пуних пет година. Трчи као Бикила Абебе, једва се зауставио да се поздраве. Витак попут скакача мотком.

„Буразеру, тај никада није био у војсци. Био је физички неспособан на регрутацији! Али, тајна његове виталности није у томе, видео сам.“

Него у чему? „Фарба косу!“ ■

ВЕЖБА СА БОЈНИМ ГАЂАЊЕМ „ ПРЕДУСЛОВ ЈАКЕ

После вежбе припадника Војске Србије на интервидовском полигону „Пасуљанске ливаде“, министар одбране Драган Шутановац истакао је да су старешине и војници приказали висок ниво знања и вештина. Исплатила су се улагања у кадар, а у будућности се могу очекивати и знатније инвестиције у наоружање и опрему.

Припадници Треће бригаде и Мешовите артиљеријске бригаде Копнене војске извели су тактичку вежбу са бојним гађањем „Челик-2008“, на интервидовском полигону „Пасуљанске ливаде“ Вежби су присуствовали министар одбране Драган Шутановац, начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Здравко Понош и делегација италијанске војске, коју је предводио начелник Генералштаба Копнене војске Италије генерал-потпуковник Фабрицио Кастењети.

У оквиру вежбе приказани су поступци тактичког оперативног центра бригаде Копнене војске у области планирања и употребе ојачаног тенковског баталјона у противнападу. Изведено је и бојно гађање тенковске чете у нападу и бојно гађање артиљеријског дивизиона у подршци оклопним јединицама у нападу.

Посматрачи вежбе пратили су покрете тенковског, механизованог и стрелачког вода и извиђачке патроле. Учесници су демонстрирали поступке приликом маршевског и борбеног осигурања, дејства по замишљеном противнику из тенка М-84, затам, кретање борбеног возила пешадије М80А, „Норе“, „Гвоздике“, противавионског топа 40 мили-

ЧЕЛИК - 2008" ВОЈСКЕ

метара. Такође су гађали и из различитих врста пешадијског наоружања.

Вежбом „Челик-2008“ командовали су пуковник Чедомир Бранковић и потпуковник Зоран Насковић. Све је функционисало беспрекорно, што је последица увежбавања јединица Треће бригаде Копнене војске на логоровању од 8. до 18. октобра. Иако је вежба била сложена и захтевна, добром организацијом остварени су запажени резул-

УЛАГАЊА У ОБУКУ И ОПРЕМУ

После вежбе министар одбране Драган Шутановац рекао је: „Видели смо последњу овогодишњу вежбу и испунили план да све бригаде Војске Србије на полигону провежбају наменске задатке, што у прошлим временима није био случај. Старешине и војници показали су квалитетан рад, што говори о томе да се исплатило улагање у кадар. Надам се да ће у будућности бити видљива и улагања у материјална средства.

Приоритет у набавци биће оклопна возила точакаши, опрема за Специјалну бригаду, телекомуникациона средства, а већ смо купили и беспилотне летелице. Следеће године очекујем амбициозније планове у области обуке и опремања. Инсистираћемо да буџет 2009. године буде такав да све задатке и планове успешно реализујемо. Можемо да извршимо све што је планирано. Сви очекују да имамо јаку Војску, а предуслов за то су поред опреме и тактичка увежбавања”.

тати. То потврђује чињеница да је од 180 задатих погођено више од 95 одсто циљева.

Тенкисти из чете којом командује капетан Александар Здравковић успешно су уништили постављене мете. Артиљерци топовско-хаубичког артиљеријског дивизиона 152 милиметара брзо су пројектилима прекрили означени простор на циљу.

Војници и старешине мешовитог логистичког вода, којим је командовао мајор Миодраг Костић, приказали су поступке за стварање услова за живот и рад јединица на логорској просторији. Припадници извиђачких јединица демонстрирали су вештине исхране у природи. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ
Снимио Даримир БАНДА

ГОДИНА ВЕЖБОВНИХ АКТИВНОСТИ

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Здравко Понош оценио је да је вежба била добра и да су припадници Војске Србије још једном показали да Војска извлачи максимум из оног чиме располаже, имајући у виду и опрему и новац, који јој је на располагању.

– Ово је била година вежбовних активности – рекао је генерал Понош и додао да је на *Пасуљанским ливадама* током 2008. боравило око 5.500 војника и старешина. Мало ко у региону може у једном тренутку да изведе толико људи на терен и успешно реализује обуку. Чињеница јесте да за то користимо скромна финансијска средства. Зато је потребно надаље више инвестирати у Војску Србије, истакао је начелник Генералштаба.

САРАДЊА СРБИЈЕ И ИТАЛИЈЕ У ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА

ПОМОЋ У РАЗМИНИРАЊУ

Вредност донације коју ће Италија дати Србији, у виду теренских возила, најсавременијих уређаја за разминирање и помоћне опреме износи 600.000 евра

Командант Копнене војске Војске Србије генерал-потпуковник Младен Ђирковић и начелник Генералштаба Копнене војске Италије генерал-потпуковник Фабрицио Кастањети потписали су 17. октобра „Писмо о намерама за сарадњу у области ванредних ситуација и разминирању између Србије и Италије“.

пружа Србији у напорима да очисти подручја у којима још има експлозивних средстава. Јефтић је такође изразио спремност Министарства одбране и Војске Србије да после потписивања *Безбедносног споразума*, Србија оствари интензивнију сарадњу у оквиру Програма Партнерства за мир.

Начелник Управе за ванредне си-

Свечаности у Централном дому ВС у Београду присуствовали су и државни секретар Министарства одбране Србије др Зоран Јефтић и амбасадор Италије у Србији Алесандро Мерола.

Изражавајући задовољство због успешне сарадње, посебно у периоду када је Италија контакт-држава за сарадњу Србије са Северноатлантским савезом, амбасадор Мерола је истакао да потписани споразум има два важна аспекта. Први је технолошки, јер је донирана опрема за разминирање продукт најмодерније светске технологије, а други хуманитарни, јер ће разминирањем подручја у Србији бити спасени многи животи. „Овај чин заводи један лош период, а отворити нови, период сарадње две војске, у коме има много добрих иницијатива“, рекао је амбасадор Мерола и изразио спремност Италије да подржи тежње Србије ка евроатлантским интеграцијама.

Државни секретар др Зоран Јефтић захвалио је на помоћи коју Италија

туације Министарства одбране Србије Милан Поподић, са сарадницима, представио је пројекат опремања тимова за уклањање неексплодираних убојних средстава у Србији. Вредност донације коју ће Италија дати Србији за ту намену, у виду теренских возила, најсавременијих уређаја за разминирање и помоћне опреме износи 600.000 евра.

Током посете италијанске делегације, генерали Ђирковић и Кастањети су на састанку у команди Копнене војске у Нишу разговарали о могућностима сарадње јединица и команди копнених војски две државе.

Генерал Кастањети одржао је у Дому војске у Нишу предавање о „Искусствима из учешћа припадника јединица Копнене војске ОС Италије у мировним операцијама“.

Делегација Италије присуствовала је вежби Треће бригаде и Мешовите артиљеријске бригаде „Челик 2008“ на интервидовском полигону „Пасуљанске ливаде“.

Р. МУТАВЏИЋ

ГЕНЕРАЛ МИЛЕТИЋ У ПОСЕТИ УКРАЈИНИ

Заменик начелника Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Милоје Милетић боравио је 22. и 23. октобра у посети Оружаним снагама Украјине.

Генерал Милетић се сусрео са замеником начелника Генералштаба оружаних снага те земље вицеадмиралом Игором В. Књазом. Двојица генерала разменила су искуства о трансформацији оружаних снага и разговарала о учешћу Украјине у операцијама подршке миру и наредним корацима у процесу приступања НАТО, те о билатералној војној сарадњи две земље.

Заменика начелника Генералштаба ВС примио је и начелник Генералштаба ОС Украјине генерал армије Сергеј Олександрович Кириченко и вршилац дужности министра одбране Украјине Валериј Иващенко.

Делегација Војске Србије посетила је Војну школу Кијевског националног факултета и Националну академију одбране Украјине, потом и 169. центар за обуку и Кијевски ремонтни и механички завод.

ТРАНСФОРМАЦИЈА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

У Дому гарде на Топчидеру, 16. октобра, одржана је стручна расправа „Трансформација Војске Србије“, којом је руководио начелник Генералштаба ВС генерал-потпуковник Здравко Понош.

Анализирани су организација и формација Војске Србије, с тежиштем на функционалној ефикасности команди јединица и установа.

Тежишни циљ расправе био је да се конкретним предлозима и виђењем наредних организационо-формацијских промена дефинишу задаци у трансформацији Војске у периоду до 2010. године.

Д. Г.

ШЕЗДЕСЕТ ГОДИНА
ВОЈНОТЕХНИЧКОГ ИНСТИТУТА

НАУКОМ

ДО ОДБРАМБЕНИХ ТЕХНОЛОГИЈА

У истраживању и развоју постоји једно неписано правило – када је најтеже тада се остварују најбољи резултати. Пресудну улогу у таквим временима има ентузијазам стручњака и жеља да се све препреке савладају, да у раду превазиђемо сами себе – истакао је директор Војнотехничког института у разговору за наш магазин, поводом јубилеја ВТИ – шест деценија рада и развоја, током којих је та установа стекла препознатљив идентитет.

Војнотехнички институт ове године обележава 60 година постојања и рада. Много тога догодило се у протеклом времену, а стручњаци запослени у тој установи најрадије се сећају пројеката са којима су постигли блиставе успехе. Пуковника проф. др Младена Пантића, директора ВТИ, питали смо у којим су областима постигнути резултати на којима почивају развој и углед данашње установе.

– Шест деценија гради се препознатљив идентитет Војнотехничког института не само у развоју и модернизацији средстава НВО већ и у области основних и примењених истраживања. Данас је то једна од најзначајнијих научноистраживачких и развојних институција у земљи. Од настанка до ових дана развијено је и уведено у наоружање више од 1.000 средстава. Најзначајнија достигнућа остварена су у областима ваздухопловства, артиљерије – класичне и ракетне, оклопних борбених средстава, средстава за противоклопну борбу и противваздухопловну одбрану, пешадијског наоружања...

■ У тренутку формирања ВТИ је имао само тридесетак стручњака из области класичног наоружања, али су они за кратко време, у ограниченим производним и технолошким могућностима, успели да развију велики број борбених средстава?

– Тачно је да је рад започео мали број стручњака којима је у старту постављено много задатака из области оруђа, оружја и муниције. Они су радили у оскудним развојним, лабораторијским и производним условима, али су били јако мотивисани и ношени жељом да се створи нешто домаће. Зато је и у рекордном року развијен велики број борбених средстава, попут брдског топа 76 мм, пушке 7,9 мм М49, ручног бацача М49, митраљеза М53 шарац, минобацача 82 мм и 120 мм... По својим карактеристикама и једноставности руковања брдски топ 76 мм представљао је једно од најуспешнијих решења у својој класи у свету, па је уведен у наоружање не само наше већ и других страних армија.

■ Из ваше установе поникла су два академика, велики број генерала и познатих стручњака, предавача на разним факултетима у земљи и свету. Мало се, међутим, зна о томе да је један од оснивача Катедре за војно машинство на Машинском факултету Београдског универзитета био пуковник Бошко Станисављевић, конструктор првог домаћег топа. Желите ли још неког да истакнете?

– Ми смо поносни на то. Поред њега, било је неколико десетина стручњака Војнотехничког института који су изводили наставу на Београдском универзитету и другим факултетима у земљи и свету. Тешко је овом приликом набројати све њих, а да се о некога не огрешимо, али с поносом истичемо да је Војнотехнички институт био, а то је и данас, расадник научног стручног кадра за многе високошколске установе. Такође, стручњаци нашег института, који имају највиша научна и наставна звања, ангажовани су на последипломским студијама и другим видовима стручног усавршавања за стручњаке страних армија.

Настојимо да одржимо контакт са нашим старијим колегама. Они су били наши велики учитељи и од њих се и данас може много тога научити.

■ Погрешно се мисли да се у време када је земља била богатија и када је војна индустрија зарађивала извозећи средства НВО, доста пара сливало у војни буџет, па и у Институт. Чињеница је, међутим, да се само око пет одсто средстава остварених у извозу враћало у систем одбране. Да ли је данас оно што на крају пристигне вашој установи довољно за рад?

– СФРЈ је била међу првих десет извозника наоружања и војне опреме у свету. То су, пре свега, тенк М84АБ, испоручен кувајтској армији по респектабилној цени крајем осамдесетих и почетком деведесетих година, онда, авиони гaleb и јастреб, испоручени Либији и Замбији, итд. Такође, мало се зна да су стручњаци Војнотехничког института допринели привредном развоју земље учествујући у специфичним радовима на великим хидроенергетским и индустријским објектима, аеродромима, путевима. Они су помагали и у изградњи војних и привредних објекта у земљама у развоју.

И данас у Војнотехничком институту своје слободне капацитете користимо за пружање услуга субјектима ван система одбране, по тржишним принципима пословања. Приходи остварени на тај начин, захваљујући недавно отвореном подручју, могу да се користе за набавку и поправку лабораторијске опреме, те за стимулацију запослених. То је новина у пословању која треба знатно да унапреди наш систем рада.

Дакле, оно што пристигне нашој установи довољно је за рад, али би нам у сваком случају боље финансирање добро дошло, поготово за занављање лабораторијске опреме.

■ Понекад се у војним круговима чује да развој неких сложенијих средстава НВО дуго траје, а заборава се да, кад су рокови у питању, не идемо мимо света. Чему толико нестрпљење и може ли се радити под притиском?

– Чињеница је да развој сложених борбених система траје релативно дуго и да захтева знатна финансијска средства. У протеклих шест деценија Војнотехнички институт пролазио је кроз различите периоде. Било је оних сјајних, на пример од 1980. до 1985. године, када је финансирање било изузетно добро, али и оних када су финансијска средства била симболична. На основу расположивих информација и неких светских искустава могу рећи да ми не заостајемо за светом када је у питање време потребно за развој средстава. Свој

познати ракетни систем SPIKE Израел је, уз благовремено обезбеђење финансијска средстава, развијао више од десет година. Наша најновија искуства показују да се, уз одговарајуће финансирање, могу постићи изванредни резултати.

Чињеница је да су истраживање и развој такви процеси који се не могу обављати под притиском. Међутим, сматрам да треба подићи ефикасност ове делатности на виши ниво. То нам је један од циљева.

■ У време када је ВТИ имао око две хиљаде запослених, захваљујући великом броју пројекта, неговало се око 140 специјалности. Колика је та бројка сада када вас у Институту има вишеструко мање и постоје ли све специјалности потребне за несметан рад?

– Седмдесете и осамдесете године прошлог века памте се као златни период када је ВТИ имао више од две хиљаде запослених и неколико стотина доктора и магистара наука. Последњим смањењем

■ Војнотехнички институт је током прошле године посетило више од 20 иностраних војних делегација.

■ Сертификат о систему менаџмента квалитетом SRPS/ISO 9001:2001 биће уручен директору Војнотехничког института 3. новембра на свечаном скупу поводом обележавања 60 година рада установе.

■ Стручњаци ВТИ позвани су на светски конгрес о борбеним возилима који ће се од 2. до 6. фебруара 2009. одржати у Конференцијском центру „Краљица Елизабета Друга“ у Лондону.

Пуковник проф. др Младен Панџић, директор ВТИ

броја запослених, које се десило 2005, природно су смањене и наше развојне могућности. Но, и поред тога, сачуване су кључне области и дисциплине неопходне за развој сложених борбених система. Једини проблем је неповољна старосна структура запослених због које постоји опасност да изгубимо неке матичне области. То свакако не смемо дозволити. Срећом, постоји разумевање надлежних у Министарству одбране и Генералштабу и очекујемо да се проблем подмлађивања кадра ускоро реши. Када је реч о броју научних области и специјал-

ности сматрам да су оне за сада довољне да можемо да радимо у области високих војних технологија.

■ *Од оснивања су у пројекте били укључени и вршни стручњаци из појединих института и факултета у земљи. Они су, у оквиру радних тимова, чинили и трећину кадра потребног за истраживање и развој. Да ли се та сарадња и данас негује?*

– Природно је да Војнотехнички институт у обављању своје редовне делатности сарађује са бројним институцијама у земљи. Са неким од њих та сарадња траје неколико деценија. Сматрамо да је то добро и обострано корисно. Наравно, при свему томе, Војнотехнички институт има лидерску позицију и ангажује поједине факултете или институте само за решавање одређених подсистема које он због одређених рокова или недостатка кадра није у стању.

■ *У процесу истраживања и развоја у области војне технике остварују се научни и развојни резултати који директно подстичу напредак извесних индустријских грана и непосредно се користе у производњи за потребе цивилног тржишта. У којим областима је тај ефекат видан?*

– Познато је да су многе технологије настале као резултат рада на војним програмима. Тако је то свуда у свету, па и код нас. Одређени резултати остварени код нас свакако могу да се примене и за цивилне потребе. Ту пре свега мислим на области као што су возила и њихови подсистеми, материјали, технологије испитивања кон-

ДЕТОНАЦИОНО СЕЧИВО

Стручњаци ВТИ поносни су на свој нов изум – детонационо сечиво. Оно спасава живот пилотима у авионима који немају систем за катапултирање. Реч је о оловној нити у коју је специјалном технологијом уграђен експлозив и која се монтира на поклопац кабине авиона. Ако се пилот нађе у невољи, он активира детонационо сечиво које у делићу секунде одсеца поклопац изнад њега и омогућава му безбедно искакање.

Та оригинална технологија, створена у ВТИ, примењена је на новом школском авиону ласта који је такође развијен у тој установи.

ИЗЛОЖБА ВАЗДУХОПЛОВА

У Музеју ваздухопловства у Сурчину отворена је изложба о развоју ваздухоплова у Војнотехничком институту. На том скупу говорили су пуковник Душан Рајић, капетан фрегате Радосав Јовић и потпуковник Мирослав Митровић.

Изложбена поставка обухвата фотографије, документа летелица које су ту пројектоване и оне које су реализоване у другим установама, али су стручњаци ВТИ учествовали у развоју. Међу најзанимљивијим експонатима су модели првих авиона типа *Крагуј* из 1960, *Стршљен* и *Курир*, израђен 1953. године.

– На ово питање је заиста тешко одговорити. Ми радимо ефикасно и успешно на актуелним пројектима из више научних области. Оно што је врхунско из области ваздухопловних система једноставно се не може упоредити са оним из области борбених возила... Али, печат овом времену свакако ће дати пројекти као што су: школски авион ласта, ласерски вођена бомба, беспилотна летелица, аутоматски вишесцевни лансер ракета, системи за лоцирање и идентификацију различитих оруђа, оружја и ваздухопловних платформи. Наравно, поред тих пројеката постоје и други занимљиви и значајни. Као што сам рекао, одговор је тешко дати и подсећа на оно када од родитеља тражите да каже које му је дете најдраже. ■

Мира ШВЕДИЋ
Снимио Јово МАМУЛА

ПРОМОЦИЈА МОНОГРАФИЈЕ ВТИ

ГОДИНЕ РАЗВОЈА

У оквиру програма обележавања шездесет година Војнотехничког института, у Централном дому Војске Србије представљени су монографија и стручни прилог из магазина „Одбрана“ и премијерно је приказан филм о раду те установе у продукцији „Застава-филма“.

Госте је поздравео директор Војнотехничког института пуковник др Младен Пантић, који је рекао да је поводом јубилеја припремљено осам тематских садржаја под заједничким називом – Дани Војнотехничког института. Циљ је да се јав-

ност упозна са оним што се ради у тој установи.

Начелник Управе за одбрамбене технологије у Сектору за материјалне ресурсе бригадни генерал др Данко Јовановић истакао је значај кадровских и лабораторијских капацитета које има ВТИ и подсетио да је за сваког научног посленика од немерљиве важности стручна библиотека ВТИ-а, која је највећа на Балкану.

О Монографији је говорио пуковник др Душан Рајић, а прилог о Војнотехничком институту представила је уредник „Одбране“

М. Ш.

Пише
Бранко КОПУНОВИЋ

РЕД И МИР

Свемоћно чудо природе може и много више, а камоли да замени улоге на вечној позорници. Суморни септембар уступио је ролу оптимизму октобра, добром поруком с неба, ведрим данима и свеколиким уштедама. Здравље и енергенти су дошли, некако, у исту раван. Уз лепо време све се лакше доживи и преживи, од лоших вести са берзе до гужви у саобраћају. Под сунцем михољског лета, јесење одело природи баш лепо стоји. Грејна сезона је почела, али нова цена гаса охладиле многе новчанике. Кажу, мора(ло) је тако. Светске цене, турбуленције, скокови кривуља на графикону оних који у рукама имају производњу енергената. Може им се...

Али несавршенство човеково увериће и највеће покретаче позитивних мисли како је потребан само један безуман корак да им поквари добро расположење и одведе их на руб страха. Давно заборављено зло фашизма, на пример, покопано, жигосано, никад заборављено, завитла погани дух и тамо где му никада није било место. Србија, слободарска, благодарна, увек жељна мира и рада, ето, мора да размишља о „маргиналној“ теми. Неки новокомпоновани фашисти, рођени давно, давно после пораза срамне идеје, ономад су наумили да обрукају престоницу. Нису успели, наравно. Полиција је забранила њихов скуп и сви смо се сложили како треба већ једном ампутирати ту врсту малигног друштвеног ткива. Међутим, остало је питање, заправо многа питања која нам не дају мира. Одакле покварена клица на српском тлу?

Нажалост, реч је о групама младих људи коју су, може бити, лоше васпитавани и још горе учени. Они су нашли узор у исконфлексираним каплару, који је, вођен суманутом мишљу, запалио свет, расејао смрт, патњу, бол... Ране су дуго, дуго видане, а жртве жаљене. Где год се осврнемо – споменик, погинули, стрељаним, мученим...

У истом том октобру, Краљево, град светле прошлости, спасао је образ у последњи час. Наиме, прошло је тачно 67 година откако је шест хиљада његових грађана бездушно стрељано. Фашистички окупатор није имао милости, као што није имао ни у Крагујевцу, Чачку, Јајинцима... Остали су споменици и тешка сећања. Такоређи до самог обележавања годишњице страшног чина, Спомен-гробље у Краљеву, запуштено и заборављено, служило је за све осим за место дужног поштовања. Чак су се и грла напасала на тој ливади, а импровизирана трим-стаза користила се за рекреацију. Свега неколико метара испод леже кости невиних људи, који су се нашли пред цевима немачких митраљеза 1943. године. Срећом, градске власти су брзом акцијом колико-толико довеле ствари у нешто пристојније стање.

Породице стрељаних, до јуче очајне од небриге, одале су пошту својим покојницима...

Не звучи цивилизовано изговор да је танка општинска каса. Људи би се сами организовали, ако нема друге. Божићи, Радмиловићи, Радмановићи, Милићи... сви су спремни да помогну, само да им гробље и место где ће упалити свећу не изгледа како је изгледало. Никада више.

Тачно је, доста нам је пребројавања на црне и црвене, родољубе и издајнике, овакве и онакве, али своје тачно место у историји морају имати жртве и насилници, добро и зло. Дуго и непотребно оклевање, гурање прашине под тепих, филозофија ноја и чекање да истина докаже саму себе могу нас одвести тамо где никако не желимо. Ако је цело човечанство заувек жигосало фашизам као глобалну претњу, чему оклевање са јасним и гласним ставом. Познато је шта Србија мисли и осећа, али треба нам глас виши бар за две октаве. Требају нам уибеници историје у којима неће бити двосмислених формулација, потребна је широка друштвена акција и закон. Закон чије ће слово бити оштро супротстављено злу. Када је већ свима прекипело, републичко и јавно тужилаштво, односно Министарство правде предложило је Уставном суду да стави ван закона оне који би да величају фашизме, те лик и дело њеног вође. Уз сва обележја која их прате.

Схвативши своје ратне и заблуде уопште, мудри и радни Јапанци су, у духу часне традиције, увели неку врсту кодекса – шикен њикогу, што би се могло превести као паклени испит. То је право појединца, друштва уопште, да се одреди према свакој појави, оцени је, процени, просуди, осуди... Зато је – испит и због тога је много тешко. Али нема друге. Јер (са)знање не подлеже моди, нити синдрому пролазности. Директни производи расне, верске, личне и сваке друге нетрпељивости које пропагира фашизам јесте силеџиство – ментално, физичко, вербално, свеједно.

Друштво без насиља, па ко га не би (по)желело?! Идеал, демократска тековина, пут у будућност... Али, тамо се мора ићи смело, отворених очију и без патетичних прича о изгубљеним генерацијама. Ниједна генерација није изгубљена, ма колико је било искушења у њеном одрастању. Време у коме се, на пример, упадне на тренинг, па млати педагог, а младој одбојкашици поломе руке, као ономад у Нишу, мора да остане иза нас. Тражити кривицу у неком другом, саплитање је о властити плот. Мере репресије не вреде ништа уколико им не претходи стварање здраве идеје. За то су потребни рад и добра воља. Полиција је последња у ланцу јавног реда. Ред се ствара у главама. Када има реда, мир се подразумева. ■

ШТАБНА РАТНА ВЕЖБА „ОБУКА – 2008“

У Генералштабу Војске Србије, од 20. до 29. октобра одржана је Штабна ратна вежба „Обука 2008“. Циљ вежбе је оспособљавање официра за доношење оптималне одлуке за употребу снага у првој мисији ВС – одбрани територије Републике Србије.

Официри су ту одлуку морали да донесу након опсежног планирања током којег су у обзир узете моделоване властите и снаге противника које учествују у конфликту у виртуелној области.

Директор вежбе био је заменик команданта Здружене оперативне команде пуковник Милан Мојсиловић. А. А.

АКЦИЈА „ОТВОРЕНИ ДАН“

Још четири „Отворена дана“ одржана су Краљеву, Панчеву, Сомбору и Војнотехничком институту у Београду. И овога пута хиљаде грађана, ученика и студената дошли су да виде где и како живе и раде припадници Војске Србије.

У краљевачкој касарни „Јован Курсула“, 15. октобра „Отворени дан“ организовала је Друга бригада Копнене војске. Више стотина грађана обишло је тактичко технички збор и присуствовало приказу оспособљености оклопно-механизованих, артиљеријских, извиђачких и јединица АРЈ ПВО.

Капије касарне „Стевица Јовановић“ у Панчеву, у акцији „Отворени дан“ први пут су 18. октобра отворене за грађане који су у великом броју дошли да се ближе упознају са животом и радом војника из гарнизона града на Тамишу. Акцију су заједнички организовали Други центар за обуку ВС у Панчеву и Специјална бригада Копнене војске.

Посетиоци акције у Панчеву присуствовали су демонстрацији обучености војника Другог центра, а припадници Специјалне бригаде приказали су им падобранску, војнополицијску и верачку опрему и различите врсте униформе коју користе специјалци.

Војнотехнички институт је истог дана у својим просторијама у Жаркову у Београду угостио више хиљада грађана, ученика и студената који су са занимањем разгледали лабораторије, уређаје и опрему Института.

Посебно занимање посетиоци су показали за аеротунел и карактеристична истраживања која се у њему врше, као и за лабораторију за експерименталну динамику и електронске и телекомуникационе системе.

А кроз капије касарне „Аеродром“ наомак Сомбора, 25. октобра прошло је више од хиљаду посетилаца грађана Западнобачког округа. Припадници Првог центра за обуку Војске Србије припремили су за посетиоце приказ обуке и наоружања и опреме коју користе.

Специфичност сомборског центра за обуку је што поседује изванредан полигон за пентатлон, па су гости и на том полигону могли да се увере у спретност наших војника. ■

СВЕЧАНОСТИ У ЦЕНТРИМА ЗА ОБУКУ

ПРВА ГОДИНА РАДА

Командант Команде за обуку генерал-мајор Љубиша Диковић истакао добре резултате у обуци војника и примени нових облика обучавања

У касарни „Војвода Живојин Мишић“ у Ваљеву први пут је обележен 15. октобар – дан Четвртог центра за обуку. За празник је узет дан када су јединице Друге армије под командом војводе Степе Степановића, пре 90 година, после пробоја Солунског фронта у Првом светском рату, ослободиле Ваљево.

На свечаности је командант пуковник Драгослав Сладаковић, поздрављајући припаднике јединице и бројне госте, истакао да је у Центру у шест генерација обучено преко 4.000 војника.

У оквиру обележавања Дана јединице, заједно са породицама погинулих припадника Ваљевске бригаде у ратовима 1990–1999. године, положено је цвеће на споменик у касарни „Војвода Живојин Мишић“.

Четврти центар за обуку наставља традицију Петог пешадијског пука Краља Милана, који је као део Дринске ди-

СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ ПРИПАДНИКА СИСТЕМА ОДБРАНЕ

У Војној академији потписани су уговори о школовању на цивилним факултетима (на академским студијама другог и трећег степена – мастер и докторске студије) припадника Министарства одбране и Војске Србије одабраних на конкурс.

Официрима и цивилним лицима који су потписали уговор Министарство одбране плаћа школовање. На тај начин се, према процењеним потребама система, повећава квалитет људских ресурса.

Поводом потписивања уговора, помоћник министра за људске ресурсе др Бојан Димитријевић истакао је да је конкурс те врсте расписан први пут, док ранија пракса није била тако транспарентна. Оваквим начином отворена је још могућност за стручно усавршавање које је систему неопходно.

Потписивању уговора присуствовали су и начелник Војне академије генерал-мајор мр Видосав Ковачевић и начелник Управе за кадрове Министарства одбране пуковник Слађан Ђорђевић. ■

С. Ђ.

визије учествовао у свим ратовима за ослобођење Србије.

Дан Шестог центра за обуку Војске Србије – 19. октобар, обележен је у касарни „Цар Лазар“ у Крушевцу. Тај датум се празнује у знак сећања на исти датум 1918. године када је Српска војска победоносно ушла у град Крушевац.

Свечаности је присуствовао и командант Команде за обуку генерал-мајор Љубиша Диковић који је истакао добре резултате у обуци војника и примени нових облика обучавања.

Командант Шестог центра за обуку пуковник Зоран Јовановић рекао је да су у оштрој конкуренцији седам центара за обуку, припадници крушевачког центра добили похвалу за најбоље организовање стационарног логоровања са војницима септембарске генерације.

У зајечарској касарни „Никола Пашић“ обележен 19. децембар – дан петог центра за обуку ВС. На тај дан, 1918. године, Прва армија Српске војске ослободила је Зајечар.

Присутне госте поздравио је потпуковник Јене Радић, заменик команданта Петог центра за обуку и истакао податак да је у њему обучено око 3.500 војника. ■

СЛУШАОЦИ ШКОЛЕ НАЦИОНАЛНЕ ОДБРАНЕ У НОВОМ САД И НИШУ

Слушаоци 52. класе Школе националне одбране посетили су 20. октобра Нови Сад.

О раду команде Војног округа Нови Сад слушаоцима и њиховим наставницима говорио је командант Војног округа пуковник Радован Мрвић, док им је приликом посете Извршном већу Војводине, значај, актуелне аспекте достигнутог развоја, те место и улогу Аутономне покрајине Војводине у Републици Србији предочио Сениша Лазић, потпредседник Скупштине АП Војводине.

Слушаоци су затим обишли и Нафтну индустрију Србије, где им је презентована та компанија. О анализи ризика и интегралном систему безбедности НИС-а говорила им је директор дирекције за управљање ризицима Милица Јегеш.

Приликом посете Нишу, 22. октобра, заменик команданта Копнене војске генерал-мајор Александар Живковић обавестио је слушаоце и наставнике о организацији и задацима Копнене војске, док је командант Војног округа Ниш пуковник Љубиша Ђорђевић указао на функционисање и проблеме у реализацији војне обавезе.

У згради општине Ниш слушаоци 52. класе, које је предводио начелник ШНО пуковник Милољуб Сретеновић, разговарали су са одборницима о проблемима локалне самоуправе и сарадњи са системом одбране. ■

Б. М. П – 3. М.

УКРАТКО

>>> ЧЕТВРТИ КУРС ЗА ПРВЕ ПОДОФИЦИРЕ – У Другом центру за обуку у Панчеву почео је четврти Курс за усавршавање првих подофицира. Као и на три претходна курса, изабрани подофицири ће, током пет недеља теоријског и практичног оспособљавања, стећи знања неопходна за обављање нове дужности у четама и батаљонима Војске Србије у којима ће бити на служби. (Д. Г.)

>>> КУРС ЗА ПРОРАЧУН НАКНАДА – У Центру за мировне операције Здружене оперативне команде (ЦМО ЗОК) ГШ ВС одржан је петодневни курс за прорачун накнада у Уједињеним нацијама „BALUNCOE-08“.

На почетку рада полазнике курса поздравили су начелник ЦМО пуковник Јелесије Радивојевић и представник Одбрамбене команде и Генералштабне школе Норвешке пуковник Елдер Берли.

Циљ курса био је развој и унапређење способности полазника у области спровођења логистичких процедура и прорачуна накнада УН за ангажовање људства и покретних ствари у оквиру мултинационалних операција под окриљем Уједињених нација. (А. А.)

>>> ОПЕРАЦИЈА ПОДРШКЕ МИРУ – У Центру за мировне операције Здружене оперативне команде ГШ ВС од 20. до 23. октобра одржан је семинар о „Размени искустава из области операција подршке миру“.

Предавачи су били представници Оружаних снага Краљевине Данске мајор Хенрик Сторм, мајор Бјарне Расмусен и капетан Петер Боје Кристенсен, а полазници семинара су једанаесторица припадника Министарства одбране и Војске Србије.

На семинару су изнета искуства данске армије у мултинационалним операцијама, а припадници Војске Србије приказали су своје учешће у мисији УН у Либерiji и принципе обуке за мултинационалне операције. (А. А.)

>>> ВОЈНА ПОЛИЦИЈА У МИРОВНИМ ОПЕРАЦИЈАМА – У Центру за мировне операције (ЦМО) Здружене оперативне команде ГШ ВС, од 20. до 22. октобра одржани су стручни разговори између представника Управе војне полиције и представника Оружаних снага Немачке пуковника Паула Хајнриха Ердмана и потпуковник Бруна Герлиха. Учеснике је поздравио начелник Управе војне полиције бригадни генерал Ђуро Ђелић.

Циљ стручних разговора била је размена искустава из ангажовања војне полиције у операцијама подршке миру. (А. А.)

>>> ВРШЕЊЕ КОНТРОЛЕ – У Генералштабу Војске Србије, 22. и 23. октобра, одржани су разговори представника генералштабова Србије и Босне и Херцеговине. Основне теме биле су оцењивање и извештавање о оперативним и функционалним способностима оружаних снага и вршење контроле.

Представнике Генералштаба ВС предводио је заменик начелника Управе за оперативне послове пуковник Боривоје Оровић, а на челу делегације БиХ био је начелник Управе за операције и обуку бригадир Ивица Павић.

Разговорима је присуствовао и изасланик одбране БиХ у Србији бригадир Иван Тањић. (А. А.)

>>> САНИТЕТСКЕ СЛУЖБА У МИРОВНИМ МИСИЈАМА – У Центру за мировне операције у Београду, 16. и 17. октобра, одржан је семинар „Јединице санитетске службе у мировним мисијама“. Представници ВМА и Војне болнице Ниш разменили су искуства са четворочланом делегацијом из Министарства одбране Савезне Републике Немачке о месту и улози санитетских тимова у мултинационалним операцијама. (А. А.)

>>> УПРАВЉАЊЕ ОБУКОМ – У амфитеатру Здружене оперативне команде Генералштаба ВС, 15. и 16. октобра одржан је семинар „Управљање обуком на стратегијском и оперативном нивоу“.

Представници Министарства одбране и Војске Србије и Управе за обуку и доктрину Републике Хрватске, предочили су учесницима семинара које су промене уведене у систему обуке њихових оружаних снага. (С. Ђ.) ■

ТАКТИЧКА ВЕЖБА „ПРЕСРЕТАЧ 2008“

ЗАЈЕДНИЧКА КОНТРОЛА НЕБА

Циљеви вежбе били су комбиновано увежбавање тактичких јединица и оперативних центара две земље у обављању задатака контроле и заштите ваздушног простора у случају појаве „одметнутог“ ваздухоплова и увежбавање стандардних оперативних процедура

Припадници ваздухопловства оружаних снага Србије и Румуније извели су 21. октобра на војном аеродрому у Батајници трочасовну заједничку тактичку вежбу „Пресретач 2008“, у којој су приказали координирана дејства у контроли ваздушног саобраћаја, супротстављању терористичким дејствима и акцију у случају отмице и „одметања“ појединачних ваздухоплова.

На вежби, којој су присуствовали начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Здравко Понош, командант ВиПВО генерал-мајор Драган Катанић и командант ваздухопловства оружаних снага Румуније генерал-потпуковник Константин Кроитору, учествовала су два ваздухоплова румунског ваздухопловства миг 21 лансер и пет летелица Ваздухопловства и ПВО Војске Србије (два мига 29, два мига 21 БИС и један АН-26), припадници оперативних центара контроле ваздушног простора из две државе, јединица за противтерористичка дејства и јединица војне полиције ВС.

Главни циљеви вежбе били су комбиновано увежбавање тактичких јединица и оперативних центара две земље у обављању задатака контроле и заштите ваздушног простора у случају појаве „одметнуто“ ваздухоплова и увежбавање стандардних оперативних процедура. Две стране су, такође, проиграле и размену информација о планираним и текућим акцијама сопствених снага како би се спречиле потенцијалне или решиле настале претње у ваздушном простору које угрожавају интегритет територије једне од земаља учесница. За по-

требе вежбе две армије размениле су официре за везу, успоставили су непрекидну телефонску везу између њихових оперативних центара и видео линк са преносом података у реалном времену.

– Билатерална војна вежба има велики значај јер је то једна од вежби са оружаним снагама земље са којом имамо изванредну сарадњу. Вежба је показала да је за њену реализацију потребан висок ниво поверења који ми између две армије имамо. Изузетно сам задовољан како је вежба реализована, поготову што је сценарио био врло захтеван – изјавио је генерал Понош по завршетку вежбе.

– Заједничка вежба ВиПВО са припадницима ваздухопловства Румуније показала је изузетну сарадњу у контроли ваздушног простора. Пратили смо лет „одметнуто“ авиона на граници Србије и Румуније и реаговали по слушању авиона на наш аеродром. Противтерористичке и јединице војне полиције показале су изузетну увежбаност за реаговање у ванредним ситуацијама – рекао је генерал Катанић.

Генерал Кроитору је нагласио да опасна ситуација каква је приказана на вежби може да се догоди сваког тренутка. Према његовим речима, заједничком вежбом демонстрирана је одлична сарадња јединица и састава оружаних снага две земље, које су доказале да су спремне да реагују уколико се у будућности такав проблем заиста појави.

– У блиској будућности биће изведено више сличних вежби јер се тиме развија повезаност Румуније и њених оружаних снага са нашим суседима. Претње терориста су реалност, могу се десити свима и морамо их заједнички решавати – закључио је генерал Кроитору. ■
Душан ГЛИШИЋ

Снимио З. МИЛОВАНОВИЋ

**БЕОГРАД
AIR SHOW 2008.**

ИШТВАНУ У ЧАСТ

Аеромитинг је организован у част пилота ВиПВО потпуковника Иштвана Канаса, који је погинуо 24. септембра припремајући се на авиону Г-4 за учешће на Београд Air Show 2008.

Представници свих домаћих ваздухопловних асоцијација учествовали су на аеромитингу одржаном 19. октобра изнад Ушћа под називом „Београд Air Show 2008“. Летели су пилоти из ВиПВО Војске Србије, саобраћајне и авио-такси службе, школства, аероклубова, приватни власници летелица. Главни организатор аеромитинга било је Ваздухопловно друштво „Свети Архангел Гаврило“.

Први су летели пилоти „алтернативних“ смерова авијације, са моторним змајем *Алоло* и необичним жирокоптером *RAF-2000 GTX SE* из Ротор Клуба. Официјелни почетак означили су подобраници скоком из робусног легендарног двокрилца *антонов* – *Ан-2* са висине од 1.500 метара.

Ваздухопловство Војске Србије представило се на почетку главног дела летачког програма са приказом изузетне маневралности двоседог ловачког *мига 29* из састава 204. авијацијске базе. У пилотској кабини била су два искусна пилота ловца, потпуковник Раде Ранђеловић, начелник штаба 204. авијацијске базе, и потпуковник Љубомир Ђорђевић, командант 101. ловачке авијацијске ескадриле.

Пилоти аероклуба „Галеб“ из Београда летели су на два летећа ветерана – лаком борбеном авиону *J-20 КРАГУЈ*, некада коришћеном за обуку резервних пилота, и спавном школско-борбениом авио-

ну *галеб Г-2А*. Оба авиона били су у бојама и са ознакама РВ и ПВО СФРЈ. У кабинама олд-тимера били су пензионисани врсни пилоти ВиПВО ВС, Мирко Анжел у *J-20* и некадашњи начелник ВОЦ-а Марјан Јелен у *Г-2А*.

После самосталних приказа они су се потрудили да изведу прелет изнад Ушћа у пару и у смакнутом поретку. Имали су тежак посао због велике разлике у брзини авиона. Јелен се држао минималне брзине лета, уз помоћ извученог стајног трапа и високог напада-ног угла, а Анжел је морао да извуче максималну брзину из свог *крагуја*.

Национални авио-превозник ЈАТ путничке авионе задржао је на редовним летовима, а у ваздушни простор града Београда дошли су авиони из ЈАТ-ове Привредне авијације и Пилотске академије из Вршца. Летели су *Ан-2*, *дромадери* и *аг-кет* примарно предвиђени за летове на малим висинама изнад наших равница, затим двомоторни авиони *пајпер чејен* и *цесна 310* и једномоторни *цесна 172* на којима се изводи обука професионалних пилота.

Ескадрила Министарства унутрашњих послова наступила је са четири хеликоптера – два *АБ-212* и по једном *газелом* и *цет рениером*.

Авио-такси фирма *Prince Aviation* имала је прилику да покаже понос флоте *Citation SLX* у два налета изнад Дунава и Саве.

Публика је била одушевљена приказом високе технике акробатског пилотирања госта из Словеније, који је летео на авиону *екстра 300*.

У завршници програма изнад Калемегдана прелетели су „Авиогенексов“ путнички авион боинг *737* у пратњи четири *галеба Г-2* из акро-групе „Звезде“. Четири потпуковника ВиПВО ВС, Саша Ристић, Драган Злокас, Саша Грубач и Томислав Бећаговић, извела су двадесетоминутни програм акро-групе у част свог погинулог колеге Канаса. ■

Александар РАДИЋ
Снимили И. САЛИНГЕР и А. РАДИЋ

УЗ ДАН
ВЕТЕРИНАРСКЕ
СЛУЖБЕ

БРИГА ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ

Настанак војне ветеринарске службе у српској војсци везује се за Указ кнеза Александра Карађорђевића од 1. новембра 1851, којим је за војног марвеног лекара постављен Јован Теодоровић, због чега је тај датум одређен за Дан Ветеринарске службе Војске Србије

Војна ветеринарска служба данас извршава задатке који су везани за безбедност хране, добробит и здравствену заштиту животиња, узгој и обуку војних службених паса и обуку војника водича паса, обуку и школовање војног ветеринарског кадра и чини интегрални део ветеринарског јавног здравља Србије.

Развој војне ветеринарске службе у српској војсци везан је за судбину војног санитета. Тако је 1839. формиран карантин са санитетским одељењем, које се бринуло и о сузбијању зараза код домаћих животиња. Због обима послова и значаја који су коњи имали за тадашњу српску војску, Совјет књажевства сербског предложио је кнезу Александру Карађорђевићу да се Јован Теодоровић прими за војног марвеног лекара. Кнез је својим указом од 1. новембра 1851. поставио Јована Теодоровића „за марвеног лекара при нашем гарнизону војинству под контрактом на годину дана и под оним условима под којима се обично и други лекари у нашу службу примају узети може“.

Јован Теодоровић рођен је 1806. године у Новом Саду, а 1825. године у Пешти је уписао ветеринарску медицину и постао први школовани марвени лекар.

Законом о устројству војске из 1860. године војна ветеринарска служба први пут добија своју организацијско-формацијску структуру. Кнез Михајло Обреновић је 31. децембра 1863. поставио за главног марвеног лекара у саставу Војног министарства Карла Траншанта. Његовим залагањем 1865. године војно ветеринарство добија формацијску самосталност, а 1875. године поново улази у састав санитета.

Те године се први пут јављају и официрски чиновници за ветеринарске и санитет-

ске службе.

ске службе.

ОСЛОНАЦ ЛОГИСТИКЕ

Према речима мајора Радивоја Анђелковића, начелника Ветеринарске службе, она данас представља јак ослонац целокупне логистике као поуздан носилац ветеринарске делатности у Министарству одбране и Војсци Србије.

У оквиру Управе за здравство Сектора за материјалне ресурсе од фебруара 2005. године налази се 2. одељење (за ветеринарство), које је наследник Ветеринарске управе и тренутно представља највиши ветеринарски орган у оквиру система одбране.

У Министарству одбране ветеринарски органи налазе се још у саставу ВМА, Војној Академији, Школском центру ветеринарске службе, војним установама и у Управи за ванредне ситуације.

У Војсци Србије ветеринарски органи налазе се у саставу Управе за логистику ГШ ВС, Команде копнене војске, Команде ваздухопловства, Команде за обуку, Централне логистичке базе, Гарде и 64. логистичком батаљону.

ске органе. У Београду је од 1866. године до 1888. године постојала војна „Ветеринарска школа“.

Из војне ветеринарске службе настала је цивилна ветеринарска служба. Формирана је 6. маја 1881. године, после потписивања трговинског уговора и ветеринарске конвенције са Аустроугарском.

Крајем маја 1918. године у Водени, у Грчкој, одлучено је да се марвени лекари убудуће називају ветеринарски лекари Краљевине Србије.

У Министарству Војске и Морнарице Краљевине Југославије од 1923. године, па до пред Други светски рат постојало је самостално ветеринарско одељење.

Основни задаци које данас извршава војна ветеринарска служба јесу послови везани за безбедност хране, обуку војног ветеринарског кадра (резервних официра ветеринарске службе и ветеринарских болничара), здравствену заштиту и добробит животиња, репродукцију, узгој и обуку службених паса, обуку војника водича паса, узгој лабораторијских животиња, набавку и опремање ветеринарским материјалним средствима и другим покретним стварима.

Како истиче мајор Радивоје Анђелковић, начелник Ветеринарске службе, стручност и потенцијал војне ветеринарске службе представљају три доктора наука, осам магистара и 12 специјалиста, што чини нешто више од једне трећине укупног броја ветеринара у Војсци Србије.

Оспособљавању војног ветеринарског кадра поклања се посебна пажња. Центар ветеринарске службе у саставу ВМА школује резервне официре и одржава курсеве за професионалне припаднике.

Чета за обуку санитарског и ветеринарског кадра из састава Команде за обуку обучава војнике ветеринарске болничаре и врши репродукцију, узгој и обуку војних службених паса и обуку водича паса.

Мајор Анђелковић каже да се пси специјалне намене (трагачи за дрогу и експлозив) налазе у свим специјалним и војнополицијским јединицама Војске Србије, те да успешно извршавају задатке.

Више од пола века врши се селекција шарпланинаца и Војска Србије једина у окружењу има тако дугу традицију у репродукцији и узгоју те расе, што је значајно са аспекта очувања генетског материјала добре аутохтоне расе.

Покренута је иницијатива за формирање регионалног центра за обуку службених паса и водича паса. У току ове године делегација ветеринарске службе оружаних снага Краљевине Норвешке три пута је посетила центар у Нишу и сагледала његове могућности, а пројекат је представљен и на донаторској конференцији одржаној у септембру у Београду. ■

Р. М.

Практична обука војника на цивилној служби војног рока

СПАСАВАЊЕ ЉУДИ И ДОБАРА

Управа за ванредне ситуације обучила је ове године укупно 7.316 војника на цивилном служењу војног рока и они могу бити ангажовани у систему цивилне заштите

Одељење за ванредне ситуације града Београда и Управа за ванредне ситуације Министарства одбране извели су 16. октобра, на макишкој страни Савског језера, практичну обуку војника на цивилном служењу војног рока под називом „Ада 2008“.

Обука, на којој су проверена стечена знања војника на цивилном служењу војног рока, реализована је у области прве помоћи, заштите од пожара, спасавања на води и под водом и начина поступања приликом проналаска неексплозивних убојних средстава (НУС).

ситуације и представници локалне самоуправе.

– Циљ практичне обуке војника на цивилном служењу војног рока је да се провери и демонстрира степен њихове оспособљености како би самостално и у оквиру организованих снага за заштиту и спасавање људи и материјалних добара могли да рукују и правилно користе средства и опрему, активно учествују у пружању прве помоћи, противпожарној заштити, спасавању на води и под водом – истакао је начелник Попадић.

Одељење за ванредне ситуације града Београда обучило је ове године, у три циклуса, током маја, јуна и октобра, 1.643 војника на цивилном служењу војног рока, а изведене су и три показне вежбе.

На територији Србије, Управа за ванредне ситуације ове године укупно је обучила 7.316 војника на цивилном служењу војног рока, чиме се знатно подиже ресурс расположивих људских капацитета који могу

У практичној обуци „Ада 2008“ учествовало је 167 војника на цивилном служењу војног рока из општина Чукарица, Врачар – Стари град, Савски венац и Раковица, представници Црвеног крста Србије – општинска организација Стари град, Ватрогасни савез Србије – ДВД Стари град и Раковица, те чланови ронилачког клуба „Биг-Блу“.

Обуци су присуствовали и државни секретар Министарства одбране др Зоран Јефтић, начелник Управе за ванредне ситуације Милан Попадић, начелници одељења и шефови одсека за ванредне

бити ангажовани у систему цивилне заштите, односно у ситуацијама заштите и спасавања од елементарних непогода и техничко-технолошких катастрофа.

Носиоци обуке били су начелници организационих јединица Управе за ванредне ситуације, који су уједно и начелници општинских и окружних штабова цивилне заштите. У случају елементарних непогода и техничко-технолошких несрећа, штабови цивилне заштите свих округа и општина на територији Србије ангажоваће плански по потреби овако обучене војнике. ■

Сања ВУКСАНОВИЋ-ЖУГИЋ

САРАДЊА СА ВОЈНОЗДРАВСТВЕНОМ СЛУЖБОМ МАЂАРСКЕ

Делегација војноздравствене службе Републике Мађарске, коју предводи бригадни генерал др Андраш Немет, командант мађарског војномедицинског центра, посетила је ВМА.

Поздрављајући госте, начелник ВМА генерал-мајор проф. др Миодраг Јевтић изразио је задовољство чињеницом да регионална војноздравствена сарадња постаје све снажнија.

Главна питања будуће сарадње односила су се на размену информација и искустава у области организације санитарских служби, збрињавања повређених и оболелих у условима масовних катастрофа, са посебним нагласком на нуклеарно-биолошко-хемијским акцидентима, и у области едукације кадрова. ■

СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ У ХАМБУРГУ

Мајор асистент др Марко Јовановић са Клинике за кардиохирургију ВМА завршио је студијски боравак у Хамбургу, током којег је обишао тамошњи Универзитетски медицински центар и чувену болницу „Албертинен Хоспитал“, два престижна, врхунски опремљена кардиохируршка центра у СР Немачкој, која обављају више од 2.000 кардиохируршких процедура најширег спектра у току године.

Др Јовановић имао је прилику да присуствује извођењу великог броја интервенција и да се практично и детаљно упозна са методом ендоскопске припреме вена за бајпас-хирургију, која се за сада не примењује ни у једном кардиохируршком центру у нашој земљи, а има бројне предности над отвореном методом припреме вене и очекује се да ће ускоро и на ВМА постати део дијагностичке праксе. ■

ГЕНЕРАЛ РОСЕН ГОСТУЈУЋИ ПРОФЕСОР ВМА

На свечаној седници Наставно-научног већа ВМА генерал-мајор проф. др Лиф Свере Росен, начелник здружене медицинске службе Краљевине Норвешке, промовисан је у гостујућег професора ВМА. Генерал-мајор проф. др Миодраг Јевтић, начелник ВМА и председник Наставно-научног већа уручио је генералу Росену сертификат и плакету гостујућег професора и у обраћању присутнима истакао да је почастован чињеницом да ће наставни кор ВМА бити обогаћен великим именом светске ратне медицине, досађеном норвешке опште и васкуларне хирургије.

Генерал Росен одржао је приступно предавање о примарном хируршком збрињавању ратних повреда, о организацији мобилних хируршких екипа и искуствима норвешких санитарских снага и хируршких тимова у оквиру међународних мировних мисија. ■

УКРАТКО

ПОСЕТА КАНАДСКИХ НЕУРОХИРУРГА

У оквиру међународне стручне сарадње, Клинику за неврохирургију ВМА посетили су истакнути лекари Универзитетске болнице Sunnybrook Health Sciences Centre из Торонта, др Мајкл Шварц и др Дејвид Холден, који су учествовали и на недавно одржаном Конгресу неврохирурга Србије.

Гостима из Канаде уручен је албум фотографија у знак сећања на учешће канадске мисије на српском фронту у Првом светском рату и помоћ српском војном санитару. ■

HIV/AIDS – КОНТРОЛА И ПРЕВЕНЦИЈА

У оквиру кампање борбе против AIDS-а, у амфитетару ВМА одржана је Четврта едукативна конференција о контроли и превенцији HIV/AIDS-а. У раду конференције учествовали су лекари и психолози из Војске Србије, као и стручњаци за ту област из цивилних здравствених установа, ЈАЗАС-а, УНАИДС-а и представници Канцеларије за војну сарадњу Амбасаде САД у Београду. Стручним скупом руководила је доц. др Весна Шуљагић.

Учесницима је приказан едукативни филм „Превенција и контрола HIV/AIDS-а у Војсци Србије“, а едукаторима је подељен материјал намењен припадницима Војске Србије. ■

НАУЧНИ СКУПОВИ О АНЕСТЕЗИОЛОГИЈИ

Четврти стручни скуп анестезиолога Велике Британије и Србије одржан је у Београду од 9. до 11. октобра, у организацији Удружења анестезиолога и интензивиста Србије, а уз подршку Министарства здравља и Министарства за науку и технолошки развој Републике Србије.

Скуп је организован у знак сећања на проф. др Џона Зораба, који је дао значајан допринос развоју анестезиолошке струке у нашој земљи.

Почетком октобра у Српској академији наука и уметности одржан је едукативни семинар Интернационалне школе инструктора у анестезији ISIA, организован под покровитељством Светске федерације удружења анестезиолога (WFSA) и Друштва анестезиолога и интензивиста Србије.

Тема овогодишњег семинара била је „Пацијент високог ризика – анестезиолошки приступ“. У раду скупа учествовали су представници ВМА др сци. мед Војислава Нешковић, која је била један од организатора симпозијума, и др Славка Бањари, анестезиолог. ■

Припремила Елизабета РИСТАНОВИЋ

NAFTNA INDUSTRIJA SRBIJE
PETROL

dopunjujemo se...

www.petrol.nis.yu

РЕФОРМА ОРУЖАНИХ СНАГА РУСИЈЕ

Министар одбране Русије најавило је велику реформу оружаних снага која ће укинути стотине генералских положаја и распустити 90 одсто јединица Копнене војске. Иако смањене са четири милиона припадника из совјетског доба, на 1,13 милиона, оружане снаге учиниле су мало за смањење броја официра, а број јединица је остао готово исти као раније, мада многе постоје само на папиру.

Русија ће до 2012. године смањити бројност људства оружаних снага на милион, укључујући 150.000 официра, рекао је министар одбране Анатолиј Серђуков. Оружане снаге сада имају 355.000 официра, што је знатно више него у другим земљама, указао је он.

Серђуков је најавио да ће постепеним пензионисањем број генерала бити смањен за 900, са садашњих 1.100. Биће укинуте гломазне дивизије и пукови из совјетске ере и уместо њих формиране бригаде. Тако ће број јединица Копнене војске бити смањен са 1.890 на 172, рекао је Серђуков.

Број јединица Ратног ваздухопловства смањиће се са 340 на 180, а јединица Ратне морнарице са 240 на 123. Особље Министарства одбране у московској централи биће смањено за 60 одсто, на 8.500, а број војних академија са 65 на 10, рекао је министар.

Оружане снаге истовремено ће повећати број млађих официра, на пример поручника, са 10.000 на 60.000. Званичници и војни аналитичари одавно указују на мањак млађих официра због ниских плата и лоших услова.

Војни рок је у Русији и даље обавезан, али је скраћен са две на једну годину. ■

РАЗМЕШТАЊЕ РАДАРСКОГ СИСТЕМА САД У ИЗРАЕЛУ

Америчко министарство одбране потврдило је размештање одбрамбеног радарског система у Израелу, који би тој земљи помогао да се одбрани од могућег напада Ирана. Нови радар открива ракете средњег и великог домета и податке о томе шаље ракети за пресрећање, изјавио је портпарол Пентагона Џеф Морел.

Овај систем Израелу даје, у односу на системе које тренутно користи, неколико минута предности да одговори на испаливање ракета. Уз помоћ података послатих са америчких сателита, систем је у стању да региструје ракете убрзо после лансирања и може да уђе у траг објекту величине бејзбол лопте на удаљености од 4.700 километара.

Одлука о слању овог америчког радарског система у Израел донета је као одговор на све веће ракетне способности Ирана, чији је председник Махмуд Ахмадинежад својевремено изјавио да би Израел требало избрисати са карте света.

Исти радарски систем САД планирају да разместе у Чешкој, као део свог најновијег антиракетног система одбране. У Пољској ће бити смештене пресретачке ракете. ■

ДОГОВОР КИНЕ И РУСИЈЕ О ГРАНИЦИ

Кина и Русија објавиле су ступање на снагу договора о граничном раздвајању на источном делу њихове 4.300 км дуге заједничке границе, што је у Пекингу оцењено као пример остатку света како да се решавају територијални спорови.

„Искусво Кине и Русије у решавању овог граничног спора показује да су мирољубиви дијалог и фер и разумне консултације на бази једнакости прави пут. Ово представља пример за међународну заједницу за решавање сличних спорова“, изјавио је портпарол кинеског министарства спољних послова Ђин Ганг.

Овим споразумом о заједничкој граници, која пролази кроз североисточну кинеску провинцију Хеилонгџианг, коначно је решен дугогодишњи погранични спор који је у периоду *хладног рата* кулминирао у неколико наврата и по-

граничним оружаним сукобима. Споразум о демаркацији источног дела њихове границе потписан је 1991. године, 2004. добио је додатни споразум, а сада је објављена траса заједничке границе.

Споразум о дефинисању западног дела кинеско-руске границе потписан је 1994. години. ■

ВОЈНЕ ВЕЖБЕ ИРСКИХ ВАЗДУХОПЛОВНИХ СНАГА

Иранске ваздухопловне снаге започеле су војне вежбе недалеко од северозападне границе са Турском. У извештају се наводи да у операцији учествују борбени авиони, међу којима су и амерички модели F-4, F-5 и F-14, те руски авиони типа „сухој“.

У вежбама у северозападном граду Табризу учествују и домаћи борбени авиони, названи „саедећ“ (осветљење). Циљ вежби је побољшање иранских одбрамбених капацитета, подизање морала војске и демонстрација моћи ваздухопловних снага Ирана.

Иран од рата са Ираком 1980. развија програм наоружања, како би компензовао последице америчког ембарга на оружје. ■

Пише
Александар РАДИЋ

НАТО И БАЛКАН

Хрватска и Албанија пролетос су са самита НАТОа у Букурешту добиле позив за чланство. Затим су 9. јула потписале Протокол о приступању, а сада свака чланица мора да ратификује документ. Процедуре у законодавној власти нису брзе и тек после годину дана од позива, нове чланице биће у Алијанси.

У међувремену, шест држава већ су ратификовале то проширење НАТОа, а 25. октобра и седма, пресудна – амерички председник Џорџ Буш потписао се на документ претходно прихваћен у Сенату.

Балкан ће сада бити дубоко унутар простора НАТОа, уз изузетак три државе из нашег окружења – Босне и Херцеговине, Црне Горе и Македоније. Последња поменути по обедањем реду налази се врло близу пријема, али је у Букурешту привремено заустављана одлуком Грчке да не прихвати у евроатлантској интеграцији државу са именом, како се Грцима чини, политички некоректним.

Македонија се и до сада показала као велика проба за ефикасност савезничких механизма. Македонски политичари су ревносно подржавали пут у НАТО, спровели су радикалне реформе у оружаног сили, афирмативно су поздравили сваки потез Алијансе. Били су домаћини јединицама НАТОа, које су 1999. године концентрисане на северу Македоније као део потенцијалне офанзиве на СРЈ.

Доживели су разочарање 2001. године када се показало да у борби против албанских побуњеника НАТО може да понуди само понеку празну фразу о потреби да се мирно реше политички конфликти, а у пракси – водеће силе извукле су се из Тетова. Нису у томе показале ни храброст ни професионалност и оданост савезнику, већ само намеру да се заштите од губитака у туђем рату.

Македонци су прорачунали колико се може добити од НАТОа и колико то кошта и наставили у смеру погрешног чланства. Схватили су да нема начина да се занемари присуство НАТОа и да, ако већ не ма другог избора, онда треба ући у Савез. То су дословце применили и послали су пешадију на задатке у Ирак. Сада су суочени са последњом препреком – тврдим грчким ставом око имена.

Све остале практичне проблеме већ су решили, за разлику од Црне Горе чија власт жели у НАТО по сваку цену и што пре, али мора да се избори са недостатком кадра. Наиме, бирократе су створиле иста правила за све – и за велике и за мале државе. Црна Гора зато мора да се суочи са потребом да преко ноћи створи десетине добрих познавалаца безбедносне проблематике.

Да то неће бити лако са бројчано врло скромним кадровским ресурсима већ се показало у кашњењу примене обавеза проистеклих из потписаних докумената. Ратификација Безбедносног споразума одужила се на две године јер нема кадра за Дирекцију за заштиту тајних података, задужену за практичну примену потписаног документа и ауторизацију приступа поверљивим подацима.

Почетни део посла, потписи на дну странице и прес-конференција након срдечног руковања са званичницима НАТОа, брзо и лако се обави, али остатак тражи време и кадар.

Босна и Херцеговина представља посебно замршену причу, какву у НАТОу до сада нису имали – две

државе у једној, једна оружана сила са три национална елемента и национални кључ као формула за попуњу сваког важног радног места. Није ли то НАТО у малом?

Приде чињеница, о којој се не прича из пристојности, да су у истим канцеларијама официри који су не тако давно ратовали једни против других. Наравно у Бриселу су увек позитивни (барем званично) и зато подсећају да су и ЕУ и НАТО почели да се граде када су ране из тоталног рата биле врло свежје и да то сада може да се учини и у БиХ. Зато према Савезу треба попуњити нешто формулара и БиХ може у чланство.

Додуше, америчка искуства су различита од нашег континента, јер су после грађанског рата сачекали две биолошке генерације пре него што су измешали у истим јединицама регруте са севера и југа.

Дакле, и БиХ и Црна Гора и Македонија (ако промени име) вероватно ће бити позване у НАТО на самиту који ће бити одржан за шест месеци. Када се то деси, Северноатлантски савез ће дословце заокружити присуство на Балкану и око Србије, као последње државе која не тражи, а можда и не жели чланство.

Амерички поглед на тај проблем дефинисао је председник Буш у пригодном говору приликом потписивања протокола за две нове чланице када је рекао да ће подржати чланство у НАТО Грузије, Украјине, БиХ, Црне Горе и Србије, уколико изабере тај пут.

НАТО иде на исток, али неће заборавити да обезбеди залеђе. Осим стратешких разлога чини се незамисливим да се политичка карта континента не учини униформном. Балкан ће уласком у НАТО бити пацифициран барем до наредне глобалне кризе. А стварно појачање за Савез од придошлица у клуб биће скромно – тек понека чета на далеким ратиштима. Толико су већ понудиле или послале на терен будуће чланице са Балкана.

Више се не може очекивати када се има у виду да ће БиХ у НАТО унети 11.000 формацијских места у миру и 5.000 резервиста (и актуелни план редукције за трећину), Црна Гора 2.345 формацијских места и Македонија активни састав од 7.696 формацијских места и 4.850 резервиста.

Моћ одавно не чини пука статистика, тако да се интерес НАТОа не може тражити у људским или материјалним ресурсима већ, када се о Балкану ради, прилици да се коначно заврши присуство јединица старих чланица у међународним мисијама у БиХ и на Косову.

Када су све три стране у БиХ прихватиле мир у касну јесен 1995. године у саставу ИФОР-а нашло се преко 50.000 припадника са заставима десетина држава. Још су ту биле авијацијске јединице стациониране у Италији, носачи авиона, ратни бродови на Јадрану... Сличне размере силе видели смо и 1999. године на почетку мандата Кфора.

Сада, када се налазимо на шест месеци од тренутка када ће готово читав простор Балкана бити у НАТОу, може да се процени да ће стране јединице бити присутне само на Косову, и то у скромном обиму у односу на време пре девет година. ■

НАТО иде на исток, али неће заборавити да обезбеди залеђе. Осим стратешких разлога, чини се незамисливим да се политичка карта континента не учини униформном. Балкан ће уласком у НАТО бити пацифициран барем до наредне глобалне кризе.

Већ педесет трећи пут артикулисано и гласно књига саопштава да је још увек међу нама. Да је једна од оних ствари о којима је говорио Бела Хамваш, које се дешавају – упркос. Зато двеста хиљада посетилаца овогодишњег сајма треба доживети као поклонице, сваку објављену књигу као још једну победу, а сваку прочитану – као нашу сопствену улазницу за лепши, садржајнији и смисленији свет.

Промоција књиге
Љубодрага Стојадиновића

Ма како се трудили да превазиђемо многе поделе и разлике, мора се признати да нас, данас, више него икада многе ствари раздвајају. Није ово прича о границама, боји коже, убеђењима и веровањима. Ово је прича о убрзаном времену данашњице, о брзим медијима, о брзим порукама, о брзим кафама, о брзим данима. У свој тој брзини, тако је мало времена за истинско, одмерено и потпуно поклањање пажње.

Књига тражи управо то.

И мало, и много. Заузврат, она нуди читаве светове између својих корица. Потпуно непознате, нове, неоткривене, блиске или далеке. Тек чином читања ти светови истински оживљавају, откривају се пред нама и постају део нас, део наше сопствене културе. Постају део разговора у породици, део ћаскања уз нешто спорију кафу, постају шлагворт за комуникацију или живот. Постају, у крајњој линији – оно нешто што нас спаја. Читаве генерације су на овим просторима имале своје књижевне кодове. Једни су читали Ремарка, други Хесеа, трећи Хемингвеја, четврти руске класике – па су онда размењивали и додали једни другима оно што су са усхићењем прочитали. С временом, то су постајале наше ма-

САЈАМ КЊИГА 2008. Светови који

трице. Препознавали смо се лакше и једноставније по томе шта смо читали и волели у свети књижевности. А читали смо, и волели. Песник је опевао девојку која читав дан вуче под мишком једну Цвајгову књигу... И сви смо знали каква је то цура.

Чини се да је данас прилично шкакљиво одгонетати колико се заиста чита. Времена реално најмање има она генерација која носи егзистенцију. Ту је књига задржала своје место, али пре на нивоу хедонизма. Одавно је престала да постоји као свакодневна потреба. Данас чита или онај коме је то посао или онај ко има времена. А ко данас има времена. Неки нови клинци, требало је или генетски да наследе

читање, што се није догодило, или је требало на време да их пелцујемо – што најчешће нисмо урадили. Нисмо имали времена. Зато не треба да нас чуди што је музика коју слушају прегласна, равномерна бука. Јер, о чему бисмо иначе разговарали. И ту настаје вакуум.

А онда дође октобар, а са октобром и Међународни београдски сајам књига. Већ педесет трећи пут артикулисано и гласно књига саопштава да је још међу нама. Да је једна од оних ствари о којима је говорио Бела Хамваш, које се дешавају – упркос.

Зато двеста хиљада посетилаца овогодишњег сајма треба доживети као поклонице, сваку објављену књигу као још једну победу, а сваку прочитану – као нашу сопствену улазницу за лепши, садржајнији и смисленији свет.

АРСЕНАЛ И МУЗЕЈ СТАРИХ ЦОКУЛА

Непосредно пред почетак овогодишњег сајма књига Новински центар *Одбрана* обележио је трећу годишњицу излажења нашег магацина промоцијом нових наслова и свог наступа на Сајму књига. У центру пажње нашла су се два издања, управо изашла

нас спајају

из штампе: специјално издање *Арсенала* и *Музеј старих цокула* Љубодрага Стојадиновића.

И други део *Арсенала*, као и први промовисан за прошлогодишњи сајам, нуди обједињено десет истоимених специјалних прилога објављених током године у *Одбрани*, који доносе преглед најновијих достигнућа војне технике у свету и код нас. О савременом оружју: оклопним борбеним возилима, хаубицама, авионима, хеликоптерима, беспилотним летелицама, сателитима, бродовима, подморницама... пишу познаваоци ове проблематике, конструктори, испитивачи, новинари. *Арсенал* је током Сајма још једном показао и доказао своју оправданост, привукавши велико занимање, посебно млађе читалачке публике склоне техничким иновацијама у војној индустрији. На 240 страна, у пуном колору и уз мноштво фотографија, *Арсенал* говори и о томе како је конструисана, где испитивана и када коришћена војна техника коју свет данас познаје, он говори о савременом наоружању, али и о средствима која су не тако давно повучена из употребе и данас се налазе само у музејским поставкама.

Представљајући најновији *Арсенал* потпуковник Славољуб Марковић, директор НЦ *Одбрана* и главни и одговорни уредник магазина, најавио је и да су од 21. броја уведене новине које ће обогатити садржај, *Арсенал* иде на већем броју страна, што омогућава да се одређене теме студиозније обраде.

Музеј старих цокула је једанаеста књига са потписом Љубодрага Стојадиновића. Објављена је у обновљеној едицији *Новински ступци* НЦ *Одбрана*, а о њој су и на промоцији уочи Сајма, и на сајамској промоцији говорили Миодраг Раичевић, писац и песник, Петар Лазећ, писац и сатиричар и аутор. Да књига изгледа баш тако како изгледа својим идејама и креативношћу помогли су војници на цивилном служењу војног рока у магазину *Одбрана*: Горан Панца, дизајн и прелом, Огњен Топаловић – дизајн корица, Димитрије Гол – фотографија на корицима. Аутор овог текста, као уредник књиге, и није имао неког посебног посла. Пре је то било чисто задовољство читања, откривања по ко зна који пут суптилне динамике Љубиних мисли и реченица, јаког књижевног наноса у нечему што је ипак колумна у новинама. Зато је и било могуће све те текстове из рубрике *Per aspera* обухватити књигом. Она је ту, и надам се да ће то исто задовољство произвести у свима који је буду читали.

У хали 14 Београдској сајма, на штанду војних издавача било је поприлично живо и динамично. Књиге специјализоване тематике привлачиле су пажњу посетилаца, али је посебну динамику на штанду НЦ *Одбрана* изазвала сајамс-

ка акција бесплатног фотографисања у лику специјалца из кампање *Буди и ти специјалац*. Бар на тренутак, убацујући своје лице у фотографију војног специјалца такав осећај пожелело је близу седам стотина, углавном млађих посетилаца сајма.

ВОЈНОИЗДАВАЧКИ ЗАВОД

Представљајући најзначајније наслове из овогодишње продукције Војноиздавачког завода, главни уредник редакције *Војна књига* потпуковник Александар Буквић говорио је о значајним монографијама које су и ове године обележиле сајамску понуду ВИЗ-а: „*Српска војска*, *Хиландар*, *Храм Светог Саве* су три највеће монографије са којима смо се представили ове године. Ту је и око 25 других наслова, што наставно-образовне литературе, што војне публицистике која на најбољи начин заокружује нашу издавачку продукцију. Ове године смо можда имали израженији проблем са планирањем војностручне литературе, јер је ту увек проблем са роковима, због којих или не можемо да искористимо средства намењена за то, или их нема довољно. Дешова се да аутори нешто што је договорено не заврше на време, што је реалан проблем, стар колико и издаваштво уопште. Ове године се на сајму куповало у крајностима, тражиле су се или најскупље или најјефтиније књиге. Покушали смо да понудимо свој одговор на такву потражњу монографијама које сам поменуо, али и неким насловима за које смо обезбедили што мању цену производње. Један од тих наслова је *Организационо реструктурисање војске*, уско специјализован за систем одбране, али су ту и наслови који ће изазвати шире интересовање, попут *Службе безбедности – како познавање страних језика доприноси борби против тероризма*, и слично. Крајем прошле године покренули смо едицију *Наоружање Другог светског рата* у осам томова, у ексклузивном паковању, тврдом повезу и она је изазвала прилично интересовање читалаца, што је потврдио и овогодишњи сајам“.

Драгана МАРКОВИЋ
Снимо Ј. МАРЈАНОВ

ПРЕДСЕДНИК ТАДИЋ НА ШТАНДУ ВОЈНИХ ИЗДАВАЧА

Председник Републике Борис Тадић приликом посете 53. међународном сајму књига обишао је и штандове Новинског центра *Одбрана* и Војноиздавачког завода. Директор и главни и одговорни

уредник *Одбране* потпуковник Славољуб Марковић и главни уредник редакције *Војна књига* потпуковник Александар Буквић представили су том приликом најзанимљивија издања.

БУЂЕЊЕ ПОБЕДНИЧКОГ

Пише
Крсман МИЛОШЕВИЋ

После првих недеља и месеци, током којих се на Крфу више умирало, него прездрављало, наступио је период пробуђене и оснажене наде, свакодневно охрабриване на верским богослужењима, у разговорима са савезничким војницима, сусретима с представницима новоуспостављене војне и цивилне власти. На Крфу се, пред очима свеукупне српске интелигенције, бројних песника, писаца, сликара, рађала нова Српска војска и незауостављиво будио јединствени победнички дух народа жељног слободе.

Ера и верски обичаји били су снажно укореењени у Српској војсци. Током ослободилачких ратова Србије 1876–1878. године, балканских ратова 1912–1913. и за време Првог светског рата, патњу и неправду српски војник подносио је „упирући поглед према небу“ у коме је, уз молитву, тражио „спас и наду“. Сваки пук је имао свог свештеника. Они су верске обреде обављали за време војничке заклетве, пред важне битке, током војних свечаности.

Поглавар Српске православне цркве у Првом светском рату, Димитрије (Павловић, 1846–1939), рођен у Пожаревцу, завршио је Богословију у Београду и дипломирао на Филозофском одсеку Велике школе. Године 1870. рукоположен је за свештеника, од 1878. до 1884. радио је као професор Београдске богословије, а онда био епископ нишки до 1889. године. Након повратка митрополита Михаила из Русије, студирао је књижевност и филозофију у Паризу. Епископ шабачки постао је 1898. године, а митрополит Краљевине Србије је од 1905. године. Октобра 1920. изабран је за првог патријарха обновљене Српске патријаршије. За време боравка у Хиландару преписао је типик светог Саве, обрдио га и објавио.

■ ЗАЈЕДНИЧКЕ ЦРКВЕНЕ СЛУЖБЕ

За време повлачења Српске војске и доласка на Крф, свештеници су, углавном, служили заједно са лекарима. Обилазили су болесне дајући им наду за спасење. Нажалост, њихове највеће обавезе по доласку Срба на то спасоносно острво, односиле су се на опела и помене умрлим.

Митрополит Димитрије је преко Владе и грчких црквених власти, од Крфске митрополије добио на коришћење три цркве за потребе Српске војске. Па тако, Срби су посећивали цркву св. арханђела Михаила, цркву св. Тројице и цркву св. Николе. Неретко, митрополит Димитрије и архиепископ крфски Севастијанос, заједно су обављали службу. Током службе певала се и песма *Тамо далеко*, која се постепено претварала у молитву.

У унутрашњости острва, где су биле распоређене јединице Српске војске, митрополит Димитрије организовао је изградњу импровизованих монтажних и пољских цркава, упамћених као пуковске цркве. У оквиру верских активности посебан значај имало је обележавање крсних слава, Божића, Ускрса, Бурђевдан-

ОД ПЕСМЕ ДО МОЛИТВЕ

У „српским“ црквама на Крфу, св. арханђела Михаила, св. Тројице и св. Николе, које су српски војници, на молбу митрополита Димитрија, добили од грчке Владе и Крфске митрополије, молитве су служили српски свештеници. Често су им у обављању верских обреда помагали и грчки, који су и сами, брзо научили речи тада веома омиљене песме „Тамо далеко“.

Несрећни због страдања својих другова по оружју, исцрпљени и жељни отаџбине, преживели српски војници у тој песми исказивали су сву своју патњу и жал. С временом, она је постала молитвена песма која се могла чути на крају готово сваког богослужења.

Митрополит Димитрије Павловић

Др Војислав Суботић

дицински факултет завршио у Бечу (1881) а од 1889. био шеф хирургије Опште државне болнице у Београду. Сматра се оснивачем хируршког научног рада у Србији.

После тешких балканских ратова, у којима је учествовао и др Суботић, српски санитет ушао је у Први светски рат са малим бројем лекара, а нарочито хирурга. Србија је тада имала око 450 лекара, од којих су 44 биле жене. На једног лекара у Српској војсци долазило је 750 војника. Током 1915. погинуло је око 157 лекара, од којих су од пегаовог тифуса умрла 132. Недостатак стручног особља и медицинског материјала био је један од највећих проблема Српске војске у Првом светском рату. Најефикаснија помоћ из иностранства стигла је преко медицинских мисија у којима се налазило око стотинак лекара. Већина чланова тих мисија прошла је сурову Албанију.

У јесен 1915. године, веома болестан и исцрпљен, педесетшестогодишњи др Суботић одбија понуду српске Врховне команде да остане у Нишу и с војском наставља исцрпљујуће повлачење према југу, преко Косова и Скадра на обале Албаније. На том путу „страве и ужаса“, преко „планина смрти“, како пише др Суботић у *Ратном дневнику*, доживео је драматичне и трагичне ситуације. Описујући стање у Моравској војној болници, чији је командир био др Владимир Станојевић, по пристизању у Скадар, Суботић каже:

„После страховитих напрезања, тегаба и маршева, код сваког организма наступа поремећај рада свих органа. Наступа реакција и код срца, које слаби, и код нерава, који клону и код стомака... Смрт наступа кад прође фаза напора... Доласком у Скадар наше трупе долазе заправо на клинику... Настаје умирање без икакве болести, просто од глади, од изнурености, од напора, без икаквих болова... Једина болница у Скадру је била препуна. Неке доносе на коњима, неке вуку на шаторским крилама, носе на рукама, на леђима. Једни умиру, друге спуштају живе на земљу, а они ту издишу...“

■ ЗДРАВСТВЕНО ЗБРИЊАВАЊЕ

По доласку на Крф, заједно са савезничким санитетским кадром и српским лекарима, невропсихијатром Владимиром Вујићем, хистологом Александром Костићем и офталмологом Драгутином Хлупном, др Војислав Суботић организује „ургентно“ здравствено збрињавање рањеника и до крајности исцрпљених бораца. Упркос бројним тешкоћама сваке врсте, упорно се залаже да најугроженији војници буду што пре евакуисани у Бизерту, где су постојале добро опремљене савезничке болнице. Иако и сам слабог здравља, чинио је огромне напоре у организацији прихвата исцрпљених људи.

Прва тријажна станица организована је на малом острву Лазарет. У једну групу издвајани су пацијенти заражени инфективним болестима, који су задржавани у Лазарету, док су витално угрожени евакуисани на Видо, „острво смрти“. Ту се, у шаторима и на брзину склепанним барацима, налазила привремена болница у којој није било пуно наде и помоћи. Стицајем околности, у друштву са др Александром Костићем, Суботић је, управо на острву Виду, песнику Милутину Бојићу показао „гомилу српских жртава“ спремних за „полагање“ у дубине Јонског мора. Поглед на ту стравичну хрпу костију, од исцрпљености, глади и рана преминулих српских јунака, заувек ће се урезати у Бојићев песнички ум. Његова поема *Плава гробница* остаће као свевременско сведочанство патњи народа решеног на безмерне жртве зарад слободе. Разуме се, тај догађај изазвао је „емотивни шок“ код трагичног песника, који никада није заборавио једну од својих најтужнијих шетњи по острву смрти, како га је касније назвао...

Током боравка на Крфу, за време опоравка и реорганизације

ског уранка и других верских празника, који су Србима доносили део атмосфере напуштеног породичног огњишта.

Енглескиња Флора Сандс, једина жена официр у Српској војсци, запазила је предан рад српских свештеника и митрополита Димитрија на Крфу. На свој начин описала је прославу Божића:

„На српско Бадње вече била је велика свечаност. Разуме се, ми смо је одржали у маломе, али су ми рекли да се у време мира она сјајно изводи. То је сечење бадњака. Сви официри отишли су на коњима у шуму, где је свирала музика и свештеник је одслужио неку врсту службе, а после смо се вратили носећи бадњак... Божић смо празновали три дана. Свако је добио печенице које и најсиромашнија породица у Србији увек има о Божићу. Увече сам позвана на вечеру код команданта пука и његовог штаба; испијали смо здравице Енглеској и Србији и седели до доцкан у ноћ. Они међу златни новац у чесницу као што ми мењемо разне ствари у енглески божићни колач. Они су ми рекли да то значи срећу, те га ја увек носим са собом... Мада су се трудили што су више могли да на Божић изгледају радосни, у ствари су били врло тужни и пуни чежње за отаџбином, не знајући где њихове породице проводе Божић и да ли ће их више икогда видети“.

Канадски свештеник др Бојд присуствовао је прослави Ускрса 1916. на Крфу. Том приликом, записао је:

„Била је сва војска постројена у паради поред мора. У том дојаха у касу регент Александар, стаде пред војску и узвикну:

Христос воскрес, браћо!

И сва војска громогласно одговори:

Ваистину воскрес!

Био је то јединствен пример какав у свету нисам видео, да један владар као неки апостол објављује својој војсци да је Христос васкрсао и да сва војска потврђује речи свог владара“.

Један од утемељивача хирургије у Србији и оснивач Медицинског факултета у Београду, др Војислав Суботић (1859–1924) рођен је у Новом Саду. Гимназију је учио у Новом Саду и Карловцима, Ме-

Српске војске, др Војислав Суботић радио је на организацији пољских болница у сваком војном логору, бринуо о лечењу деце у Енглеској дечијој болници у граду Крфу, био и „спона“ између Опште болнице у Гувии, адаптираног дворца *Ахилеон*, где су лечени официри, и Аналипсе и Кондакали где су лечене цивилне избеглице. Један француски лекар, касније пријатељ др Суботића, овако је описао стање Српске војске по доласку на Крф:

„Они су обучени у прљаве рите кроз које пробија костур. Неки су били само у шињелу, али је и шињел био у дроњцима. Ужурбано су их прихватили наши болничари, настојећи да им свима у исти час помогну: давали би им кашичицу млека, чаја, трудили се да их оперу, да им промене завој на рани, да их сместе у шатор и моле се Богу за њихово оздрављење...”

После Првог светског рата др Суботић је био један од оснивача Медицинског факултета у Београду, а од 1921. године и његов декан. У домаћим и страним медицинским часописима објавио је велики број радова из области хирургије, нарочито абдоминалне.

БУРНЕ СКУПШТИНСКЕ СЕДНИЦЕ НА КРФУ

Политичар, правник, књижевник и вишегодишњи председник Народне скупштине, Андра Николић (1853–1918), рођен је у Чачку. Гимназију и Правни факултет завршио је у Београду. Као професор београдске гимназије учествовао је у оснивању Радикалне странке (1881. године) и остао у њеном ужем руководству до смрти. Важио је за једног од највећих радикалских беседника.

Николић је у својој дугој политичкој каријери био државни саветник, неколико пута министар просвете и иностраних дела. Председник Народне скупштине био је од 1909.

Од краја живота. Од самог оснивања часописа *Отаџбина* (1875. године) он у њој води књижевну критику, а то исто ради и у часопису *Рад*. Од писаца је тражио да „ништа не улепшавају“, већ „верно пишу о живим људима современог друштва“. Гесло његове критике, било је: „За литерарну критику много је горе ако не спази лепоте, него ако превиди мане“. Његови следбеници истичу да је имао „оштро запажање, здрав суд, сигуран и развијен укус“.

У новијој српској историји можда не постоји ниједан политички документ који је имао краћи садржај, а веће последице по српски народ, од *Нишке декларације*. Њу је на предлог Владе, на челу са Пашићем, изгласала Народна скупштина 7. децембра 1914. у време трајања једне од најсудбоноснијих операција – Колубарске битке. Политичари окупљени у Нишу донели су одлуку која је означила битан

УМИРАЊЕ БЕЗ БОЛЕСТИА

Сведок стравичних напрезања Српске војске током преласка Албаније и неизвесног ишчекивања савезничке помоћи и пловидбе до Крфа, жељно чеканог острва наде и спаса, др Војислав Суботић описује прве дане и недеље „одмора“ на обалама Скадра.

„После страховитих напрезања, тегиба и маршева, код сваког организма наступа поремећај рада свих органа. Наступа реакција и код срца, које слаби, и код нерава, који клону и код стомака... Смрт наступа кад прође фаза напора... Доласком у Скадар наше трупе долазе заправо на кланицу... Настаје умирање без икакве болести, просто од глади, од изнурености, од напора, без икаквих болова... Једина болница у Скадру је била препуна. Неке доносе на коњима, неке вуку на шаторским крилима, носе на рукама, на леђима. Једни умиру, друге спуштају живе на земљу, а они ту издишу...”

Андра Николић

предуслов за настанак Краљевине Југославије, а нестанак са политичке сцене Краљевине Србије. Радом Народне скупштине, иако болестан, руководио је Андра Николић. Током борби вођених управо у Колубарској бици, Андра је изгубио оба сина.

У повлачењу Српске војске упамћеном као „Голгота Србије“, Андра је са члановима Владе, министарства, судова, посланицима и другим људима из државних институција, стигао у Скадар 28. новембра 1915, недељу дана раније од српске Врховне команде. А онда, после познатих и мучних погађања са савезницима, Влада Србије пребачена је на Крф 18. јануара, а Врховна команда и регент Александар 6. фебруара 1916. године.

Иако без територије, у туђини, готово сви нивои организације државне управе функционисали су ефикасно до краја Првог светског рата. До тада познато по претпремијерама опера италијанских композитора, општинско позориште на Крфу постало је седиште српске Народне скупштине и Владе. Болестан и дубоко потресен због погибије синова, Андра је успешно водио седнице Скупштине на Крфу. Тадашњим седницама присуствовала су 123 народна посланика. У Србији је остало њих 39, од којих 21 није преживео окупацију земље. Првим редовним заседањем Парламента Андра Николић председавао је 28. јула 1916. године.

Седнице су биле бурне. Опозициони посланици замерали су Влади да савезницима није довољно представила досадашње српске жртве, да касни у обезбеђењу новца за војнике и официре, да митрополиту Димитрију плаћа станарину на Крфу и много тога још. На Андрин позив, пред члановима Парламента 1. новембра 1917. говорио је председник Грчке владе Елефтериос Венизелос, који је обећао да ће Грчка „помоћи Србију свим расположивим средствима“.

Заједно са Пашићем, Андра Николић, иако веома исцрпљен, радио је на припреми *Крфске декларације*. Обавио је бројне разговоре са члановима *Југословенског одбора* – Антом Трумбићем, Иваном Мештровићем, Франом Супилом... Посебно је било спорно питање „начина уједињења у новој држави“. Декларација, која је потписана 20. јула 1917, била је велики искорак у правцу постављања југословенског проблема пред светску јавност. Она је први јасно потврђен захтев за стварањем заједничке државе југословенских народа.

Због оскудних услова лечења на Крфу, Николић је упућен на лечење у Француску. Умро је септембра 1918. у Паризу, не дочекавши ослобођење Србије. ■

(Наставак у следећем броју)

ДОГОДИЛО СЕ...

Празник Светих Врача и Бесребреника Козме и Дамјана. У војсци Краљевине Србије овај празник обележаван је као слава болничких чета.

1. новембар 1851.

Указом кнеза Александра Карађорђевића постављен је први начелник ветеринарске службе. Овај датум се у Војсци Србије обележава као Дан ветеринарске службе.

1. новембар 1923.

У Петроварадину основана метеоролошка секција Прве ваздухопловне команде. У Војсци Србије овај датум се обележава као Дан метеоролошке и навигацијске службе.

1. новембар 1918.

Српска Прва армија, под командом војводе Петра Бојовића, ослободила је Београд. Након пробоја Солунског фронта, Прва армија је за само 45 дана прешла 500 километара под борбом. У знак сећања на дан ослобођења Београда, 1. новембар се у Војсци Србије обележава као Дан Трећег центра за обуку.

1. новембар 1956.

На предлог Југославије, Генерална скупштина УН усвојила је на ванредном заседању резолуцију којом је захтевано да Велика Британија, Француска и Израел одмах обуставе оружане акције, повуку се с територије Египта и омогуће поновно отварање Суецког канала.

3. новембар 1948.

Министарство народне одбране ФНРЈ покренуло је оснивање Војнотехничког института. Овај датум се у Војсци Србије слави као Дан Војнотехничког института.

6. новембар 1865.

У Кнежевини Србији донет је Закон о измени и допуни Закона о уређењу војске из 1864, којим су пионири и понтонири издвојени из артиљерије и образована је инжи-

њерија као посебан род. Овај датум се у Војсци Србије прославља као Дан инжињерије. У војсци Краљевине Србије инжињеријски батаљони славили су 24. мај као свој празник, у знак сећања на дан када су 1860. године установљене прве инжињеријске чете у војсци Кнежевине Србије.

7. новембар 1810.

Ослобођење Књажевца у Првом српском устанку. Указом краља Петра од 23. октобра 1903. овај датум одређен је за славу 14. пешадијског пука.

8. новембар 1944.

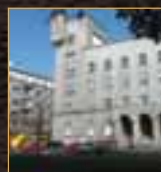
При Повереништву народне одбране НКОЈ-а основано је Финансијско одељење, као руководећи орган финансијске службе за целу Народноослободилачку војску Југославије. У Војсци Србије овај датум обележава се као Дан финансијске службе.

8. новембар

Међународни дан урбанизма који се у Војсци Србије прославља као Дан грађевинске службе.

8. новембар 1881.

У Београду формирана Официрска читаоница која је касније прерасла у Официрски дом. У Војсци Србије овај датум обележава се као Дан Централног дома Војске Србије.

8. новембар 1942.

Савезничке снаге под командом генерала Двајта Ајзенхауера почеле су искрцавање у северној Африци. Борбе против немачко-италијанских трупа завршене су 13. маја 1943. победом савезника.

9. новембар 1918.

Улазак српске војске у Нови Сад. Овај датум се у Војсци Србије обележава као Дан Прве бригаде Копнене војске ■

СПОРАЗУМ ТИТО-ШУБАШИЋ

У Београду су 1. новембра 1944. завршени разговори између Јосипа Броза, председника Националног Комитета Ослобођења Југославије, и председника југословенске краљевске владе др Ивана Шубашића. Потписан је Други споразум Тито-Шубашић, којим је предвиђено стварање Краљевског намесништва које се поставља уставним актом краља, на предлог краљевске владе, а по споразуму председника Националног комитета и председника Краљевске владе. Значај овог документа за међународни положај Југославије је у томе што се њиме изричито потврђује међународноправни континуитет Југославије и наставак њеног постојања у старом облику. Споразум представља и својеврсно међународно признање нове државе кроз процес постизања споразума о формирању јединствене владе и о образовању Краљевског намесништва, у чему је значајну улогу одиграла влада Велике Британије.

У међународном представљању државе споразум о формирању јединствене владе значио је могућност за укидање двовлашћа које се огледало у постојању две институције које су независно једна од друге спроводиле спољну политику Југославије. Били су то Национални комитет и Краљевска влада.

АМЕРИЧКА ВОЈНА ПОМОЋ ЈУГОСЛАВИЈИ

Након тромесечних преговора између владе ФНРЈ и владе САД, у Београду је 14. новембра 1951. потписан билатерални споразум о војној помоћи САД Југославији којим је озвучен почетак програма војне помоћи. О значају који је југословенска влада придавала споразуму говори и чињеница да је у име владе ФНРЈ споразум потписао лично Јосип Броз. У име америчке стране споразум је потписао амбасадор Џорџ Алан. Овим споразумом Југославија је била укључена у систем војне помоћи западноевропским државама који су развиле САД крајем 1949. године (непосредно после формирања НАТОа) ради јачања одбрамбених моћи својих савезника.

Правни оквири тог система били су регулисани претходно усвојеним америчким Програмом за узajамну одбрамбену помоћ – MDAP (Mutual Defence Assistance Program). Након потписивања Споразума о војној помоћи, у Београд је стигла америчка војна мисија – AMAS (American Mission Assistance Staff) коју је предводио бригадни генерал Џон Хармони. Истовремено, при југословенском Министарству за народну одбрану формирано је одељење за пријем војне помоћи. Ова тела координисала су целокупну процедуру испоруке и пријема војне помоћи. ■

Припремио Миљан МИЛКИЋ

РАЗМИШЉАЊА О СТВАРИМА ОБИЧНИМ

КАРИЈЕРИСТА

Реч је не о човеку који „нечему тежи“, јер се сав живот састоји из „тежњи“; тај ко ништа не жели и ни према чему не стреми, тај се и не убраја у живе: тај се, можда, још увек, „није пробудио“ у животу, тај је, можда, „већ одживео своје“, ко зна? Зато је добро ако људи теже нечему.

Истраживачку дијагнозу не захтева „циљни“ човек, јер човек усмерен на свој циљ, радно способан и веран дужности, служи са вољом, тражи нешто боље, ради са радошћу и поноси се својим добрим послом. Зато је добро ако човек тежи неком циљу.

Овде је реч о потреби да се проучи „каријериста“; а посебно – његове методе.

Постоји особина која дели „каријеристу“ од „некаријеристе“. Ту особину је немогуће навести једнозначно, нити је формално протумачити; јер спољашни знак је преварљив, а суђење по формалним задацима скоро увек је неосновано. „Каријериста“ није онај ко служи добру своје Отаџбине, свог народа, своје државе, за време сваке владе, трудећи се да, при том, буде делатан и благонамеран, веран и непоткупљив... каријериста је онај ко за време сваке управе брине искључиво о сопственој каријери. Основна раздеобна особина се тиче, на тај начин, унутрашњих погледа човекових, циљева његовог живота, које он, наравно, уме прикривати. Зато је тако лако распознати истинског каријеристу и учинити га нешкодљивим.

Дакле, истински каријериста живи за себе и за свој животни успех. Остало је за њега – само средство, само инструмент, само тркаћа стазица, одскочна даска. Он би да буде добар спринтер. Зато не жели да се оптерећује: ни школским друговима, уколико су га они познавали као „малог“, „необразованог“, и „као почетника“, ни родбином, ни пријатељима, који тако радо досађују успешном човеку и лепе се за њега. Такве везе за право „грађанина света“ само су сувишан и штетан терет. Под „односима“ он подразумева нешто сасвим друго: пробитачне, покровитељске везе са утицајним, истакнутим, познатим људима. Такве он жели за пријатеље. На који начин ће до њих доћи – потпуно је свеједно; на сваки начин – службом или улагивањем, отвореним или маскираним подмићивањем, комплиментом дами или ласкама мушкарцу, добром боцом вина или срећном женидбом, често потпуно нескривеним хвалисањем или ведро изреченом непристојношћу...

Сасвим су му непријатна такозвана „убеђења“: „паметном“ човеку уопште не треба да их вуче за собом. Чему? У животу је све – питање циља. А и људи са „убеђењима“ – само су глупави догматици, јалови борци за принципе; прави мучитељи „реалисте“.

„Реалиста“ мора „напред“. Он мора да сагледа, у чему је, заправо, ствар, откуда „дува ветар“, како треба да се „постави“, како да се на време „престроји“, и није ли потребно извршити „салто мортале“. Он ствара читаву једну методологију „успеха“ у животу, чији се рецепти чине достојним пажљивог изучавања.

Никада и нигде се не смеју остављати затворена врата. Потребно је увек успостављати везе; увек сачувати спремност за преговоре; посебно чувати, за случај потребе, „за“ и „против“; оставити за себе отвореним велике улице, али и мале уличице, и никада, чак ни после пете боце вина, не постати отворен.

Постоји много сличних „метода“. Истински каријериста њима овлада у потпуности и стиче нове методе, ширећи своје способности према прилагођавању и својој недодирљивости, не служећи никаквој идеји и ослобађајући се од сваке веће отворености. Људска историја је богата сличним примерима, посебно у сумутним временима; и само правилно, хришћанско, религиозно васпитање може научити човека шта би требало да му значи дивна реч „служити“.

Иван А. ИЉИН

Из књиге „Пред букватам загонеткама господњим“
Светигора, Цетиње 2001.

ВЕРСКИ ПРАЗНИЦИ

1–15. новембар

Православни

3. новембар – Свети Иларион; свети Исповедник Висарион

5. новембар – Свети апостол Јаков, први епископ Јерусалимски

8. новембар – Свети великомученик Димитрије – Митровдан

10. новембар – Свети Арсеније Сремац; Архиепископ Српски

11. новембар – Свети Аврамије Затворник

12. новембар – Свети Краљ Милутин; преподобни Теоктист и Јелена; свети Варнава Хвостански Исповедник

14. новембар – Свети Козма и Дамјан – Врачеви

Римокатолички

1. новембар – Сви свети

МИТРОВДАН

Славни и чудотворни светељ, рођен је у Солуну као једино дете добрих и благородних родитеља. Измољен од Бога, као дуго чекани првенац, однегован је и васпитаван с великом пажњом. Отац му је био војвода. После његове смрти, христорборни цар Максимилијан поставио је Димитрија за солунског војводу. Посебно царево наређење односило се на прогон хришћана, али Димитрије је супротно наредби, чак јавно, исповедао веру у Господа Христа. Кад је то цар сазнао, Димитрије је, знајући шта га чека, поделио сав свој иметак и мирно ступио у тамницу спреман на страдање које му предстоји. После неколико дана цареви војници су кољима изболи светитеља, иако су га нашли у молитвама. Ту, у Солуну, хришћани су кришом сахранили његово тело и на том гробу су се многи исцељивали. Над тим гробом подигнута је мала црква, а тадашњи велможа Леонтије, након што се исцелио од тешке болести, подигао је над светитељевим моштима много већу цркву. Свети Димитрије сматра се заштитником Солуна, а Руси га уважавају као покровитеља Сибира. ■

СВИ СВЕТИ

Светковина Свих Светих слави се у Католичкој цркви првог новембра. Тог дана, *лутјућа* или *војујућа* црква на земљи сећа се свих оних који су кроз борбу и невоље живота већ приспели за вечну славу.

Тим поводом, уређују се гробови својих покојника, пале се свеће на њима и у црквама, изричу се молитве. Та светковина славила се на Истоку још у четвртном веку. У Антихији је прославаљан дан Свих Светих прве недеље после Духова. Године 835. папа Гргур преместио је тај празник на садашњи датум 1. новембар. Слави се и на Истоку и на Западу, а у многим земљама је то нерадни дан.

Црква се с посебном пажњом и поштовањем сећа својих мученика и светаца, свих знаних и незнаних великана Духа који су славили Исуса Христа и тако доспели у вечну славу. ■

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
УПРАВА ЗА КАДРОВЕ
расписује

К О Н К У Р С

ПРИЈЕМ ЦИВИЛНИХ ЛИЦА У СЛУЖБУ У ВС

за попуну радних места у Команди Копнене војске,
на одређено време

– 1 (један) наставник, ВСС, Филолошки факултет (енглески језик), у Центру за самостално учење енглеског језика (Нови Сад), место службовања Нови Сад;

– 1 (један) наставник, ВСС, Филолошки факултет (енглески језик), у Центру за самостално учење енглеског језика (Панчево), место службовања Панчево.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- да је кандидат држављанин Републике Србије;
- да је здравствено способан за рад у Војсци Србије;
- да има завршен Филолошки факултет – енглески језик;
- да кандидат није осуђиван и да се против њега не води кривични поступак.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- завршен приправнички стаж;
- искуство у наставничком позиву.

Напомена: предност имају кандидати са дужим искуством у наставничком позиву.

Уз молбу се прилаже:

- СV или аутобиографија;
- Извод из матичне књиге рођених;
- Уверење о држављанству;
- Оверена фотокопија дипломе о завршеном факултету;
- Уверење Општинског суда да се против кандидата не води кривични поступак и да није кривично осуђиван;
- Уверење о положеном приправничком испиту;
- Лекарско уверење о здравственој способности.

Молбу са траженим прилозима доставити на адресу:
Војна пошта 1097 Ниш, Трг краља Александра бб, са назнаком „за конкурс” или лично деловодству.

Неблаговремене и некомплетне молбе неће бити разматране.

Одлуку о избору кандидата донеће надлежни старешина, а о избору ће сви кандидати бити писаним путем обавештени у законском року.
Оглас остаје отворен 15 (петнаест) дана од дана објављивања.

О Б А В Е Ш Т Е Њ Е

Припадници 28. класе СВШ КоВ, смер веза, свечано ће обележити 25. годишњицу завршетка школовања 15. новембра 2008. године, у 13,00 сати, у просторијама Војне академије (изнад Центра везе), у Београду.
ОБАВЕСТИТЕ КЛАСИЋЕ!

Добро дошли су припадници 28. класе из других родова!

За додатне информације: Жика Воденичар, тел. 011/3317-639 и моб. 064/1163-563.

Они се буде
са Србијом

Срђан и Јована

**ЈУТАРЊИ
ПРОГРАМ**

ПРВИ ПРОГРАМ РТС-а
СВАКОГ ДАНА У 6.05

www.rts.co.yu

ЦЕНЕ

ЗА ЗИМСКУ СЕЗОНУ 2008/2009. И ПРОЛЕЋЕ 2009. У ВОЈНИМ ОДМАРАЛИШТИМА

УСЛОВИ ПРОДАЈЕ:

1. Доплата за пансионски ручак у ВУ „ТАРА“ у хотелу „Оморика“ и депандансу „Јавор“ је 350,00 дин. по особи дневно, за све кориснике до 27.12.2008, а од 27.12.2008. до 11.04.2009. износи 400,00 дин. по особи дневно, за све кориснике. Доплата за пансионски ручак у ВУ „ВРЊАЧКА БАЊА“ је 330,00 дин. по особи дневно, за све категорије корисника.

2. Обавезна доплата за НОВОГОДИШЊИ АРАНЖМАН у ВУ „Тара“, за све кориснике, износи 8.000,00 динара по особи.

Новогодишњи аранжман обухвата свечану вечеру 31.12.2008. и репризу програма 01.01.2009. године. Обавезна доплата за

НОВОГОДИШЊИ АРАНЖМАН (свечана вечера 31.12.2008. и реприза програма 01.01.2009. године) у ВУ „Врњачка

Бања“ износи 9.000,00 динара за све кориснике.

3. Деца од 3 до 10 година старости, уколико користе услуге хране, плаћају комплетан новогодишњи аранжман умањен за одговарајући попуст само за пансионске/полупансионске услуге у одмаралиштима „Тара“ и „В. Бања“, док деца која не користе услуге хране немају обавезу плаћања улазница за свечану вечеру.

4. Услуге резервација у Војној туристичкој агенцији – Београд наплаћују се у износу од 1.062,00 динара по једној смештајној јединици. У цену је урочунат ПДВ.

5. Гости плаћају и боравишну таксу, која је одређена одлуком републичких органа и осигурање.

6. За извршене резервације, у одмаралиштима „Тара“ и „Врњачка Бања“ гости, поред једно-

VOJNA TURISTIČKA AGENCIJA
Београд, Ресавска 34 А

tel. 011/636-535;
tel. 32-01-887; 32-03-342
fax 011/36-16-155

PRIJAVA ZA ARANŽMAN

NAZIV ODMARALISTA		MESTO		HOTEL / OBJEKAT	
> TERMIN		od	do	ili od	do
> TIP SOBE		Prezime i ime		Ostala imena za prijavu	God. rođenja
Adresa		Sredstvo			
Broj telefona		u stanu:		na poslu:	
Usluga		Prevoz		Ski pass	
Panison	Polapan.	DA	li: osoba:	DA	odrasli
		NE		NE	deca:
Napomena:		Deca do 10 godina imaju popust na cenu i to:			
> A) 30 %		koriste poseban lezaj i hranu / upisati broj dece:			
> B) 50 %		koriste lezaj i hranu / upisati broj dece:			
> C) 70 %		koriste zajednicki lezaj i nemaju hranu / upisati broj dece:			
Dete do 3 godine		ako ne koristi poseban lez. i hranu ne plaća usluge boravka izuzev osiguranja			
Status korisnika aranž. (zaokruziti)		1) Profes. VL ; 2) CL u V. 3) Penz. V. 4) Porodični penz. 5) Ostala lica sa stat. prip. V. 6) Civilna lica 7) Stranci			
Potvrđujem potpisom da sam upoznat sa svim ulovima putovanja-boravka (sa poledjine prijave aranžmana) sa kojim sam saglasan i da isti prihvatam u svoje ime i ime putnika iz ove prijave. NAVEDENI podaci su tačni i agencija ne snosi nikakvu odgovornost u slučaju netačnih i nepotpunih podataka.					
Datum prijave: _____				Potpis podnosioca prijave:	

Војна установа „ТАРА“ – хотел „ОМОРИКА“

Период прилике - Брста услуге	Тип собе		АП	1/П	1/Г	двост.	1/2Г	1/2	1/3	1/4
	Категорија	корисника								
02.11.2008. - 20.12.2008. Полупансион	МО и ВС		2.000,-	1.800,-	1.680,-	1.400,-	1.490,-	1.400,-	1.300,-	1.150,-
	Цени РС и странци		2.700,-	2.400,-	2.190,-	1.820,-	2.000,-	1.820,-	1.720,-	1.580,-
20.12.2008. - 27.12.2008. Полупансион	МО и ВС		2.250,-	2.050,-	1.880,-	1.550,-	1.650,-	1.550,-	1.450,-	1.300,-
	Цени РС и странци		3.050,-	2.780,-	2.500,-	2.050,-	2.250,-	2.050,-	1.900,-	1.750,-
27.12.2008. - 24.01.2009. Полупансион	МО и ВС		3.320,-	2.900,-	2.680,-	2.200,-	2.400,-	2.200,-	2.000,-	1.760,-
	Цени РС и странци		4.150,-	3.830,-	3.350,-	2.750,-	3.000,-	2.750,-	2.500,-	2.200,-
24.01. - 28.02.2009.	МО и ВС		2.680,-	2.520,-	2.320,-	1.920,-	2.100,-	1.920,-	1.720,-	1.520,-
	Цени РС и странци		3.600,-	3.150,-	2.900,-	2.400,-	2.600,-	2.400,-	2.150,-	1.900,-
28.02. - 11.04.2009.	МО и ВС		2.560,-	2.280,-	2.100,-	1.720,-	1.880,-	1.720,-	1.560,-	1.400,-
	Цени РС и странци		3.200,-	2.850,-	2.600,-	2.150,-	2.350,-	2.150,-	1.950,-	1.750,-

Депанданс „ЈАВОР“

Период прилике	Тип собе		Брста услуге	1/1	1/2
	Категорија	корисника			
02.11. - 20.12.2008.	МО и ВС		Полупансион	1.430,-	1.280,-
	Цени РС и странци		Полупансион	2.000,-	1.720,-
20.12. - 27.12.2008.	МО и ВС		Полупансион	1.550,-	1.450,-
	Цени РС и странци		Полупансион	2.250,-	1.900,-
27.12.2008. - 24.01.2009.	МО и ВС		Полупансион	2.400,-	2.000,-
	Цени РС и странци		Полупансион	3.000,-	2.500,-
24.01. - 28.02.2009.	МО и ВС		Полупансион	2.100,-	1.720,-
	Цени РС и странци		Полупансион	2.600,-	2.150,-
28.02. - 11.04.2009.	МО и ВС		Полупансион	1.880,-	1.560,-
	Цени РС и странци		Полупансион	2.350,-	1.950,-

Хотел „БЕЛИ БОР“

Период прилике	Тип собе		Брста услуге	1/1	1/2	1/3
	Категорија	корисника				
02.11. - 20.12.2008.	МО и ВС		Пансион	1.530,-	1.370,-	1.240,-
	Цени РС и странци		Пансион	2.150,-	1.850,-	1.700,-
20.12. - 27.12.2008.	МО и ВС		Пансион	1.530,-	1.370,-	1.240,-
	Цени РС и странци		Пансион	2.150,-	1.850,-	1.700,-
27.12.2008. - 24.01.2009.	МО и ВС		Пансион	2.400,-	2.000,-	1.780,-
	Цени РС и странци		Пансион	3.000,-	2.500,-	2.200,-
24.01. - 28.02.2009.	МО и ВС		Пансион	2.100,-	1.720,-	1.520,-
	Цени РС и странци		Пансион	2.600,-	2.150,-	1.900,-
28.02. - 11.04.2009.	МО и ВС		Пансион	1.880,-	1.560,-	1.400,-
	Цени РС и странци		Пансион	2.350,-	1.950,-	1.750,-

Војна установа „ВРЊАЧКА БАЊА“ – хотел „БРЕЗА“

Период прилике	Тип собе		Брста услуге	АП	1/1Ф	1/1К	1/2К	1/2Ф	1/3
	Категор.	тип							
25.12. - 31.12.2008.	МО и ВС	ПП	ПП	1.800,-	1.560,-	1.310,-	1.250,-	1.170,-	1.080,-
	Цени РС и странци	ПП	ПП	2.530,-	2.210,-	1.840,-	1.790,-	1.670,-	1.550,-
31.12.2008. - 04.01.2009.	МО и ВС	ПП	ПП	1.700,-	1.700,-	1.700,-	1.700,-	1.700,-	1.700,-
	Цени РС и странци	ПП	ПП	2.300,-	2.300,-	2.300,-	2.300,-	2.300,-	2.300,-
04.01. - 01.04.2009.	МО и ВС	ПП	ПП	1.900,-	1.660,-	1.380,-	1.340,-	1.250,-	1.160,-
	Цени РС и странци	ПП	ПП	2.530,-	2.210,-	1.840,-	1.790,-	1.670,-	1.550,-

кратне уплате аранжмана, услуге могу плаћати у више рата, чековима грађана:

ВУ „ТАРА“ – 4(четири) рате: прва рата, приликом резервације, у износу од 30% комплетног аранжмана, друга рата, у току боравка у хотелу, у износу од 30% вредности аранжмана, трећа рата, 30 дана од дана одласка из хотела у износу од 20% вредности аранжмана и четврта рата 60 дана од дана одласка из хотела у износу од 20% вредности аранжмана. За трећу и четврту рату чекови се депонују у хотелу.

У **ВУ „ТАРА“** за припаднике – запослене у МО и Војсци Србије могућност плаћања, за боравак од седам и више дана, до 7 рата административном забраном преко рачунског центра МО или чековима грађана и то:

прва рата у износу од 30% вредности аранжмана – приликом резервације, преостали износ у 6 месечних рата преко административне забране или депоновањем чекова у хотелу.

ВУ „ВРЊАЧКА БАЊА“ – за Новогодишњи аранжман (од 31.12.08 – 04.01.09. или тродневни) у четири рате и то: прва рата у износу од 25% вредности аранжмана, приликом резервације, друга рата, у току боравка у хотелу, у износу од 25% вредности аранжмана, трећа рата 30 дана од дана одласка из хотела у износу од 25% вредности аранжмана и четврта рата

дана од дана одласка из хотела у износу од 25% вредности аранжмана. За 3. и 4. рату чекови се депонују у хотелу.

За авансну уплату комплетног аранжмана, најкасније 7 дана пре почетка прве услуге, одобрава се попуст од 5% на цену полупансион/ пансион. Попуст не важи за свечану вечеру 31.12. и репризу 01. јануара.

У ВУ „В. Бања“ за период од 04. 1. до 1.4.2009. у 5 (пет) рата, и то:

прва рата, приликом резервације, у износу од 20% вредности аранжмана, друга рата у износу од 20% вредности аранжмана, у току боравка у хотелу. Преостали износ дели се на три једнаке рате: трећа рата 30 дана после одласка из хотела, четврта рата 60 дана после одласка и пета рата 90 дана после одласка из хотела. За 3, 4. и 5. рату чекови се депонују у хотелу.

Од 04. 01. до 01.4.2009. за припаднике МО и Војске Србије који бораве 7 и више дана могућност плаћања путем административне забране преко РЦ МО или депоновањем чекова у хотелу, у седам месечних рата и то:

– прва рата – аконтација у износу од 30% вредности аранжмана – приликом резервације, – преостали износ у 6 /шест/ једнаких месечних рата путем административне забране преко РЦ МО или депоновањем чекова на рецепцији хотела.

За авансну уплату комплетног аранжмана, најкасније 7 дана пре прве услуге, одобрава се 5% попушта на цену пансион/ полупансион.

7. ПОПУСТИ ЗА ДЕЦУ: деца до три године, уколико не користе посебан лежај и храну, не плаћају услуге боравка, осим осигурања. Деца од три до десет година имају следећи попуст: 30% ако користе храну и посебан лежај, 50% ако користе или лежај или храну и 70% ако користе заједнички лежај са родитељима и не користе храну.

Деца од три до десет година могу користити само један попуст.

8. ОТКАЗИ: откази се достављају у писаној форми, уз прилагање резервације и оригинал уплатнице. Повраћај износа је регулисан према „Посебним упутствима за примену цена у војним одмаралиштима“. У случају више силе (смрт у породици, болест, службена спреченост и сл.), што се

мора и доказати одговарајућим документом, уплаћени износ се враћа у целости, уз одбитак манипулативних трошкова. Износ на име трошка резервације се не враћа.

9. Туристичким агенцијама, за индивидуалне аранжмане, на упит одобрава се 5% провизије на цену пансион/полупансион, а комплетан износ аранжмана плаћа се пре доласка у хотел до рока назначеног на факутури.

Уз овај програм важе „Посебна упутства за примену цена у војним одмаралиштима“.

ИЗАБРАНА ПАРТИЈА

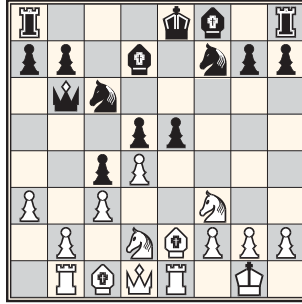
ТЕРОРИЗАМ

К. Ван Хут – Т. Цурден

Уредник шаховске рубрике у листу Суар (Брисел, Белгија) М. Д. Пергер-ит (у неку руку колега потписника ових редова), објавио је једну партију под насловом „Симфонија експлозија, жртва крви и терора“. Наслов је, наравно, рогобатан, али живимо у времену на које „пуца“ аутор. Да видимо ту страшну партију!

(Француска одбрана)

1.е4 е6 2.д4 д5 3.е5 ц5 4.ц3 Сц6 5.Сф3 Дб6 6.а3 ц4 7.Сбд2 ф6 8.Ле2 Сх6 9.0-0 Сф7 10.еф гф 11.Те1 Лд7 12.Тб1 е5

Бели: Кг1, Дд1, Тб1, Те1, Лц1, Ле2, Сд2, Сф3, а3, б2, ц3, д4, ф2, г2, х2
Црни: Ке8, Дб6, Та8, Тх8, Лд7, Лф8, Сц6, Сф7, а7, б7, ц4, д5, е5, г7, х7

13.Сц4 дц 14.Лц4 Сд6?
Боље је 14...Лф5 15.Лф7 Кф7 16.де! Тд8

15. де Сц4 16.еф Кд8 17.Лф4 Дц5 18.Дд3 Кц8 19.Тбд1 Сб6 20.ф7

Прети 21.Те8+, а на 20...Ле7 следило би 21.Се5 Се5 22.Те5 20...Дц4 21.Те8 Сд8 22.Дф5!

То је, дакле, победа после терористичког напада!

1:0

РЕКЛИ СУ

Да би неко постао велики шахиста, потребно је да има велику меморију, кондицију, имажинацију и јаку вољу.

Све је то шах – једног дана дајете лекцију противнику, а следећи дан он даје лекцију вама.

Фишер

ЗАНИМЉИВОСТИ

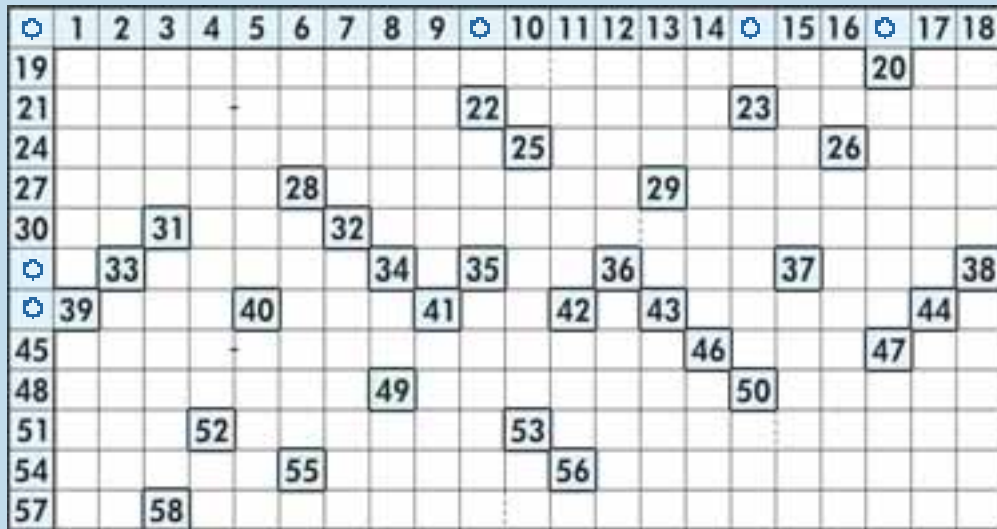
ПРОСЕЧАН РЕЈТИНГ ЗЕМАЉА

После објављене рејтинг листе из прве половине ове године, аналитичари су израчунали просечне рејтинге свих земаља.

	Просек	ВМ	ИМ	Свега титула
1. Русија	2721	174	448	1770
2. Украина	2680	64	171	358
3. Израел	2636	34	39	132
4. САД	2633	61	110	481
5. Кина	2631	20	14	83
6. Јерменија	2627	20	23	62
7. Француска	2625	32	77	273
8. Мађарска	2624	40	102	359
9. Холандија	2610	22	63	240
10. Азербеиџан	2609	16	13	53 ...
16. Србија	2587	46	93	477 ...
21. Хрватска	2562	29	56	211 ...
30. Словенија	2526	8	25	92 ...
38. БиХ	2501	5	20	71 ...
46. Македонија	2472	10	43	...
50. Црна Гора итд (143 земаље)	2462	6	9	46

Припремио Раде МИЛОСАВЉЕВИЋ мајстор Фиде

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА - ВОДОРАВНО: Денис Радман, ја, милора, Иван Птрч, об, атепи мми, наставци, Отрк, егалет, анкери, ЛО, лавовски део, МС, рита, Стајдин, Кирк, и, п, Нонета, трач, ратит, Зорбо, дрен, откада, и, а, анос, арацији, Рара, пв, Мајкл Цардан, рк, вирити, корими, етос, Анатолији, каналити, из, протезица, свенор, ЗА, ауторитаран.

Припремио Жарко ЂОКИЋ

ВОДОРАВНО:

19. Електронски мерач потрошње електричне енергије, 20. Ауто-ознака Горње Милановца, 21. Цртеж преступника направљен на основу изјаве очевидца, 22. Италијански филмски режисер, Атилио, 23. Место у Непалу, 24. Присталица егалитаризма, насилног уједначавања, 25. Птица певачица, 26. Спокој, 27. Име чешког књижевника Чапека, 28. Име фудбалера Тирама, 29. Јело са кором (мн.), 30. Ауто-ознака Туниса, 31. Једно од острва у групацији Киклади, у Грчкој, 32. Поп певачица из Новог Сада, 33. Доста црни, 35. Ауто-ознака Кикинде, 36. Данце, 37. Научноистраживачки рад (скр.), 39. Америчка награда за телевизијску продукцију, 40. Светска здравствена организација (скр.), 41. Аутономна област (скр.), 43. Свак, без изузетка, 45. Старешине из бивше црногорске и херцеговачке војске, 46. Међународна организација рада, 47. Симбол алуминијума, 48. Балеарска острва, 49. Корисници стана, 50. Лука у Јордану, 51. Старогрчка богиња несреће, 52. Јемена каша са сувим месом (мн.), 53. Оно што интересује нумизматичаре, 54. Оснивач Црвеног крста, Анри, 55. Стара мера за течност (мн.), 56. Играти споредну улогу, 57. Овдашњи (скр.), 58. Режијерка филма Три летња дана.

УСПРАВНО:

1. Учинци, резултати, 2. Амерички филмски режисер, Џошуа, 3. Лако испарљива течност, 4. Збирке, 5. Напет филм или роман, 6. Река у Немачкој, 7. Место у Чешкој, 8. Река у Украјини, 9. Статив, 10. Јединица електричне отпорности, 11. Врста праживотиња, бичари, 12. Заравњена, 13. Лична замена, 14. Бивши глумца, Курт, 15. Препреден, 16. Узвик скакача, 17. Грнар, лончар, 18. Јеврејско мушко име, 20. Италијанско мушко име, 22. Цитат (скр.), 23. Место у Ирану, 25. Јачина, јакост, 26. Које је танке коре, 28. Славни персијски песник, 29. Друго и 5. слово азбуке, 31. Доста мален, 32. Исказ, став, 33. Апсолутни суперлатив супериорности (грам.), 34. Узвик дозивања, хеј, 35. Финансијско потраживање, 36. Град у Русији, на реци Ангари, 37. Врста аминокиселине, 38. Мали плац, 39. Италијански диригент, Клаудио, 40. Лик из цртаних филмова, Каменко, 41. Енглески физичар, Франсис Вилијам, 42. Место у Белгији, 43. Љутица (муз.), 44. Опати, 46. Картица која емулира хард диск рачунара, 47. Ономотеја псећег лавеза, 49. Стари град у Апулији (Италија), 50. Женско име, Италина, 52. Симбол америчијума, 53. Име бившег глумца и певача Монтана.

Možeš i **TI** da voziš **A3**

**Nova instant
srećka**

Državne lutrije Srbije

**Ogrebi jedan od
120 AUDI A3 AUTOMOBILA!**

ON LINE BOOKING · · · www.jat.com · · · · ·

→ www.jat.com

→ rezervacija karata

→ odredi destinaciju i vreme polaska

→ rezerviši kartu

→ kupi kartu

· · · · · **Jat Airways** · · ·

Званични авио превозник
Олимпијског тима Србије
Jat Airways Official Carrier
of Serbian Olympic Team

СПЕЦИЈАЛНИ ПРИЛОГ МАГАЗИНА ОДБРАНА

падобраноц 1

Интервју

Бригадни генерал Илија Тодоров
командант Специјалне бригаде

Живот посвећен падобранству

Подвиг

Старији водник прве класе Горан Тодоровић

Фаца за Гиниса

Историја

Прва падобранска јединица у НОР-у

Заборављени батаљон

Подвиг старијег водника прве класе Горана Тодоровића Фаца за Гиниса	3
Бригадни генерал Илија Тодоров, командант Специјалне бригаде ВС Живот посвећен падобранству	5
Специјални десант (1) Брзо, изненадно и ефикасно	7
Једанаести падобрански вишебој Изазов за храбре	10
Потпуковник Саша Стевановић Доктор Кука	13
Заставник Мирољуб Јанићијевић Више од вештине	16
Падобрански лекар Ескулап под куполом	17
Зелене беретке у Ираку Невидљива инфилтрација	18
Gryphon Нова генерација падобранских система	24
Прва падобранска јединица у НОР-у Забрављени батаљон	25
Небеске видре Скокови подмлатка	28
Шутинг рели Брзина и прецизност	30

Уредник прилога
Владимир Почуч

У В О Д Н И К

СКОК НА СЛОБОДНО

Скоро по правилу, елитни припадници једне војске јесу њени специјалци. Ма шта да се иза тога крије, посве је сигурно да су сви специјалци најпре падобранци. Не улазећи превише у значење речи специјалац – падобранац, између те две категорије професионалних војника, може се слободно рећи, стоји знак једнакости. Тако је бар на примеру Војске Србије. Посве је сигурно да је, уз врхунску оспособљеност, стручност, спремност на ризик, један од њихових заједничких именитеља – адреналин.

Многи кажу да је управо слободни пад, односно кретање атмосфером помоћу падобрана, јединствен доживљај. И проматрање тла с неколико хиљада метара висине, док тело клизи кроз ваздух, одолевајући ударима ветра и промени притиска, адреналинском терапијом додатно оживљава организм оних којима је такав изазов, попут насушне потребе, забележен у генетском коду.

Посао војног падобранца свакако се разликује и знатно је више од онога што обични заљубљеници у скокове небеским плаветнилом чине. А у Србији се та професија може похвалити традицијом дужом од шест деценија. Мало је сличних држава у свету.

Многи наши падобранци поникли су из чувене 63. падобранске бригаде. Током организацијских промена протеклих неколико година, преформирана је у 63. падобрански батаљон, у саставу Специјалне бригаде Војске Србије. Данас је то место на коме се у различитим падобранским скоковима, али и препознатљивим војничким вештинама, оспособљавају наше најбоље старешине.

Са намером да се на ваљан и стручан начин забележе искуства, новине и правци развоја војног падобранства, проговори о падобранцима, али и о обуци специјалних јединица Војске Србије, савременим техничким достигнућима, падобранској опреми и системима, те о специјалном наоружању и падобранским спортским манифестацијама, из креативне радионице магазина *Одбрана* настао је својеврстан подлистак или новина у новини – *Падобранац*.

Очекујући да постане читалачко уточиште и шире јавности, његове странице отворене су за нове идеје и сугестије, подједнако као и за критичке осврте. Специјални прилог *Падобранац* излазиће два пута годишње, на тридесет и две странице.

Уколико сваки наредни број буде богатији бар за неколико скокова и новинске написе оних који деле страст према ономе што је велики Да Винчи скраја 15. века на скицама првих падобрана забележио – да буде нови почетак трајања – мисија *Падобранца* биће, војничком терминологијом речено, извршена.

Стога, нека вам први скок уз *Падобранца* буде слободан, а приземљење меко и сигурно. Јер другачији поглед на свет биће и довољан разлог да му се поново вратите. ■

Владимир ПОЧУЧ

СТАРИЈИ ВОДНИК ПРВЕ КЛАСЕ ГОРАН ТОДОРОВИЋ

Фаца за Гиниса

Од како је доживео тешку повреду на обуци и остао везан за инвалидска колица, популарни Фаца, припадник чувене 63. падобранске бригаде, сада јединице у саставу Специјалне бригаде, ниже подвиг за подвигом.

Последњи је за Гинисову књигу. На том подухвату честитао му је и начелник Генералштаба ВС генерал-потпуковник Здравко Понош.

ојник, онај прави, заклет, како се то каже, остаје веран свом бићу до краја. Његова идеја водиља су част, храброст, оданост светињама, борбеност... Такав се никада не предаје, за њега не постоји предаја. Свако време имало је своје јунаке, причу са садржином која иде у прилог одважности српског борца. И данас је наша војска украшена таквим људима.

Старији водник прве класе Горан Тодоровић, популарни Фаца, задобио је тешке повреде на обуци 18. децембра 2003. године. Падобран се није отворио како треба... Захваљујући челичном организму, неуништивом духу и великом срцу, преживео је страшне повреде. Највише је страдала кичма... Од тада је његова адреса болесничка соба на ВМА...

Рођендански поклон

Међутим, Фаца не би био то што јесте и по чему је познат ако би му понестало снаге и идеје. Прошле године постао је први параличар у Србији који је извео падобрански тандем скок. Ове је отишао много даље...

Славко Пербил из околине Марибора, некадашњи војник чувене 63. падобранске

бригаде, све време је саосећао са својим некадашњим старешином, другом, пријатељем. Упамтио је: рођендан му је 30. октобра, приредиће за њега најлепши поклон...

Позив у госте, срдчан, уз обећање да ће се обавити лекарски преглед. Припрема за пут. Љубазност особља словеначке амбасаде у Београду и брзо издавање виза. Сусрет падобранаца, топао пријем. Тим специјалиста обавља опсежну процедуру. Најсавременија дијагностика, срдачни домаћини у месту Жепче и тамошњем Хотелу „Звоно“.

Аеродром „Словењ Градец“ је на 650 метара надморске висине. Инструктор падобранства Роман Погачар, човек са 8.500 изведених скокова, чак 140 у тандему и педесетак са инвалидима, припрема Фацу за подвиг. Авион „пилатус“ је чудо од летелице, брзо се пење ка небу, а може да се вине и до висина на коме лете путнички авиони. У кабини су поред инструктора и бившег Фациног војника, сниматељ Борут Ерјевец и Петер Чешнар. Ту је и неопходна опрема са кисеоником. Времена је мало јер за петнаестак минута наилазе два путничка авиона који се иначе у то време крећу тим коридором. На четири хиљаде метара, Славко их поздравља, отвара врата и лети... Куцнуо је час.

Датум 20. октобар, подне. Већ на висини од 6.500 метара премало је кисеоника за дисање, узимају маске.

Приземљење

Надморска висина 8.350 метара, Фаца и његов инструктор остављају боце и одвајају се од авиона. Спољња температура минус 30 Целзијуса, нема ветра, сунчано небо. На хоризонту се види лук наше планете, Алпе, језера, реке... Призор за незаборав и сто једна секунда слободног пада. Преко 6.500 метара. На висини од 1.400 метара отвара се падобран. Роман пружа Фаци команде да га „вози“. Меко приземљење на траву. Био је то његов 986. скок.

Честитке, аплаузи, окупљене бројне новинске и телевизијске екипе. Само је долзак енглеске краљице тих дана био догађај који је окупио више медијске пажње.

Прве речи пред микрофонима и камерама: „Ја сам Горан Тодоровић, старешина, падобранец Специјалне бригаде Војске Србије. Скок посвећујем другу настрадао на обуци, воднику Ненаду Цветковићу Цветлету, златној резерви 63. бригаде, свим њеним погинулим и рањеним припадницима са поруком да се никада не одрекну својих снова...“

ПАДОБРАНАЦ

У збиру, ствари стоје овако: Фаца је први паралигичар који је скочио са те висине. Наш рекорд је донедавно био 8.190 метара. Опширан и веома аргументован материјал одмах је прослеђен Гинисовој документацији који ће га брзо узети у разматрање.

Дан после

Још се узбуђење није стисало, а нови изазов чека храброг падобранца. Повезати небеску висину и дубину воде, ствар је великог умећа и за људе без здравствених тегоба. А шта рећи за тело које нема главни ослонац – кичму? Постоји нада, кажу руски стручњаци. Пресађивање матичних ћелија и успостављање њиховог раста, пут је који води у опоравак. Дуг је то процес, мукотрпан и прекривен плаштом многих непознаница. Важно је да постоји и треба му веровати. Колико ће трајати и како ће се одвијати, питања су на које ни савремена медицина нема јасне одговоре. Све зависи...

... Вода, ронилачко одело, хидростатски регулатор, прслук, ручни компјутер... Све је спремно. Фаца и тим искусних инструктора... Први Србин, лице са инвалидитетом отиснуће се под воду. Још једна провера технике. Фаца то ради у покрету и једним потезом. Инструктори кажу да тако нешто нису видели. Брзина и вештина.

Осваја прве метре, добро се осећа. Први пут после пет године. Има он ронилачки курс и звање „ле два“, али много је протекло времена од тада. Вода га је увек привлачила, има сличности са небом, вечита тајна и изазов.

Сат времена лагане шетње у „свету тишине“. Компјутер бележи све: крвни притисак, откуцаје срце, дубину, потрошњу ваздуха... Подаци се шаљу у САД где постоји комисија која анализира сваки зарон лица са инвалидитетом. Стичу се искуства, штампају се студије. Чине се напори да и они добијају дозволе за роњење равноправно са својим колегама.

Опет је Фаца пред објективима камера. Понавља да је неизмерно срећан и за-

хваљује се домаћинима: „Небо је исто за све и припада свима, а ход по њему је неопишва благодет“.

Стиже му позив да у фебруару наредне године, такође у Словенији, присуствује Светском симпозијуму о роњењу за лица са инвалидитетом. Сви очекују његово драгоцено присуство.

Растанак срдачан, више него пријатељски. Другарима који су му омогућили да скочи и рони, Фаца поклања беретке, мајице и ознаке падобранске јединице чији је припадник. Они не скривају радост, одушевљење. У каријери су добијали многа признања, медаље, поклоне, али никада овакав дар.

Завршена је још једна епизода у животу храброг старешине. Плано-ва има на претек. Док води паралелну борбу на два фронта, има разумевање, подршку, симпатије свих припадника Војске Србије, јавности уопште. Да је тако сведочи честитка начелника генералштаба ВС генерал-потпуковника Здравка Поноша који га је позвао и честитко му на подвигу за Гинисову књигу. ■

Бранко КОПУНОВИЋ

Породице погинулих старешина и војника у 63. падобранском батаљону

Сећање на јунаке

Припадници 63. падобранског батаљона редовно одржавају добре контакте са некадашњим припадницима јединице и породицама погинулих старешина и војника. Начелник штаба Специјалне бригаде потпуковник Мирољуб Чупић и командант 63. падобранског батаљона мајор Ненад Булатовић примили су недавно на нишком аеродрому чланове породица погинулих. Том приликом они су обишли Спомен-собу 63. падобранског батаљона и положили цвеће на мермерни зид сећања.

Средином октобра организовано је и окупљање ветерана некадашње 63. падобранске бригаде, током кога је одржан састанак Скупштине Удружења ветерана на нишком аеродрому, изведена акција добровољног давања крви у Војној болници и свечано обележена крсна слава Покров Пресвете Богородице. ■ З. М.

Заједничка обука специјалних јединица Војске Србије и оружаних снага Италије

Корак напред у сарадњи

На нишком аеродрому је од 20. до 30. октобра одржана заједничка обука припадника 63. падобранског батаљона Специјалне бригаде Војске Србије и 9. рејименте Специјалне бригаде „Фолгоре“ оружаних снага Републике Италије. Том приликом изведено је више заједничких падобранских скокова, а италијански специјалци имали су прилику да гађају из више врста наоружања Војске Србије.

Боравак у Нишу припадници оружаних снага Републике Италије искористили су и да више сазнају о граду и културно-историјским знаменитостима нишког краја.

Поједине садржаје обуке посматрали су командант Специјалне бригаде Војске Србије бригадни генерал Илија Тодоров и изасланик одбране Републике Италије пуковник Мауро Де Вићентис.

– Долазак италијанских специјалних јединица на заједничку обуку са српским специјалцима указује на нашу тенденцију да направимо корак напред у сарадњи оружаних снага двеју земаља – рекао је пуковник Де Вићентис. ■

З. МИЛАДИНОВИЋ

**БРИГАДНИ ГЕНЕРАЛ ИЛИЈА ТОДОРОВ,
КОМАНДАНТ СПЕЦИЈАЛНЕ БРИГАДЕ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ**

Живот посвећен падобранству

Сваки падобрански скок из авиона доказује да је падобранац спреман на ризик и изазове природе, да је спреман да одговори њеним претњама и пркоси њеним законима, али и да није авантуриста. Његов свакодневни рад и упорно обучавање јасно показују да падобранац није ћудљиви противник природе, већ њен послушник и љубимац. Само њему, наиме, природа дозвољава да ужива у ветру и слободном паду с небеских висина.

Како да представим падобранца, ако никада нисам скакао из авиона?

Како да објасним његову несвакидашњу љубав према скоковима с небеских висина, ако је сам не осећам? Очито је да падобранац није обичан човек. Они који не живе животом падобранца, посебно војног, сматрају га неустрашивим, храбрим, самосвојним и непокорним, готово свемогућим специјалцем који вешто барата хладним оружјем, напада тихо и одлучно, не дајући противницима никакву шансу. Командант Специјалне бригаде Војске Србије бригадни генерал Илија Тодоров се на то најпре мршти, а онда и смеши. Каже да такве оцене не одговарају људима који у падобранским скоковима виде тек један од начина живљења. Падобранцима најдражи, али, ипак, тек један од могућих. Можемо да му верујемо, јер генерал Тодоров зна шта говори. Он је један од њих. Он је живот посветио падобранству.

После пешадијске Средње војне школе у Сарајеву, Илија Тодоров је 1987. године завршио и Војну академију, а затим се обрео у 63. падобранској бригади, за коју је конкурисао још у академији. Био је то први корак ка испуњењу давнашње жеље. Још при упису у подофицирску школу његов пут се знао. Ако тада због младости није могао у падобранску јединицу, учинио је то по завршетку Војне академије. Ниједног тренутка није сумњао да ће, кад-тад, бити падобранац.

Тежња за доказивањем није јењавала ни после пријема у једну од најелитнијих јединица наше војске. Уследиле су провере које није било лако издржати. Најпре строги лекарски прегледи, затим свакодневни све тежи психофизички напори, па стручна и специјалистичка обука. Веома брзо схватио је да до врха има пуно степеника и да је сваки од њих

посебан тест издржљивости, знања и спремности на стресне и ризичне изазове. Али, Илија Тодоров је од почетка знао да је изабрао прави пут, увек је веровао у себе и своје могућности.

– Мада нам је било тешко, нико од нас није ни помишљао да одустане. Нисмо говорили о напорним тренинзима, о сатима и сатима рада на подизању физичке кондиције, о безбројним увежбавањима будућих скокова, о повредама, о стрепњи да ли ћемо успети. Знали смо, ако и за тренутак посумњамо, ако се само запитамо можемо ли да издржимо све то, постаћемо предмет посебног посматрања инструктора, њихови испитивачки погледи ће се дуже задржавати на нама. Јер, ако посумњамо сами у себе, логично је да нам ни они не верују у потпуности. Зато ни за тренутак нисам показао да се двоумим. А заправо, нисам се ни двоумио. Како су дани протicali, вештине које смо савлађивали освајале су ме све више и више. Једва сам чекао да најзад скочим, да покажем шта сам научио на тренинзима.

И после готово два и по месеца напорног и упорног рада, дошао је и тај дан. Последња провера пред улазак у авион обухватала је све што су до тада научили. Испит се полагао пред комисијом искусних инструктора за које ни данас не може да каже да су били благодоклони.

– Механизам провере био је разрађен до најситнијих детаља, није смела да нам се поткраде ни најмања грешка. Тек тада сам схватио да сви они бескрајни часови упорног рада на полигонима и у учионицама, сати и сати проведени с падобраном у рукама и на справама на којима смо имитирали скокове, нису били узалудни. Баш као ни дотадашња тестирања, дотадашње провере. Иако стресне, иако је на свакој од њих понеко остајао ван строја, иако смо пред свако тестирање стрепели од евентуалног неуспеха, после још једног положеног испита осећали смо се јачим, спремнијим и поноснијим. Тако је било и на том, последњем испиту. У ствари, тада сам веровао да је последњи – присећа се генерал Тодоров својих падобранских почетака.

Веома брзо, међутим, схватио је да тек уласком у авион почиње непрекидна провера. Јер сваки је скок, заправо провера сопствених могућности и својеврстан испит спо-

собности. Скочити с падобраном, па ма и неколико пута, још није значило да си постао падобранац. Улазак у авион означио је тек почетак програмске обуке.

– Скокови су били различити, најпре једноставни, а затим све сложенији и све тежи, с додатном опремом, с употребом помоћног падобрана, с различитих висина, у различитим временским условима, у друго доба дана, из различитих ваздухоплова. Најзад, кад бисмо све те скокове најпре увежбали, а затим и практично, с падобраном на леђима, скочили и доказали себи да можемо, били смо спремни за нови корак. Током основне падобранске обуке официр се увежбава и методски, за каснији рад с јединицом. Оспособљава се за обучавање војника, за преносење стеченог знања и искуства на друге, млађе офицере, будуће падобранце. До перфекције упознаје падобранску опрему и технику, способан је да уочи неисправности, да поправи ситније кварове, да замени дотрајале делове.

Падобрански инструктор

Иако звучи превише, то је тек почетак за младог официра падобранске специјалности. Кад све то савлада припадник падобранске јединице може се сматрати падобранцем, али му место у специјалној јединици још није осигурано. После основне падобранске обуке следи други, виши ниво оспособљавања. Потребно је савладати различите технике скакања са различитим врстама падобрана, а посебно са специјалним падобраном типа крило намењеном за скокове на терене малих димензија са препрекама у околини. Али, ни ту није крај. Кад престанеш да размишљаш о падобранима, о различитим врстама скокова и висинама с којих скачеш, кад све то „уђе у крв“ и постаје навика, спреман си за трећи, највиши степен и у падобранској обуци.

– Од почетка ми је било јасно да ћу у јединици остати само ако положим испит за инструктора падобранства. То је значило да морам прећи још једну, вишу степену. Ни

тада се нисам премишљао. Ако је услов за о (п)станак у некадашњој 63. падобранској бригади био инструкторски испит, ваљало га је положити. Инструктор падобранства је експерт за послове за које је надлежан. Оспособљен је за навођење авиона са земље и из ваздуха, одлучује о практичном извођењу десанта, о тренутку, распореду и условима искакања из авиона, доноси одлуке и током извршавања задатака на десантној просторији, способан је да потпуно самостално обави предвиђене задатке и организује повратак у јединицу... Е, то је врх. Кад положите за инструктора падобранства и добијете све потребне сертификате, можете бити сигурни да сте зарадили своје место у специјалној падобранској јединици. То је нешто чему тежи сваки официр падобранац. Знао сам, ако не постанем инструктор, нисам испунио свој циљ, нисам стигао на крај трке.

А Илија Тодоров није неко ко се зауставља на пола стазе, ко не стиже на циљ. Успели су нове припреме, нова увежбавања, нови испити. За старешину падобранске јединице, падобранство нису само скокови из авиона. Веома је битно и то какав си борац по приземљењу, како извршаваш задатке на земљи. А то значи непрекидно усавршавање и доказивање током стручно-специјалистичке обуке својствене извиђачким и диверзантским јединицама.

Преносећи своје велико теоријско и практично знање Тодоров је обучио генерације садашњих специјалаца и војних падобранаца, препознавао је оне посебно упорне и талентоване, видео себе у њима. Напредујући на војној хијерархијској лествици млађима је пружао потребну подршку и помоћ. Говорио им је да ће успети само ако схвате да је сваки скок посебно искуство и да се увек нешто научи. У скоковима је лепота, то није само задатак, само посао, причао је и доказивао својим примером.

Командант бригаде

Средином деведесетих година, због све веће беспарице у Војсци, скокови су се прередили. До тада је Тодоров прешао да ради у команди бригаде, где је у планирању, организацији и контроли падобранске обуке видео шансу за ново доказивање. Требао је осавременисти оспособљавање будућих падобранаца, увести неке нове вежбе, испланирати још свестраније и теже испите.

– Био сам свестан да више нећемо моћи да скачемо онолико колико бих волео, да су се скокови прередили због објективних околности, те сам радо прихватио одлуку мојих претпостављених да кренем командним путем, да постанем оперативни официр, задужен не само за реализацију, већ и за организовање и планирање обуке. Могоа сам да утичем на обуку много више него до

тада, да осмислим неке нове изазове, да барем покушам да допринесем стварању савременог специјалца. Полазили смо од оне чувене максиме по којој више зноја у миру значи мање крви у рату. Трудили смо се да нам вежбе буду што реалније, да на тренинзима радимо што чвршће, да ситуација у којима изводимо вежбе буду што приближније ратним условима. Примењивали смо искуства стечена у сукобима на тлу некадашње Југославије, уносили смо у обуку падобранаца и неке нове елементе.

Реформа и трансформација Војске и стварање Војске Србије пружили су Илији Тодорову нову прилику. После дугогодишњег искуства на месту команданта 63. падобранске бригаде, добио је шансу да створи нову јединицу којом су све специјалне јединице Војске Србије стављене под једну команду. Спојањем 63. падобранске бригаде и 72. специјалне бригаде створена је нова Специјална бригада Војске Србије у којој су настављене традиције досадашњих јединица. Њени припадници постали су појам елитног специјалца каквог смо описали на почетку текста. Неустрашиви, самоуверени, оспособљени да делују нечујно, самостално, прецизно...

Нови изазови

– Ново време нуди нове изазове – каже генерал Тодоров – у складу с мисијама Војске Србије формиране су јединице које могу да одговоре савременим захтевима. Таква је и Специјална бригада, јединствена у Војсци по томе што смо сви, од војника до команданта, професионалци, што смо ту искључиво по својој жељи, добровољно. То је, по мени, неопходан услов за пријем у сваку специјалну јединицу. Он, између осталог, обећава висок ниво професионализма, пожртвовања и ефикасности, на шта смо поносни. Наша бригада може да се мери са сличним јединицама у најразвијенијим армијама. Ми падобранци се добро познајемо, знамо ко, шта и како учи, ко шта и када може. Искуства из сарадње и заједничких вежби са специјалним и падобранским јединицама грчке, италијанске и турске војске показала су да припадници Специјалне бригаде Војске Србије држе корак са својим колегама из других армија и реализују обуку блиску стандардима Натоа. Наравно, потребно је даље улагање у опрему и инфраструктуру, потребно је осавременити полигоне и стрелишта да би специјална обука била још ефикаснија према претећим изазовима данашњице. При том, посебно мислим на опасности од тероризма, који у наше време прети неслућеном жестином. У таквим условима дужност свих нас у Специјалној бригади је да будемо максимално припремљени за извршавање предвиђених задатака из све три мисије Војске. И ми то јесмо. ■

Душан ГЛИШИЋ
Снимио Д. ГОЛ

ТЕМА

СПЕЦИЈАЛНИ ДЕСАНТ (1)

Брзо, изненадно и ефикасно

Специјални десант обично се примењује у ситуацијама када се осталим начинима не могу решити проблеми на бојишту. Технике које се користе при падобранском десанту јесу ВИВО и ВИНО или скокови са висина до 300 метара. Поред метеоролошких услова, на њихов избор утичу и превласт у ваздушном простору или на делу ваздушног простора, профил лета ваздухоплова и величина, односно капацитет простора за десант.

Први пројекат примене јединица за дејство из ваздуха у позадини непријатеља настао је у току Првог светског рата. Предложио га је генерал Вилијам Мичел, командант америчког ратног ваздухопловства у Француској, када се напад на немачка утврђења завршио с великим губицима и није донео очекиване резултате.

Генерал Мичел предложио је врховном команданту Експедиционих снага САД у Европи генералу Першингу да једној пешадијској дивизији дозволи преобуку у падобранским скоковима.

Према плану генерала Мичела, дивизија је требало да се спусти иза немачког фронта, код Ипра у Белгији. Искрцавању би претходило јако ваздушно бомбардовање линија фронта и позадине немачких јединица. Планирано је да се снаге спусте у непријатељску позадину уз силовит напад јединица на фронту. Веровало се да таква операција може решити судбину дуготрајног и тешког рата.

План је предвиђен за фебруар 1919, али је 9. октобра 1918. немачко руководство затражило обуставу непријатељства и наредног дана потписало акт о капитулацији Немачке. Борбена операција зато и није реализована.

ПАДОБРАНАЦ

На иницијативу маршала Тухачевског, Совјетски Савез је први формирао ваздушнодесантне јединице. У августу 1930. године, за време вежби ваздушних снага Московског војног округа, изведен је први падобрански десант.

Током Другог светског рата ваздушнодесантне диверзантске јединице представљале су окосницу за организацију ваздушнодесантних састава, који су се касније издвојили и постигли велику оперативну самосталност.

Решавање проблема

Према дефиницији, специјални десант је планска и организована активност, којом се извршавају борбени задаци првенствено у позадини непријатеља, најпре када је за то потребно брзо, изненадно и ефикасно дејство по изузетно важном објекту, а задатак се не може извести другим снагама и средствима. Специјални десант изводе за то посебно обучене јединице, а може се реализовати као хеликоптерски, авионски или падобрански десант, спуштањем једрилицом, змајем или параглајдером.

У зависности од дубине десантирања или важности објекта на који се спушта разликујемо тактички, оперативни и стратегијски десант. Међу тактичким специјалним десантима издвајају се загранична дејства у тактичкој дубини непријатеља до 30 километара, борба против терористичких група вертикалним маневром, уз брзо пресецање комуникација и праваца, али и заузимање виталних објеката. Ту спадају још и специјални десант, убачен ради заседних, препадних извиђачких и диверзантских дејстава, и десант за управљање и корекцију артиљеријске ватре.

Један од најефикаснијих начина да се изведе тактички специјални десант јесте примена падобранског специјалног десанта, уз ВИВО или ВИНО технику скока у повољним метеоролошким условима – високо искакање, високо отварање или високо искакање, ниско отварање. Таква врста скокова омогућава да се, у зависности од финесе падобрана, висине скока, брзине и правца ветра, прелети и до 30 километара. Скок падобранци изводе изнад своје територије или иза линије фронта, а приземљују се у непријатељској позадини.

Уколико се тактичким специјалним десантом желе пресећи правци и комуникације које користи противник или заузети значајни објекти реализују се на тежишном правцу напада јединица са фронта. Тада се планира да се јединице са фронта што брже споје са снагама које су у специјалном десанту,

како би се спречио евентуални напад јачих непријатељских механизованих јединица.

Међу оперативно-стратегијске специјалне десанте убрајају се специјални десант за навођење авијације за дејство по објектима противника, његову инфраструктуру, затим, за извиђачка дејства у оперативној дубини непријатеља и прикупљање обавештајних података. У тој категорији је и десант којим се дезорганизује непријатељско командовање и веза или организују диверзантска дејства по његовим објектима стратегијског значаја.

Специјални десант примењује се обично у ситуацијама када се осталим начинима не могу решити проблеми на бојишту.

Технике које се користе при специјалном падобранском десанту јесу ВИВО и ВИНО или скокови са висина до 300 метара. Поред метеоролошких услова, на њихов избор утичу и превласт у ваздушном простору или на делу ваздушног простора, профил лета ваздухоплова и величина, односно капацитет десантне просторије.

Планирање задатака

У стручној литератури стоји да планирање специјалног десанта обухвата скуп мера и активности које обезбеђују право време припрему и реализовање задатка специјалног десанта по времену, месту и циљу извршења. Шта то, заправо значи?

Значајно је најпре пажљиво одабрати циљ и задатке специјалног десанта, а затим и најповољније место. Зато је важно имати ваљане податке о непријатељу на простору на који се спуштају падобранци – јачину његових снага, али и детаљне информације о месту десанта. Израчунава се потом и време спуштања десанта. Такође, прецизира се и начин на који ће се успоставити веза са претпостављеном коман-

дом. Посебно се води рачуна о заштити тајности приликом извођења специјалног десанта. Предвиђају се и правци извлачења специјалаца после извршеног задатка.

Приликом планирања специјалног десанта мора се водити рачуна о целисходности задатка, јер он мора одговарати могућностима и снагама оних који изводе акцију. Неопходно је предвидети и евентуалне ризике. Одређивањем задатка од ока може се упропастити десант.

Пре издавања конкретног задатка учесницима се морају објаснити очекивани резултати у одређено време и на одговарајућем месту, с тим што границе времена и места треба да схвате широко. На тај начин, командири имају прилику за властиту иницијативу и реализовање своје замисли.

Десантна просторија бира се на основу задатка скока, особина ваздухоплова из којег се десантира, броја падобранаца, типа падобрана, увежбаности екипе и конкретних временских услова.

Место скока одређује се проучавањем земљишта на карти, визуелним извиђањем из ваздуха, тумачењем аеро-фото снимака или непосредним увидом на терену.

Приликом избора места падобранског десанта, уколико се он изводи специјалним падобранцима КРИЛЮ, оно треба да буде величине фудбалског терена 50 пута 100 метара, како би се обезбедило безбедно приземљење и брзо прикупљање падобранаца и њихове опреме. Поред основне десантне просторије бирају се још једна до две, на које се десант усмерава у непредвиђеним ситуацијама. Место десанта може бити и сам објекат дејства специјалног падобранског десанта или се налазити у његовој близини. Простор на који се спуштају падобранци може се налазити и даље од објекта на коме треба да изврше задатак. Такав модел примењује се у околностима када је непријатељски објекат добро заштићен или се снажно брани или ако

Прорачуни

Величина места десанта, односно десантне просторије израчунава се формулом – $D = H + V * t$. У њој D представља дужину места приземљења, H висину отварања падобрана у метрима, t време искакања падобранаца у секундама (број падобранаца помножен са 0.8 секунди), а V брзину ваздухоплова изражену у метрима у секунди. Ширина места приземљења једнака је $1/3$ дужине.

Уколико је, на пример, $H = 250$ метара, $V = 83,3$ метара у секунди, а број падобранаца који се десантира 30, онда је на основу формуле $D = H + V * t$, $D = 250 + 83.3 * (0.8 * 30)$, $D = 250 + 83.3 * 24$, $D = 250 + 1.999,2$, дакле $D = 2.249,2$ метара. Потребна ширина за десантирање падобранаца јесте 743 метара.

између десантне просторије и објекта постоје веће природне препреке. Добро је уколико је десантна просторија лако уочљива из ваздухоплова. Уколико то није, користе се савремени електронски ГПС уређаји за њено лоцирање.

Када се специјални падобрански десант изводи са малих висина од 300 метара онда се користе десантни падобрани, а десантна просторија бира се према величини која обезбеђује отварање падобрана, на основу брзине летелице и времена за који је одређени број падобранаца може напустити.

Таква врста специјалног падобранског десанта бира се у крајњој нужди, јер је величина десантне просторије далеко већа него код употребе специјалних падобрана КРИЛО, што у стварној ситуацији отежава избор десантне

просторије, удаљава место приземљења од објекта дејства, а потребно је и дуже времена за прикупљање падобранаца и опреме. У том случају смањује се могућност употребе десанта услед сложенијих временских услова, а повређивање падобранаца приликом приземљења је реалније него да се користи специјални падобран. ■

Слободан ЈОВАНОВИЋ

Изазов за храбре

Падобрански вишебој, војничко-спортско такмичење, јесте најнапорније и најсвестраније надметање у Републици Србији. Од учесника захтева максимум знања и вештина, али и сналажљивост. Иако је својевремено осмишљен као спортска дисциплина, представља својеврсну проверу и потврду оспособљености специјалних јединица Војске Србије.

Крајем септембра, мештани Брдарца и Мозгова посматрали су са чуђењем падобранске печурке на небу изнад села и једни другима у поверењу говорили како сигурно почињу неки велики маневри. Они обавештенији знали су да се ради о падобранском вишебоју, који по традицији стартује десантним скоком петочланих екипа са висине од 800 метара.

Кукурузна поља била су за тили час прекривена падобранцима, који су вешто и брзо скупљали опрему. Нажалост, стигла је вест да се приликом доскока повредио старији водник Милан Светозаревић и да неће моћи да настави такмичење. Био је то заи-

ста хендикеп за Прву екипу 63. падобранског батаљона. Важили су за фаворите.

Правила падобранског вишебоја налажу да се чланови екипе могу заменити само пре уласка у авион и да у случају нечије повреде екипа наставља такмичење без њега. Они су при том дужни да његову опрему понесу са собом, што није једноставно, пошто сваки учесник вишебоја носи са собом комплетну војничку опрему, на себи или у ранцу, односно има десетак килограма терета.

Разлози за увођење тог „суровог“ правила леже у схватању да падобрански вишебој садржи све оно са чиме се при-

падник специјалне јединице може суочити на борбеном задатку, а јасно је да када се члан тима повреди у таквој ситуацији замене нема.

Српски инат

На овогодишњем, једанаестом падобранском вишебоју учествовало је шест екипа из Специјалне бригаде Војске Србије – три из 63. падобранског батаљона и по једна из командног, противдиверзантског и батаљона за специјална дејства.

Екипе су биле добро припремљене и мотивисане за несвакидашње, необично и атрактивно такмичење. То што су сви учесници надметања дошли из исте јединице није умањило њихову жељу за победом. Такви су специјалци, увек желе да буду први и најбољи. У такмичарским околностима ривалитет избија у први план и дојучерашњи најбољи другови размишљају само о томе како да буду бржи, спретнији и издржљивији од противника.

Повреда старијег водника Милана Светозаревића додатно је увећала драматику такмичења, пошто искуства са ранијих вишебоја говоре да су у судару елитних тимова специјалаца разлике мале и да је недостатак једног члана тешко надокнадити.

Прва падобранска екипа словила је за тим чије су шансе да на вишебоју тријумфује биле највеће, како због квалитетног састава са више државних и војних репрезентативаца у различитим спортовима, тако и због дуготрајних атлетских тренинга и припрема по вишебојским дисциплинама.

Већ после прве дисциплине била је потпуно неизвесна ситуација. У том тренутку нико није знао како ће се одсуство једног члана одразити на екипу. Било је гласина и да екипу коју предводи капетан Милован Милић прати зла срећа, јер им је на ранијим такмичењима прво место неколико пута измакло из руке. Стални пратиоци падобранског вишебоја препричавају прошлогодишњи догађај, када је падобрански тим убедљиво водио, али је капетану Милићу на веслању испала карта и екипа је била дисквалификована.

У хладовини столетног хрста разговарали смо са капетаном Милованом Милићем о томе како ће два дана, у 14 нових и тешких задатака и 46 километара, пребродити без једног члана. И поред тога он је самоуверено рекао: „Милан ће нам страшно недостајати, али и поред тога верујем да ћемо се изборити за једно од прва три места“.

Морало му се веровати, јер иза себе има статус државног и војног репрезентативца у оријентингу, титуле војног првака и искуство са четири светска војна и неколико балканских првенстава. Он планира да отежавајуће околности у виду козних

поена, ношења опреме петог члана екипе и човека мање при решавању задатака неутралише већом мотивацијом и добрим распоредом снаге. Уз осмех је причао да се, ипак, највише узда у реч, коју је немогуће превести на било који светски језик, а то је „српски инат“.

Екипе су се ужурбано припремале. Адреналин је растао. Судије су сваког такмичару провериле опрему и да ли са собом има униформу са чизмама и опасачем, пушку са оквиром, заштитну маску и чутирицу са водом. Вође екипа најпре су информисане о правцима кретања на карти. Уследио је и знак да се са реализацијом задатака може почети.

Стаза је у почетку водила ораницама, што је такмичарима причињавало тешкоће приликом трчања. Иако су сви тада били одморни морали су правилно распоредити снагу и за други, тежи и напорнији дан надметања. Други дан је био одлучујући.

Један од првих задатака био је бацање бомбе у мету. Сваки вишебојац бацао је три бомбе у кружну мету са пет концентричних кругова, са циљем да погоди унутрашњи круг пречника један метар за што краће време. Неки су то успевали, а неки не. Није било заустављања, свака се грешка морала одмах заборавити и наставити даље. Потом су такмичари преносили једног члана екипе на но-

силама 400 метара. Задатак је подсећао на могућу борбену ситуацију у којој специјалци треба да помогну рањеном другу. Пратили су их повици навијача – „брже, брже“.

После савлађивања жичане препреке пузањем, такмичаре је сачекао успон низ благе падине виноградарског села Мозгово. Како је берба била у јеку, берачи нису пропустили прилику да поздраве задихане вишебојце. Њих је сачекао нов и сложен задатак – претрес терена у шумици. Том приликом требало је да пронађу десет сакривених мета. Потом су се ужурбано упутили да на деоници од 400 метара узбрдо изграју возило марке „пингваер“. Снага је поостајала.

На Бованском језеру

Живописни предели око Бованског језера били су прелепи и за очи бројних излетника и за такмичаре. После претрчавања обележене стазе, вишебојци су гађали из пиштоља Ц399. Одатле су се трком упутили до десантног чамца, како би се екипа превезла на другу обалу језера. После још неколико километара пешачења стигли су у логор. Специјалци, мокри до голе коже, променили су униформе и превили жуљеве по ногама.

Мали предах искористили смо да причамо са вишегодишњим учесником падобранског вишебоја поручником Александром Миловановићем. Питали смо га за најтеже дисциплине. „Шумар“ је искрено одговорио: „После 15 километара трчања свака је дисциплина тешка. Сви вишебојци су учесници на разним такмичењима, али по правилу овде постижу лошије резултате, управо због психофизичке исцрпљености. Напорно је. Ипак, то је прави изазов за храбре“.

Ноћ између два такмичарска дана вишебојци су провели у логору близу села Трубаревац. У њему су имали добре услове за боравак и опоравак, почев од агрегата за струју и телевизора па све до кулинарских специјалитета. Имали су на располагању, али су мало тога користили. Снови о победи били су важнији...

Тимски рад

Падобрански вишебој пратила је Врховна судијска комисија, коју је предводио потпуковник Сава Иришкић из Генералштаба Војске Србије. Ради што боље контроле и регуларности падобранског вишебоја, судије су користиле сва расположива превозна средства – ципове, чамце и хеликоптере.

После првога дана судије су саопштиле да на такмичењу води Прва екипа 63. падобранског батаљона. Тим капетана Милића учинио је оно што се у први мах чинило немогуће и у потпуности надокнадио недостатак једног члана. На питање – како је то могуће – члан тима и првак Војске Србије у војничком вишебоју поручник Младен Стаменковић рекао је: „Били смо у незгодном положају, али смо све издржали. Нисмо ходали ни десетак минута, само смо трчали, трчали...“.

У Првој екипи су још врхунски верач водник Иван Митић, познат по надимку „Кобра“, и десетар Миладин Гојковић.

Други, завршни дан падобранског вишебоја започео је покретом из села Трубаревац ка Озрену и пењањем уз конопац. Уз уже високо седам метара специјалци су се лако успели, са наоружањем и опремом коју носе. Озрен је било много теже савладати. Успон оштар, земљиште блатњаво, врха нигде, а пред вишебојцима и нови задаци – савладавање контаминираним земљишта и прелазак преко хоризонталног конопаца.

Све више је до изражаја долазила динамика падобранског вишебоја. Било је јасно и посматрачима да је суштина такмичења у тимском раду. Чланови екипа бодрили су једни друге повицима – „Још мало, издржи!“.

У подножју Озрена гађали су ножем мету, да би на стрелишту „Шуматовац“ код Алексинца гађали из аутоматске пушке 7,62 милиметара. Кроз циљ је прва прошла Милићева екипа.

После сумирања резултата Једанаестог падобранског вишебоја, може се рећи да су победници сви такмичари, јер нико од њих није ни у најтежим ситуацијама одустао. Признање заслужују и организатори, судије и посматрачи. Али и новинари, које су специјалци позвали да идуће године учествују на такмичењу са својом екипом. Наравно, понуду су одмах прихватили представници медија, али под условом да учествују само у три дисциплине – свечаном отварању, затварању и прослави са победницима. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ
Снимили Зоран МИЛАДИНОВИЋ и
Саша ЂОРЂЕВИЋ

Доктор Кука

Судбина војника може у тренутку окренути животну путању. Од дечачких маштања, захтевног школовања и првих официрских чинова до врхунског старешине потребно је сложити многе детаље великог мозаика. Међутим, ако се у колоплету нађу рат и тешко рањавање, онда све упућује на завршетак каријере. То што је углавном правило, не важи за потпуковника Сашу Стевановића, на почетку каријере даровитог командира, изузетног падобранца и одликованог ратника, данас доктора наука у Војнообавештајној агенцији Министарства одбране.

Један свет, другачији од осталих, живи на земљи, а бескрајно је одан небу. Небо је део свести и савести, простор искушења и (не)пролазна слика прилика. Зато кажу, падобранац се не постаје, он се рађа. Један од њих рођен је у Врању 1967. године...

У града кога везују за непролазна дела Боре Станковића, кућа у центру припада познатој породици Стевановић. Знаној по честитости и добром домаћину Димитрију, аутомеханичару тамошњем, Миланки коју је срце одвело из Топлице до њеног Мите и њиховој учтивој деци Данијели и Саши.

Вижласти дечкић кога су од миља звали Белча, одликаш у Основној школи „Вук Карашић“ није марио за препоруку оца да наследи његов занат. Играо је добро кошарку, тренирао карате, али у сестриној сенци која је лако низала победе и освајала бројне медаље.

Близина великог гарнизона, традиција краја и оно што је носио у срцу, превагнуло је да конкурише за средњу ваздухопловну војну школу у Мостару. Инспирацију је нашао у извиђачком одреду „Сима Погачаревић“, на педесетак акција, у строју, на терену, под шатором, крај логорске ватре... Још се препричава анегдота из војног одсека, где су се стекле препоруке и неопходни папири. Ондашњи је начелник у шали рекао оцу: „Мито, све је у реду, него зимус да спремиш једну свињу и подгојиш ово дете до пролећа“. Наравно, у њиховој кући се није оскудевало, али Сашин нагли раст није пратила тежина.

Падобран уместо авиона

Мостар је град, каже Саша, сличан његовом. Имају фину душу, препознатљиви амбијент, близину реке... Заволео је тај град, другове из 22. класе, командире, професоре... Најдраже успомене: падобрански скокови и лет једрилицом изнад Трстеника.

У његовој књижици уписане су све саме петице. Небо је било ту, изнад њега, а моћни мотори авиона који су узлетали распламсавали су машту.

Ваздухопловна војна академије је друга степенница. Али, после три семестра ставља тачку на пилотску кабину. Чистилиште за пи-

Снимио Д. ГОЛ

лоте звано центрифуга многе је „одговорило“ од првобитног наума. Фамозних пет и по „Ге“ је пресудило... Прелазни на хеликоптере, а на испитном лету за лаширање, закључују да му техника пилотирања није на потребном нивоу.

Прихвата нови изазов у 43. класи Војне академије КоВ, Смр пешадија. Током завр-

Хуманиста

Невоља долази изненада, нико је не планира. Али, када стигне, онда је личност човека на великом испиту. Војникова поготово. Саша не само да се није предавао већ је наставио каријеру падобранца не заборављајући при том људе који су доживели сличну судбину. Његов друг из јединице, потпоручник Борисав Белоица изгубио је у рату ногу. Упркос тешким повредама, Саша и он извели су скок у знак повратка међу падобранце.

Светско удружење падобранца инвалида „Небо отворено свима“ организовало је обарање светског рекорда у групном скоку. То се догодило над руским градом Анапа, 1996. године, а Саша је био један од чланова екипе којој је припала та част.

ПАДОБРАНАЦ

шне години одлази у Обавештајно-извиђачку школу и са просечном оценом 9,42 стиже до чина потпоручника.

У војном позиву се ретко бира, па треба имати истанчан осећај за тренутак који може бити пресудан у каријери. Саша се одлучио за чувену 63. падобранску бригаду или она за њега, свеједно. Нашао се у елитној јединици, а познати састав добија младог, даровитог старешину.

Увек неки људи пресудно утичу на формирање професионалног профила. Саша је имао срећу што су се међу старешинама налазили све сами падобрански асови, официри најплеменитијег кова. Учи од др Мирка Ђорђевића, легендарног Горана Остојића, садашњег команданта Специјалне бригаде Илије Тодорова...

Основна и виша падобранска обука, ноћни скокови, вежбе, логоровања, гађања... Опстанак у природи, преживљавање, како га популарно називају, сасвим одговара његовој енергији.

Уводе се нови стандарди у Бригади, старешине одбацују падобран са куполом и скачу са бржим, мобилнијим „крилом“. Брзо напредује. У јединицу стижу професионални војници, ваља их обучити, припремити за напоре који их очекују. Командир вода у падобранској диверзантској чети, па степеница више – командир чете.

Бригада је велики и сложени организам где је све подређено брзом раду срца и беспрекорном крвотоку. Нижу се курсеви, обука поприма све теже облике – верање, скијање, задаци на води...

Неки аутори штива кажу да је падобран само „превозно средство“ пешадинцу, специјалцу. У теоријским размерама је тако, али сваки падобранац ће надградњу мисли наћи

у личним емоцијама. Припрема за скок, полетање, одвајање од летелице, понирање, отварање падобрана, шум ветра, боја неба... Дуга је то и узбудљива прича. Треба је пажљиво слушати...

Јунак на муци

Оно што нико није желео, догодило се. Рат! И ко ће први него елита. Они најспремнији, најхрабрији, најодлучнији... У то време, несрећних деведесетих, Бригада је била под командом Ратног воздухопловства, па им је припао тежак задатак да обезбеђују аеродроме. Знамо шта се све дешавало око раскола и распада бивше Југославије и каквим су све притисцима били изложени припадници ЈНА.

Церкље, војни аеродром, место сусрета са судбином. Пет детонаторских каписли у руци. Полазак на задатак. Одједном три експлодирају!

Саша је помислио да је погођен великим калибром. Осећа „рупну“ у плућима и мирис свеже крви. Ту су др Слободан Андрејић и техничар Дејан Рачић. Брза, правовремена и надасве стручна интервенција.

Ампутација шаке је неминовна, шта после? Предлажу му пензију, било би сасвим логично. Многи би се лако помирили с таквом одлуком, оковала би их малодушност, корак до стања депресије. Али, таква одлука не приличи војнику какав је Саша. Велика подршка другова из Бригаде даје му крила. Одлучује се за борбу!

Уз класичну протезу десне шаке, добио је и специјалну – падобранску. У болесничкој соби на ВМА, почиње нови чин драме. Док други рањеници листају лагану литературу, ћаскају, слушају музику, поручник вежба. Ме-

талним протезом хвата алкице и гуртне као да је падобран изнад њега.

Повратак у Бригаду. Каква радост! Чека га мајор др Мирко Ђорђевић са припремљеним падобраном: *Соколе, ово је за тебе*. Опет ће пут неба. На командама главног падобрана уградио је специјалне омче које ће Саша хватати штипаљкама металне шаке и тако управљати летом. На резервном падобрану дорадио је иелп са леве стране. Десантни падобран је сасвим прилагођен његовим потребама. Све што брзо мора да се уради у ваздуху, учиниће левом руком, а касније, када се отвори, користиће десну.

На подгоричком аеродрому испит над испитима. Датум – 13. децембар 1991. године. Повратак у живот. Непријатна питања и сумње појединачно пресекао је др Ђорђевић својом одлуком: Он је спреман за скок. Броју од 128 дописује још четири приде.

Сада је требало добити још једну значајну битку, тачније положити испит пред војнолекарском комисијом. Велики мотиви наспрам очигледног хендикепа, одговорност лекара супротстављена војничком моралу, оптимизам изнад сумње, учинак раван сваком специјалцу... На столу су снимци скокова, службене оцене (све одличне), препорука команде, мишљења, ставови...

Превагнуло је велико срце у јунака и лекара који су му с правом поверовали.

За углед бригаде

Саша ће постати један од ретких официра на свету, можда једини, који изводи обуку на тај начин да му војници не само верују већ у њему виде оличење врхунског старешине. На једној контроли, остаће и то

Породица

Сваки детаљ из живота, успех, савладану недаћу, срећу и подршку, Саша ће увек везати за своју породицу. Супругу Наташу познаје још из Мостара. Средњошколска симпатије. Његов друг из класе Златко Инђић је њен брат од тетке. Тако су се упознали. Сашин цимер за време студија у Београду био је Наташин рођени брат Емил Кандић. Судбина је и то хтела.

Два сина, шеснаестогодишњи Жарко и дванаестогодишњи Коста, употпуњују слику срећне породице. Њих двојица су добри ученици и кошаркаши, а очев узор им је обавеза и инспирација. Како је Наташи са три мушкарца? Паљиви су и нежни, помажу јој колико могу, а љубави има на претек.

забележено, у готово свим касетама, војници су држали слику свог командира.

Маестран извођач обуке. Испод брза река, изнад ње ужад. Ко ће први? Командир, наравно! Верање уз стрмину, опет он на челу. Сасвим прецизно гађа из аутоматске пушке, пиштоља, ручног бацача... Ко да нема поверење у таквог старешину?

Тактичка вежба, „диверзија на објекте путног саобраћаја“, 23. септембар 1992. године. Ноћни скок пред полазак на задатак. У авиону недоумица, временски услови се брзо мењају. Ветар убрзава на девет метара у секунди, норма је свега четири. Сашу упозоравају да ће му код приземљења бити тешко „гашење“ падобрана. Може га одвући, претила би му повреда. Одлучује се за скок. Страховито брзо пропада, отвара падобран и чврсто држи команде. Савршена контрола лета упркос нимало повољним околностима. Перфектан доскок и снажан „загрљај“ падобрана кога је ветар узимао под своје...

За част и углед своје бригаде учинио је много. И она за њега. То му је друга породица. Кодекс падобранаца чувене шездесетте ће добро је познат: Војничка част, спремност на крајње пожртвовање, живот за отаџбину, за друга... Врхунска обука, стручна и физичка, примери на делу, онај ко командује увек је на челу... Не бирају задатке, задаци бирају њих.

Саша постаје медијски познат као и његова јединица. Популарни „Капетан Кука“ није анонимни јунак једног времена, већ надахнуће, пример пожртвовања, љубави према официрском позиву, инспирација младих који се пријављују у војне школе. Наравно, увек ће истаћи да је само један од припадника Бригаде који јој је бескрајно одан. Поред многих јунака који су по цену живота бранили њен углед у рату и миру.

Учинио је много за углед и популарност Бригаде и на новој дужности помоћника команданта за морал (тако се звала). Како би

На обуци

се данас рекло „пи ар“, вешто је организовао сусрете, афирмисао вредности јединице, спортска достигнућа и успехе на обуци, контактирао са новинарима...

Саткан од врлина

Саткан од официрских врлина, амбициозан, вазда жељан новог хоризонта, увек је много учио, усавршавао се. На војнодипломатској академији у Москви предавачи су му били врхунски стручњаци из разних области. Стекао је непроцењиво знање, обогатио искуство. Дипломатија је његов нови правац. На Факултету за безбедност у Београду завршиће постдипломске студије, а магистарски рад под насловом „Унапређење обавештајних припрема за учешће у мировним мисијама“, велики је допринос науци а још више пракси.

Одбранио је докторску дисертацију „Обавештајна делатност у мировним мисијама“ и заокружио мозаик драгоцених спознаја у области која садржи многе непознанице.

У магистарском раду потанко је објаснио шта све треба учинити током припрема припадника Војске Србије за одлазак у мировне мисије. Неопходно је познавање многих чињеница. А рад на терену је веома сложен, садржи многе препреке и опасности. Дисертација је посвећена самом раду на терену, током мисије.

Осим научног приступа, потпуковник др Саша Стевановић унео је и неопходне искуства. Лични став је присутан, пример из најближе околине такође. Наиме, његов стриц Милован Трајковић био је својевремено војник ЈНА у саставу мировне мисије на Синају. Током једног задатка изгубио је ногу, око. Нису добро познавали ситуацију.

– То су прилике теже од класичног рата у коме имате непријатеља и с њим водите борбу. У мировним мисијама најчешће постоји више зараћених страна, а ту су и разне паравојне формације, организоване криминалне групе, банде... Све се мора добро проучити пре одласка на терен. И тамо се морају скупљати подаци, брижљиво осмислити задаци, опасности је на претек, а мисија треба да се оконча миром – истиче потпуковник др Стевановић.

Чувена Бригада добила је првог доктора наука, наша војна дипломатија нову узданицу, Саша будући животни и професионални правац. На његовој страни је све: здравље, амбиција, знање, искуство, углед... Капетан Кука постао је доктор Кука, сада на дужности у Војнообавештајној агенцији Министарства одбране. Иако је то његов нови пут, успомене на другове, старешине, војнике, падобранске скокове, шум ветра, успехе и искушења, никада неће заборавити. Одатле је све почело... ■

Бранко КОПУНОВИЋ

ЗАСТАВНИК МИРОЉУБ ЈАНИЋИЈЕВИЋ

Више од вештине

Заставник Мирољуб Јанићијевић рођен је 21. јануара 1970. године. Има војнопадобранско звање – инструктор падобранства прве класе. Инострана звања стекао је у Индији, Бугарској, Немачкој и САД.

До сада је извео 3. 890 скокова. Током различитих скокова, купола главног падобрана отказала му је три пута.

Типови падобрана са којима је до сада изводио скокове су – ПД-08-3У, ПШ-03, ПС-06, ПС-11, клуз-1А, клуз-3, клуз-4, клуз-5А, para foil, klasik, blu trek, stiletto, МЦ-1, МЦ-1Ц и УМ-1.

Тренер је у дисциплини групних ликовних скокова Падобранске екипе Војске Србије Небеске видре. Вишеструки је државни првак у дисциплини RW 4 way. Заставник Јанићијевић је такође репрезентативац Републике Србије у класичним падобранским дисциплинама и вишеструки државни првак у тој области.

Селектор је и тренер репрезентације наше земље у прецизном слетању за спортску дисциплину параглајдинг. На Европском првенству у прецизном слетању на циљ 2008. године освојио је златну медаљу у екипној конкуренцији, док су наши репрезентативци у појединачном пласману, освојили прва три места. ■

С. ЈОВАНОВИЋ

Ескулап под куполом

Док год је војнички дисциплинована воља у стању да командује истренираном и издржљивом телу мало када се помишља на службу чији је симбол Ескулапов штап. Тек када нас повреда или болест подсети на сопствена ограничења, чињеницу да су и падобранци ипак само људи, тражимо помоћ од професионалаца који су се определили да беле мантиле замене војничким чизмама.

Л еђутим, ретко да је то тако изражено у Војсци Србије као у 63. падобранском батаљону Специјалне бригаде Копнене војске. Разлог је једноставан – сви лекари и медицински техничари тог састава су и сами активни падобранци и већина их је оспособљена за скокове на слободно.

Они млађи надају се да ће виша падобранска обука поново постати рутина. Ту традицију наследили смо још од некадашње 63. падобранске бригаде. Није лако пронаћи људе који су спремни да у себи помире супротности које носе медицински и падобрански позив. Захтевима које намеће падобранство могу одговорити само падобранци, а здравље се лакше поверава онима који са њима деле судбину скокова из авиона.

Зато и јесте занимљив и разнолик посао лекара и медицинских техничара 63. батаљона. Рад у ординацији опште праксе и превијалишту само је део њихових свакодневних обавеза. Санитетско обезбеђење падобранских скокова и осталих активности високог ризика, основна санитарска обука припадника наших специјалних јединица, далеко су већи изазови.

Искуства иностраних падобранских јединица говоре у прилог великог потенцијала санитарска која раде у нашим специјалним саставима. Њихова медицинска стручност и војнопадобранска обученост јесте на завидном нивоу у поређењу са колегама из осталих земаља. Нажалост, средства са којима раде као да припадају неком другом времену, а План и програм санитарске обуке у јединицама Војске Србије, нарочито специјалним, потребно је осавременити. У том смислу, охрабрује иницијатива Специјалне бригаде да унапреди санитарску обуку по узору на сличне стране саставе.

Опште је прихваћено мишљење да су падобранци најздравији припадници војске. То је можда и тачно, бар на почетку њихове

каријере. Али, посао којим се баве врло брзо троши људске ресурсе, најпре здравствене. Лекари падобранци знају искушења којима се излаже организам приликом промене притиска, влажности ваздуха и вибрација током летења, искакања из авиона при брзини од 350 километара на сат, динамичког удара падобрана у тренутку отварања или приземљења. Ако се томе дода и специфична обука, исцрпљујући маршеви, али и велики број прекорених радних сати, дуг боравак на терену, честа исхрана конзервираним храном, не изненађује да већ после пет-шест година бављења падобранством настају учестали здравствени проблеми, најпре коштано-зглобног система и поремећаја метаболизма.

Због тога, није ретко да падобранац са својих 35 година професионалну каријеру заврши услед оштећења нерава, кичменог стуба или цисте на мозгу. Последице повреда на скоку посебна су прича. Трагедија заставника Горана Тодоровић позната је и широј јавности. Постоје и мање драстични случајеви који потврђују да је и само један скок довољан да падобранац заврши у превременој пензији.

Треба знати да је стручна помоћ која се повређеном падобранцу током извођења падобранске службе укаже на лицу места најважнија за спречавање и смањење трајних последица по његово здравље. Зато је значајно осавременити систем обуке санитарског кадра у специјалним јединицама војске, најпре падобранским. Такве саставе неопходно је опремити квалитетном заштитном опремом, санитарским средствима, почев од личних санитарских комплета, па до новијих типова носила, возила, сетова за имобилизацију и евакуацију, јер се повреде, и поред предузетих сигурносних мера, ипак дешавају. ■

Др Иван КОСТИЋ

Невидљива инфилтрација

Форт Карсон, Колорадо.

Рани јутарњи часови

30. маја 2007. године.

Једанаесточлани тим

Специјалних снага тихо

се шуњао кроз село,

које је и било њихов

циљ. Постигли су

потпуно изненађење

тима што су се у акцију

убацили борбеним

скоком на слободно,

први пут изведеном у

оквиру операције

„Трајна слобода“.

Цело село је било у

тврдом сну.

Тим, оперативни детаљман Алфа 074, кодног имена ODA 074, чета Алфа, 3. батаљон, 10. група Специјалних ваздушнодесантних снага, скочио је у провинцију Ниневија, северно од ирачке

планине Синџар, како би ухватио терористу који је био укључен у шверц фалсификованог америчког новца. План им је био да разбију криминалну мрежу која је подржавала кретање страних бораца, оружја и опреме, њихово финансирање и пребацивање у Ирак.

„Мисија је била тако уобличена да потпуно изненади непријатеља, што се управо и десило“, каже заставник Џон Д. Адлмен, први подофицир тима ODA 074.

Мрежа раног упозоравања

Још у раној фази планирања операције, Адлмен и његов тим морали су да превазиђу велику препреку – терориста кога су ловили успоставио је робусну мрежу за рано упозоравање, користећи предност велике удаљености терористичке базе од коалиционих трупа, што им је омогућавало да побегну или униште доказе за неколико минута. Суштина проблема била је у томе да се продре кроз развијену мрежу раног упозоравања.

Као решење проблема предложена је невидљива инфилтрација помоћу које се непријатељ спречава да побегне или уништи доказни материјал. То је понукало вођство тима да размотри могућност борбеног скока на слободно – military freefall или MFF, како би најбоље савладао систем раног узбуњивања. Здружене америчко-ирачке снаге брзог реаговања би у том случају обезбедиле копнену јуришну подршку падобранском тиму.

Свака чета у свакој од група Специјалних снага има у свом саставу по један MFF тим, у коме су оператори који су завршили специјализовану падобранску обуку. Она обухвата и обуку на земљи, специјализоване процедуре у ваздухоплову, познавање опреме за одржавање живота и процедуре за падобранске операције на великим висинама. Такве операције су познате као скокови са високим искацањем и ниским/високим отварањем – High Altitude Low/High Opening – HANO/HALO у енглеској, а VIVO/MINO у српској падобранској терминологији. Висина искацања у таквим случајевима може бити до

25.000 стопа, а отварање падобрана до 4.000 стопа, при чему падобранац носи оружје, али и борбену, кисеоничку и навигациону опрему.

Употреба MFF у борби сматра се последњом алтернативом за убацивање трупа због високог ризика такве операције. Из тог разлога, команданте питање сигурности наводи да траже друге начине убацивања трупа. Традиционални MFF уобичајено се користи као мали елемент за извијачке мисије, а не за операције офанзивног типа.

Током година, Специјалне снаге користиле су убацивање скоком на слободно по једном у свакој војној кампањи, али и тада првенствено за извијање и навођење на мету. Ретко је MFF убациван да изврши офанзивну операцију. Последњи борбени MFF скок Специјалних снага био је у јануару 1991. године, када је дванаесточлани тим убачен у североисточни Ирак ради подршке операцији „Пустинска олуја“.

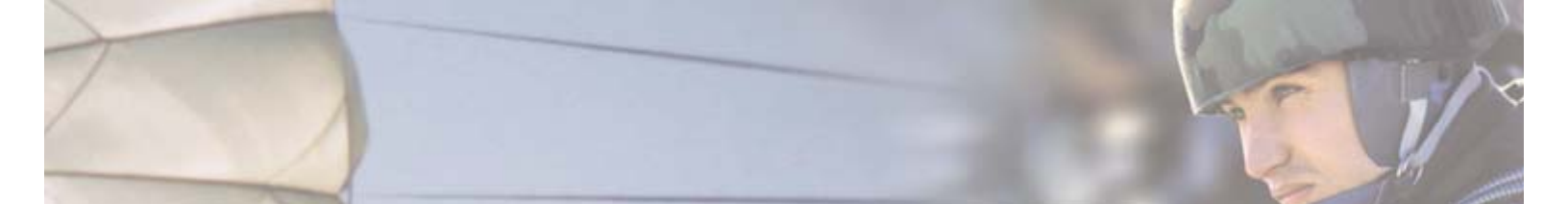
„MFF је често превиђан и јако потцењен“, каже Адлмен. Тим ODA 074 је током припреме пре операције одлучио да ће приступити таквом скоку као борбеној могућности како би променили менталитет употребе падобранског MFF тима. „Ако се исправно припрема и одржава способност, падобрански MFF тим може бити вредан ресурс“, тврди он.

Припреме за мисију

Тим ODA 074 спремао се за мисију у Ираку дуже од дванаест месеци. Пре него што је послат у Ирак извео је више од четрдесет ВИВО/ВИНО скокова. Специјалце је водио капетан Клејтон С. Даниелс, а његови људи имају у просеку по четири године искуства у Специјалним снагама и MFF. Тај талентовани тим хтео је да испроба себе, опрему и способности и пред командом.

Припремајући се, Данијелс и Адлмен су са главним специјалистом Патриком Џ. Џојсом, замеником командира ODA 074, желели да MFF обуци пре одласка у Ирак дају јасан борбени фокус. За почетак, признали су да борбена мисија није успела само тиме ако се успешно достигне предвиђена десантна просторија.

То руководство намеравало је да промени представу о борбеном ВИВО/ВИНО

скоку, који се сматра аномалијом у данашњем ратовању. Да би задобили поверење команде и да би она прихватила употребу MFF у рату против терора, развили су нови приступ обуци и поново успоставили „мостобран“ за падобранце у Специјалним снагама – који су сада схваћени као нешто много више од обичних „војних скакача“.

„Кључни задатак у постизању тог циља,” како каже командант њихове борбене групе потпуковник Дан Штолц, који је и командант 3. батаљона 10. групе Специјалних снага, „било је постизање и одржавање највишег нивоа тренажа – level i profiциency – што ближе термину одласка у мисију у Ирак.

ма речима продавца тог система, ради се о „GPS-заснованом систему летења са интегрисаним шлемовизором. Он даје падобранцу могућност прецизне навигације и високу ситуациону контролу, омогућавајући му да лети до назначене десантне просторије.”

„Употреба таквог система помогла је у обуци, а тиму дала прецизан метод да одреди оријентационе тачке изнад непознате територије, понајпре ноћу, без неопходних визуелних оријентира,” каже Џојс. Систем свим падобранцима пружа могућност прецизне

Штолц каже да ВИВО тимови морају одржавати највиши ниво тренажа, што подразумева ноћни школско-борбени скок са кисеоничком опремом и приземљење у групи, што дуже током мисије. Пошто постигнут највиши ниво тренажа вреди само 120 дана, ако би MFF тим достигао тај ниво много пре одласка у мисију, он би истекао доста рано током мисије.

Међутим, тим ODA 074 био је припремљен и превазишао је установљене армијске норме. Ажурирао је стандардне ваздушнодесантне процедуре и осигурао да буде фокусиран на борбени задатак.

Током обуке, која је претходила мисији у Ираку, омогућено је тиму да тестира прототип новог падобранског навигационог система PARANAV и да се увежбава са њим. Пре-

Симбол 10. групе Специјалних снага

навигације у летењу падобраном на великим дистанцама, али и могућност да се призме заједно на неозначену десантну просторију у ситуацији ограничене видљивости.

Старији водник Дејл Џ. Козелка, један од инжењераца из тима *one of ODA 074*, пренео је да је овај систем умногоме увећао могућности тима.

„Извели смо тринаест ВИВО скокова испробавајући PARANAV систем за кацигу. Константно смо проверавали могућности PARANAV система поредећи га са нашим навигационим инструментима, такозваним трбушним компасима, што нам је повећавало поуздане у сопствену способност навигације током прелета.“

Обука у скоковима

Врхунац ВИВО квалификације тима ODA 074 био је завршни ноћни скок. Он је отклонио сваку неизвесност оператора. Током најдуже ВИВО скока прелетели су под куполом више од четрнаест километара, да би се приземили у простору од педесет метара један од другог.

Иако тим у Ираку није употребио PARANAV систем, његово тестирање унапредило је њихове могућности. Били су далеко поузданији у сопствене могућности навигације, која је неопходна да се изврши прецизан борбени скок на слободно. Када је у Ираку дошло време да се испланира мисија, њихова обученост деловала је као урођена.

Обука у скоковима на неозначене десантне просторије, у пустињским условима, са пуном борбеном опремом, уверила је тим да је ВИВО скок одговарајући метод да се обави постављен задатак. Нису тражили прилику за борбени скок и, заправо, извели су више копнених офанзивних операција за време док су обучавали ирачке партне-

ре, а онда се појавила мисија у Ниневијској провинцији.

Команда тима ODA 074 веровала је у обученост својих људи и опрему коју користи. Када су постигнути критеријуми за полазак на задатак, команда је знала да ће постићи неопходно изменађење непријатеља.

Мисија је, сходно обавештајним подацима о локацији особе која је била мета, ноћним временским условима и ноћној видљивости, могла бити планирана у току три одређена дана. Када је задатак одобрен и изабран датум, започеле су последње припреме.

Сигурност бораца била је највећа брига, како каже командант Истурене оперативне базе 070, мајор Ајзак Џ. Пелтије.

„Имајући тако изолован циљ, били смо свесни потенцијалног односа снага, бирајући између слања у акцију једанаесточланог тима у односу на већу копнену јуришну јединицу,“ каже Пелтије и додаје „да су развијани планови за непредвиђене случајеве који би

могли да се десе како би ублажили евентуалне ризике.“ Пелтије још објашњава да слање малог, једанаесточланог тима на задатак остаје ризикантно, без обзира на јединицу за брзо реаговање која се налазила у близини.

Почетак операције

Рано ујутро 29. маја, операција у Ниневијској провинцији почела је покретом тима ODA 074 и њихових партнера из ирачке војске на аеродром у Истуреној оперативној бази, да би се повезали са сестринским детаљшманом – ODA 075.

План је био да тим ODA 075 буде одговоран за контролу копнених јуришних снага у операцији, који ће напасти након што ODA 074 започне акцију и које ће се састојати од јединица ирачке војске и полиције као партнера тимова 074 и 075. На Истуреној оперативној бази одржан је брифинг за ваздухопловне и копнене саставе, а потом и финална координација и пробе.

Тим ODA 074 прешао је на линију контроле, наместио своју борбену опрему и

Примопредаја дужности команданат 10. групе Специјалних снага

прошао инспекције инструктора, док се ODA 075 са ирачким партнерима истовремено померио на позицију која је била сигурнија и ближа циљу. Ту су чекали да тим ODA 074 поведе напад.

Убрзо иза поноћи, једанаесточлани MFF тим укрцао се на авион MC-130 – „Борбена канџа“, који је специјално опремљен за извођење ноћних скокова у променљивим околностима.

Када су узлетели, месечева светлост је обезбеђивала скоро стопостотну видљивост. Негде око четири сата и пет минута, на висини од 13.000 стопа, искочио је борбени тим са рампе америчког авиона. Сви падобранци имали су падобрански систем MC-4 Ram – „крило“ – Air Free Fall, носећи и додатни кисеоник, оружје и ранац са борбеном опремом, тежак преко стотину фунти.

Већ на висини од 13.000 стопа било је јасно да ситуација на тлу није као и она у ваздуху. Почеле су последње припреме пред скок. Због непредвиђене, надоласеће пешчане олује, била је лошија видљивост од очекиване. На висини од 6.000 стопа падобранци су отворили падобране и оријентисали се у правцу замрачене и неозначене десантне просторије, односно тачке окупљања.

Један од најкритичнијих аспеката борбеног скока на слободно дејство јесте способност падобранца да читају навигационе инструменте, како би се успешно заједно приземљили на унапред одређеној десантној просторији. Инфрацрвена стробоскопска светла која је носио сваки падобранец била су видљива само повремено, што је отежавало груписање за време прелета. Због тога се тим приземљио у три одвојене, раштркане групе. То није умањило резултате мисије, јер је свака група извела тактичко окупљање на десантној просторији. По приземљењу специјалци су прикупили десантну опрему, сложили падобране и обукли индивидуалну борбену опрему.

Када су били спремни за борбу, одвојени делови тима прешли су на место окупљања јужно од циља. Ту су се нашли сви чланови ODA 074. Прешли су на коначну скривену позицију, три стотине метара јужно од места на коме се налазила њихова мета и кренули у напад. Ушњали су се до зграда. Сељани су били изненађени. Козелка се сећа њиховог запањеног погледа. „Нису имали појма ни да смо у широј околини,“ каже он. „Ниједан тим никада није постигао елемент изненађења који смо ми постигли тог јутра.“

За десетак минута већина оних према којима је била усмерена операција били су под директном контролом. Шест минута касније, стигли су припадници тима ODA 075 и копнена јуришна компонента, осигуравајући читав простор око циља.

Када су га питали о важности извршеног задатка, пошто тражени терориста није

био ухваћен јер се није налазио у селу, Адлмен је одлучно рекао: „Извршио сам многоструке задатке, у оквиру бројних мисија. Ово је био први пут да су сви чврсто спавали када смо наишли, уместо да су били будни и чекали на нас. Владала је апсолутна тишина када смо стигли до циља. Ова мисија била је стопостотно успешна у постизању апсолутног изненађења.“

Непредвиђене тешкоће

Пелтије подвлачи да су „магла и потешкоће“ природне у свакој операцији. Надоласећа пешчана олуја била је непредвиђена и дисперзија је за последицу имала дуже време потребно за окупљање. У тим условима, стрпљење је било кључна ствар.

После мисије, Данијелс је осветлио успех ВИВО скока. Истакао је да је мисија показала MFF још валиднијим као начин убацивања специјалних снага – „Упркос приземљењу и кретању кроз злогласне пацовске канале кријумчара и страних бораца, сви елементи тима били су у стању да се повежу и изведу директну акцију, а да мисију непријатељ не открије.“

Од повратка из Ирака, тим ODA 074 ишао је у Аризону ради поновног MFF квалификовања и наставка обуке. Џојс, сениор падобранец тима, са више од осам година искуства у војном скакању на слободно, закључује да њихова обука и оперативне процедуре настављају да се развијају.

„Постали смо реалистичнији у временском планирању да бисмо ублажили непредвиђене околности, али и у грађивању адаптивних временских рокова. Настављамо да ревидирамо наш стратегијски план остваривања задатка – ASOP,“ каже Џојс. „Ми смо визионари када је будућност ВИНО скакања у питању и морамо то да одрадимо на

прави начин. Нове технологије и непрестано усавршавање обуке су суштинске ствари да би то постигли.“

Тим ODA 074 данас наставља са обуком, а његови чланови кажу да им је концентрација у успону. Један од везиста тима, водник прве класе Зекаррија С. Флоу, истиче да је скок у Ираку био врхунац онога што су до тада научили. Флоу, који до сада има 485 скокова, тврди да после мисије има далеко више самопоуздања. „Чињеница је да ми можемо рећи другима шта је потребно да би се оваква мисија обавила, нарочито да се она изведе безбедно. Ми смо, конечно, учинили историјску ствар“, каже он.

Старији водник Марк А. Малори, оружар тима ODA 074, појашњава како је мисија својим успехом направила преседан.

„Значајно је да се MFF може користити у рату против терора, па се зато враћамо његовим изворним коренима. Људи са којима годинама нисам био у контакту звали су да чују о искуству које сам стекао, желећи да виде како они могу да унапреде своју операционалност“, каже Малори.

После борбеног скока, тим је преживео неколико промена, мада у њему заједно раде још осморица чланова. Остали су распоређени на друге дужности у Специјалним снагама. Обука у тој области се наставила и проширила.

„Велика је разлика откако сам био у школи да видим обуку и борбеног скока. Знао сам шта да очекујем и шта је тим од мене очекивао. Очигледно је да је ово тим који најозбиљније ради од свих и ја желим да урадим оно што су они урадили“, каже водник Џим А. Канцонери, који је био члан ODA 074 у време операције, али није био оспособљен за MFF. ■

Јован ЋУЛИБРК

Повређен командант израелске падобранске школе

Командант Падобранске школе израелских одбрамбених снага – Сахал, пуковник Дрор Палтин тешко је повређен приликом редовног тренажног скока 1. јула 2008. године. Скок је био део редовне основне падобранске обуке младих војника и изведен је у бази Палмахим код Ашдода, јужно од Тел Авива.

Пуковник Палтин скакао је класичним неуправљивим десантним падобраном Т-10, који се у израелској војној терминологији назива Саба – врста кактуса из пустиње Неgev, слатког „меса“ – из старије варијанте авиона С-130 „еркулес“ – „карнаф“ у израелској терминологији.

Приликом одвајања од авиона појавио се проблем, претпоставља се да се гуртна подвукла или обмотала, због чега је командант Падобранске школе ишчашао руке и са закашњењем отворио падобран. Због великог убрзања и шока, пуковник Палтин је приликом приземљења поломио ноге. Одмах је пребачен хеликоптером у болницу Шеба у Тел ХаШомеру, где му је указана медицинска помоћ.

Према речима поручника Еле Вигелман, официра за везу у израелској копненој војсци, опоравак ће трајати око две године, чиме је војна каријера пуковника Палтина окончана.

Пуковник Дрор Палтин, пре садашње дужности, био је заменик команданта Галилејске, 91. дивизије током Другог либанског рата 2006. године. После тога преузео је команду над Падобранском школом и Школом за специјалне операције војске Израела. Да је вешт падобранац пуковник Палтин доказао је и скоком на слободно током манифестације „Freedom Jump 2008“, на којој су се у Израелу, у мају, окупали падобранце ветеране.

Сличан догађај се у израелској војсци одиграо 2. фебруара 2006, када је наредник Јосеф Гудман погинуо на 33. скоку. Конопац његовог падобрана улетљао се у ноге командира који је скакао иза њега. И док је Јосеф успео да пресече конопце и спасе живот свом старешини, за њега је било прекасно да повуче резервни падобран.

Пуковници Дрор Палтин и Предраг Станковић, изаспаник одбране Србије у Израелу

Био је припадник специјалне јединице Сајерет Маглан, која је намењена за противоклопна дејства и навођење ватре у дубокој позадини непријатеља. Постоје тврдње да је тај састав учествовао у лову на ирачке скадове, у операцији „Пустинска олуја“ 1991. године.

Током прославе Дана независности, поводом кога је и одржан „Freedom Jump 2008“, дошло је до инцидента – један од падобранаца који су скакали над морем код Тел Авива приземљио се у групу посматрача. Том приликом, уз њега, теже је повређено двоје, а лакше шесторо људи.

Наредни несрећни случај догодио се када је припадник батаљона за специјална дејства бригаде „Нахал“ повређен на скоку са падобраном Т-10 у бази код Реховота. Најпознатија несрећа одиграла се 1995. године у бази Це’елим, када су двадесеторица резервиста повређена због снажног налета ветра током приземљења.

У израелској војсци падобранство је масовно – осим једне активне и пет резервних падобранских бригада – знатан део официрског кадра и припадника специјалних јединица завршава падобранску обуку. Не организује се, међутим, виша падобранска обука и усавршавање падобранаца. ■

Ј. ЂУЛИБРК

Америчка војска мења падобран Т-10

Према информацијама са званичне Интернет презентација Војске САД (www.army.mil), почетком наредне године падобран Т-10, којим је Војска САД била опремљена дуже од пола века, биће замењен напредним падобранским тактичким системом – АТРС Т-11. Тестиран је од јануара 2007. године у XVIII ваздушнодесантном корпусу, чији су падобранци, јединице за одржавање падобрана и инструктори извели више од 3.200 пробних скокова током октобра 2007. године.

Према плану, 75. рејерски пук, Школа за одржавање падобрана и Падобранска школа опремиће се са Т-11 током ове и наредне године, 82. ваздушнодесантна дивизија од 2009. до 2011. године. До 2014. године падобран Т-10 биће замењен новим у читавој Војсци САД. ■

Ј. Ћ.

ОБУКА ПАДОБРАНАЦА У БАЊА ЛУЦИ

Падобрански школски центар „Бања Лука“, једино место где се организује службена падобранска обука у Босни и Херцеговини, али и најзначајнији Центар у региону, недавно је обележио шездесетогодишњицу падобранства у свом граду, Републици Српској и БиХ.

Још јуна 2005. године десет припадника Јединице специјалне полиције Министарства унутрашњих послова Републике Српске завршило је прву падобранску обуку у Центру.

Обука је настављена и у јуну 2007. године. Тада се у Падобранском школском центру оспособљавало седам специјалаца на основној и пет припадника Специјалне полиције на вишој падобранској обуци.

У 2008. години шест кандидата наставило је школовање на вишој падобранској обуци, где су достигли ниво на коме су стабилни и веома безбедни у слободном паду. Скакали су са висине од 2.000 метара и начинили по 30 скокова.

Специјална јединица полиције Републике Српске настала је током 1992. године. У њој су за време ратних дејстава боравили и поје-

дини припадници некадашње 63. падобранске бригаде, пореклом из Босне и Херцеговине. Данас има антитерористичку улогу и намењена је за решавање отмице таласа, успостављање реда и мира у ситуацијама високог ризика, али и пружање помоћи у ванредним приликама.

И припадници Специјалне јединице за подршку Државне агенције за истраге и заштиту – СИРА БиХ, оспособљавани су у Центру од 23. јуна до 7. јула 2008. године. Основну падобранску обуку успешно је завршило дванаест припадника, који су извели по десет скокова. Јединица за подршку Агенцији опремљена је за самостално деловање против различитих облика тероризма, у свим метеоролошким условима и местима, али и против свих видова криминала, у ситуацијама када није довољна или је непоуздана употреба основних полицијских и криминалистичких снага.

Падобрански школски центар у Бањи Луци, којим руководи падобрански инструктор Душко Грмуша, тренутно нема премца у Босни и Херцеговини, јер ни Оружане

снаге БиХ, нити полицијске и безбедносне структуре преостала два ентитета и саме БиХ немају капацитете за службену падобранску обуку.

Приликом обележавања Дана пријатељства САД и БиХ, на пример, у јуну 2008. године, само петорица припадника Оружаних снага БиХ извела су падобрански скок из америчког ваздухоплова. Тројица међу њима обучена су у Падобранском школском центру „Бања Лука“.

Ипак, да обука војних или полицијских падобранаца у цивилним или полувивилним школским центрима може бити функционална, показује пример израелске војске, чији се инструктори обучавају у полувивилном Падобранском школском центру Хабоним, а не у Падобранској школи у бази Тел Ноф.

Набавком нових авиона и падобрана, те развојем смештајних капацитета, Падобрански школски центар у Бањи Луци биће и убудуће пример многим на простору западног Балкана. ■

Ј. Ћ.

GRYPHON

Нова генерација падобранских система

Нова генерација падобранских система – GRYPHON – представља модуларну надградњу постојећих система, који омогућава бржи долазак падобранца до циља без обзира на временске услове, односно ветар. Скоро да је невидљив за радарске системе противваздухопловне одбране. Он обезбеђује и кратко излагање екстремно ниским температурама, које владају на великим висинама, али и употребу кисеоничке опреме, која елиминира ризик од хипоксије.

ТЕХНИКА

Сновни захтеви приликом извођења падобранског десанта јесу да транспортни ваздухоплови буду што мање изложени непријатељској противваздухопловној одбрани и да се постигне што веће изненађење.

Најефикаснији начин извршења падобранског скока који задовољава поменуте услове јесте скок са веома великих висина, са скоро моменталним отварањем падобрана. Таква техника скока, високо искакање, високо отварање, ВИВО омогућаје прелет падобранца од тачке искакања до места приземљења на релативно безбедној удаљености од непријатељске ватре. Међутим, она са собом носи и недостатке, попут дугог излагања падобранца сниженом ваздушном притиску, што доводи до хипоксије, али и екстремно ниским температурама од -37 до -57 степени Целзијуса. Такви ризици лоше утичу на борбену упо-

требу падобранца после извршења скокова.

Немачка компанија SPELCO отпочела је развој падобранског система GRYPHON, како би превазишла постојећа ограничења и тешкоће приликом падобранског десанта.

Нова генерација падобранских система – GRYPHON – представља модуларну надградњу већ постојећих система, који омогућава бржи долазак падобранца до циља без обзира на временске услове, односно ветар. Скоро да је невидљив за радарске системе противваздухопловне одбране. Он обезбеђује и кратко излагање екстремно ниским температурама, које владају на великим висинама, али и употребу кисеоничке опреме, која елиминира ризик од хипоксије.

Падобрански систем GRYPHON има финесу која минимално износи 5:1 – за метар губитка висине пређе раздаљину од пет метара, што за висину искакања од 10.000 метара приближно износи 40 километара прелета у условима без утицаја ветра. Садашњи падобрански системи имају максималну финесу од 3:1 до 4:1. У зависности од висине скока и метеоролошких услова, прелети који су се изводили са старим падобранским технологијама имали су домете од највише 20–30 километара, уз веома дуго излагање падобранца хладноћи, сниженом парцијалном притиску ваздуха, то јест недостатку кисеоника. То је умањивало борбене могућности падобранца после такве врсте скокова.

Према новим технолошким достигнућима сва опрема падобранца налази се унутар самог система и практично је невидљива. Радарски одраз је веома низак, што значи да је детекција падобранца који прилази месту на коме ће се приземљити ваздушним и земаљским радарским системима скоро немогућа.

GRYPHON се може опремити и системима за вођење и стабилизацију у лету. Такође,

Опрема

Аутоматска контрола лета
GPS/PDA/HUD навигациони систем
OXYJUMP систем кисеоничке опреме за скокове са великих висина
Комуникациони систем са резонантним микрофоном

Предности

Независност од утицаја метеоролошких прилика
Минимална финеса система је 5:1
Време потребно од искакања до приземљења је око 15 минута
Опрема коју систем носи може бити већа од 50 килограма
Приказ навигационих параметара на визиру кациге HUD – Helm-Up-Display
Немогућност радарског откривања

на њега се могу уградити једноставни мали турбо млазни мотори за беспилотне летелице, што обезбеђује прелете на даљинама већим од 100 километара. Све то омогућава да падобранец ваздухоплов напусти и на мањим висинама без ризика. Произвођач не искључује долет и на даљинама већим од 200 километара.

Још једна од предности нове технологије јесте њено прилагођавање посебним условима и захтевима, нарочито у погледу употребе падобрана на том падобранском систему. Чак и аеродинамични облик система GRYPHON може бити промењен како би се на њега додала специјална опрема.

Савремене технологије, на тај начин, померају традиционалне границе поимања падобранског десанта. ■

С. ЈОВАНОВИЋ

Димензије

Распон крила 1.800 милиметара
Дужина система 1.500 милиметара
Висина система 430 милиметара
Максимална подвесна тежина са падобраном 225 килограма
Тежина празног система 15 килограма
Носивост 50 килограма

Брзина

Максимална брзина 400 километара на час
Брзина прелета 150 километара на час
Брзина најбоље финесе са 2.000 метара је око 200 километара на час
Брзина најбоље финесе са 10.000 метара је око 300 километар на час

Заборављени батаљон

Сетно се присећајући времена када су ноћу, тајно, увежбавали доскок у војној бази Ћиоја дел Коле, недалеко од Барија у Италији, и коментаришући зашто је након само двадесет година Први падохбрански батаљон пао у заборав, легендарни командант Чедва Вранић је рекао својим ратним друговима: „Бива то, заборављали смо ми понекад неког митраљесца да повучемо са положаја. И мене су једном заборавили усред Купреса. Али да забораве на цио батаљон, то још није бивало, нешто се не сјећам“.

Еило је то у августу 1944. године, у једном савезничком центру за обуку командоса и других падохбранских јединица, у малом италијанском градићу Ћоја дел Коле, између Таранта и Барија...

Тим речима почиње своју причу Југ Гризељ, падохбранац Првог падохбранског батаљона, након рата наш познати новинар. Прича је објављена у часопису „Свет“, 25. маја 1965, са насловом „Заборављени батаљон“, а настала је неколико дана раније у новинарском ресторану док се дружио са својим падохбранцима, онима који су формирали Први падохбрански батаљон. Некако се све поклопило и са датумом прославе дана победе, 9. маја те године, када је коментатор Југословенске радио-телевизије, пратећи пролаз падохбранских јединица на паради, рекао:

– Сада на својим екранима видите ешелон падохбранаца, један од ретких родова који није формиран у току Народноослободилачког рата.

Свесни чињенице да се о војним падохбранцима и тада мало знало, тројица припадника некадашњег Првог падохбранског батаљона, командант Чедва Вранић, Воја

Чедомир Вранић, командант бригаде

Шиљеговић, заменик комесара батаљона и писац објављеног текста, како сам за себе каже, борац треће чете аутоматичара батаљона, састали се су једне вечери у клубу Редакције. Хтели су да саопште свету како су и они постојали за време Другог светског рата. Било је прошло више од двадесет година од њиховог првог скока у савезничкој војној бази и сматрали су да нема разлога да се то држи у тајности. Пријатељство изнедрено под куполом падохбрана није избледело. Присећали су се дана напорне падохбранске обуке и својих првих скокова.

Успомене су их вратиле у ноћ када су једни друге погледали у очи и питали се: „Људи, шта нам је чинити?“ Искреност у међусобним односима, који су пре свега људски, јер заједно пролазе кроз исте изазове, без обзира на чин, па тек онда војнички, јер су они отелотворење војске, и тада је била, а и данас је својствена свим падохбранцима.

У августу давне 1944. године, у италијанском градићу Ћоја дел Коле, већина полазника смене падохбранске школе у бази савезничких снага, којих је било око хиља-

Ешелон Првог падобранског батаљона на паради у Београду 1945. године

ду, углавном Американаца, Енглеза, Пољака, Данаца и Француза, била је те вечери у граду. Славили су завршетак теоретског дела школовања и почетак практичног – прелаз на скокове. На стотине шатора било је празно те ноћи. Само је у пет-шест њих пажљиви посматрач могао да примети изузетну живост. Под светлом батеријских лампи скакутале су сенке по платненим зидовима разнобојних кућица.

Били су то шатори Југословена, партизана, полазника падобранске школе. На свој начин и они су славили тај значајни дан. Ако је то уопште личило на славље:

– Другови – говорила је једна сенка – за неки дан почињу скокови из авиона. Није тајна да су се многи од нас слабије снашли у компликованим вежбама еластичности, рефлекса и савлађивања вртоглавице. Као што вам је познато, то је изазвало шалтиве и злураде коментаре наших ратних другова, савезника. Због тога је потребно да у наредних неколико ноћи колико нам остаје до почетка скокова, организујемо посебне вежбе за оне који осећају да нису добро савладали предвиђене задатке. Вежбе су добровољне и почињу овог тренутка. Одржаваће се сваке ноћи.

Сенке су престале да скакућу по ша-

торским крилима, да би се мало доцније појавиле на вежбалишту, међу компликованим справама за обуку падобранаца. И то је трајало наредних неколико вечери, такорећи од мрака до зоре. Док су остали припадници школе славили крај првог дела школовања и разбијали предстојећи страх од првог скока у вискију и друштву девојака, чудне, на месечини издужене сенке скупљале су се на вежбалишту, вртеле се у рингишпилима за разбијање осећања вртоглавице, искакале до изнемоглости из вагонета који су постигли убрзање, увежбавале доскок, бодриле једна другу и училе. Много је разбијених носева и окрвављених колена дочекивало јутра.

Гледајући их тако, неупућенима је могло изгледати да Југословени мање воле виски и девојке од, рецимо Данаца и Американаца, који су уредно добијали своју плату и премије као надокнаду што носе униформу своје земље и боре се против фашизма. Њима је тешко била схватљива упорност малобројних, неспретних младића са црвеним петокракама на енглеским капама који су у ноћним вежбама настојали да надокнаде недостатак гимнастичке вештине, физичке кондиције и еластичности. Исто као што им је изгледао невероватан податак да они нису

плаћени, изгледало им је несхватљиво шта ће ту дечаци од петнаест и шеснаест година, од којих је већина тек пре неки дан изашла из болница са опоравка након рањавања. Неки од њих су непосредно стигли са положаја испод Козаре, Купреса и Дрвара.

Били су препознатљиви по трапавом ходу, по песми која се орила када им је било најтеже, по мршавим телима и по несналажењу у новим ципелама, али и по достојанственом понашању у граду или на полигону. На крају школовања, након што су завршили са предвиђеним скоковима из авиона, командант школе, искусни пуковник енглеских командоса, посебно је похвалио наше падобранце:

– Ми смо се смејали, ја морам признати, потпуном недостатку сваке гимнастичке предпреме ових младића, њиховој неспремности и много чему. Сада је тешко смејати се када сам дужан да саопштим како је група Титових партизана са најбољим успехом завршила школовање у овој класи. Тешко је не дивити им се.

Према подацима које је објавио Стојан Јовић, доајен нашег војног и цивилног падобранства, у књизи „Југословенско падобранство 1926–1990“, падобранска обука на земљи је тада рађена по скраћеном по-

ступку, како су то захтевали ратни услови.

Наиме, део вежбања на земљи сведен је на најосновније практичне вежбе, а падобран није посебно изучаван, нити су кандидати своје падобране сами паковали за скок. То су чинили професионални пакери. Нашим војницима, будућим падобранцима, највише проблема стварало је свакодневно трчање по више километара и часови физичког вежбања комбиновани са елементима борилачких вештина. Свесни да за тако кратко време неће постићи успех, наши млади борци, пуни ентузијазма, радили су буквално даноноћно.

Како Југ Гризелџић истиче у свом чланку, било је око 180 Југословена. С друге стране, према Јовићевим подацима, падобранску обуку завршио је 191 борац Народноослободилачке војске Југославије.

Наредних дана, након завршене подо-

бранске обуке, логор је опустео. Савезнички војници отишли су на одмор у разна одмаралишта или на наградно одсуство својим кућама. Југословени су пребачени у једно друго место, где је одмах почео други део школовања: савладавање тајни минерско-саботерско-диверзантског заната. Ту је, дабоме, већ све ишло лакше. Многи од њих били су том послу већ прави мајстори. Прекаљени минери и диверзанти, припадници Енглеске војне мисије, често су дуго седели уз логорске ватре после завршеног посла и слушали готово невероватне приче о томе како су тамо негде на Балкану, приручним средствима вршене диверзије, минирани велики објекти, стотине километара пруга, путева...

А крајем септембра је пред стројем састављеним од четири чете прочитана наредба Врховног штаба о формирању Првог падобранског батаљона Народноослободилачке војске и партизанских одреда Југославије.

– Савладавши и ту компликовану технику – рекао је окупљеном батаљону пуковник Милан Лах, начелник Штаба логора у Италији – за рекордно време и са примерним успехом, ви сте заслужни што је наша Народноослободилачка војска добила нови род оружја, по угледу на најсавременије армије света.

Била су то већ помало заборављена времена ентузијазма. Једнога дана у јединицу је стигла вест о ослобођењу Београда. Те ноћи нико није спавао: од среће, узбуђења, од близине тренутка када ће бити оспособљен први аеродром и створена могућност за прве борбене акције батаљона.

Утом је стигло наређење да се батаљон за неколико часова, под пуном ратном опремом, припреми за задатак. Међу борцима Првог падобранског батаљона говорило се о десантној акцији на Зидани Мост, околину Сарајева, предграђе Загреба ...

Сат-два после тога наређење је ко зна због чега повучено.

Касније је стигло друго наређење, о најхитнијем пребацивању батаљона у Београд и стављању на располагање Врховном штабу.

Било је то ратно време, када су се многе ствари дешавале неплански и помало стихижски. Народноослободилачка војска је по својој бројности већ била респектована војна сила Балкана, чији су борци имали велико ратно искуство. Међутим, недостајале су школоване старешине. Многа наређења издavana су усмено, тако да се за проучавање тог доба најчешће ослањамо на сећања самих учесника.

Многе јединице су осниване преко ноћи, добијале невероватна „специјалистичка“ имена и намене. Ваљда је и зато начелнику Врховног штаба изгледао чудно изве-

штај Штаба Првог падобранског батаљона, о његовој спремности да се истог тренутка употреби у најкомпликованијој десантно-диверзантској акцији. Тим поводом се међу падобранцима дуго препричавао један доживљај: у тренутку док је начелник Генералштаба сумњичаво вртео главом читајући извештај о стручности јединице која као да му је пала с неба, у собу је ушао Јосип Броз Тито, врховни командант партизана, и рекао:

– Не, то није неорганизована јединица. Њихово формирање смо ми планирали и обезбедили.

Пришао је команданту батаљона Чеди Вранићу, прекаљеном борцу и хероју са Купреса и Дрвара, и Милану Погборнику, комесару батаљона, и распитивао се до детаља о бојној готовости батаљона и његовом кадровском саставу.

Рат се ближио крају. Отворен је Сремски фронт и почеле су друге бриге. Техничких могућности, транспортних авиона и падобрана није било. Зато Први падобрански батаљон није борбено употребљен све до краја рата.

Постоје и друга мишљења тадашњих припадника батаљона који је изнедрио остале падобранске јединице наше земље. Кажу да можда није употребљен због неког другог разлога. Наиме, рат је био при крају и неко ко је одлучивао о судбини батаљона, изненађен податком да у њему има више од 80 одсто бораца од 1941, 1942. и 1943. године, решио је да их сачува.

Кажу чак да је потпуковник Милан Симиновић из Команде воздухопловства тих дана, пошто је прегледао списак бораца, рекао:

– За вас, другови, рат је завршен!

Или је, можда, посреди било нешто треће. У сваком случају, падобрански батаљон је убрзо након рата расформиран и пао у тихи заборав. Живео је у срцима падобранаца који су га формирали и који су касније били окосница за обуку нових војних падобранских формација.

Сетно се присећајући времена када су ноћу, тајно, увезбавали доскок у Ћиоја дел Коле, и коментаришући зашто је након само двадесет година Први падобрански батаљон пао у заборав, легендарни командант Чедо Вранић је рекао својим ратним друговима:

– Бива то, заборављали смо ми понекад неког митраљесца да повучемо са положаја. И мене су једном заборавили усред Купреса. Али да забораве на цио батаљон, то још није бивало, нешто се не сјећам. ■

Владаца КРСТИЋ

ПАДОБРАНАЦ

СПОРТ

НЕБЕСКЕ ВИДРЕ

Скокови подмла

Падобранска екипа Небеске видре је спортски састав са највише трофеја у Војсци Србије. Почетком 2008. године у њему је дошло до смене генерација и промене у руководству. Стални чланови екипе постале су млађе старешине, јер су у заслужену спортску пензију отишли ветерани. Уследиле су, потом, њихове припреме за богату овогодишњу такмичарску сезону.

Падобранска екипа Војске Србије *Небеске видре*, која негује врхунски такмичарски спорт, а фаворизује само спортски дух и потребан ниво оспособљености, током 2008. године подмладила је састав и шансу да се покажу и докажу пружила млађим старешинама. Почетком године, уследиле су њихове припреме за такмичарску сезону.

Први наступ новог састава *Небеских видри* био је на „Купу града Бора“ у скоковима на циљ. Такмичење је одржано у 24. и 25. маја у Бору. Обележиле се га добра организација и врло захтевна метеоролошка ситуација, која је надметање до самог краја учинила неизвесним. Екипа Војске пласирала се иза победничке АК *Наша крила* из Параћина.

Потом је падобранска екипа Војске Србије, на позив Армије Републике Пољске, наступила у пољском граду Познањ, на регионалном CISM падобранском првенству од 7. до 11 јула. Уз њих и шест екипа домаћина, скокове су извели представници Белорусије, Немачке и Данске. Такмичили су се у

атка

Остојић убедљиво тријумфовали и понели прелазни пехар. Заставник Јанићијевић пласирао се, том приликом, у појединачној конкуренцији на друго место, иза Светлане Симић из Параћина.

И на 30. светском првенству у класичним дисциплинама, скокови на циљ и фигуративни скокови, које је организовано у Луценцу, у Републици Словачкој од 26. јула до 1. августа, у саставу наше државне репрезентације учествовала су двојица такмичара *Небеских видри* – заставници Синиша Мићић и Мирољуб Јанићијевић. Светско првенство окупило је 26 екипа из читавог света, углавном војних падобранаца.

Репрезентација Републике Србије наступила је у скоковима на циљ. После осам скокова заузела је 17. место. Најбољи појединачнац у српском тиму био је заставник Мићић, који се са 14 сантиметара на 2 сантиметра „нули“ пласирао на 40. место, само сантиметар мање за пласман у полуфинале. Тај резултат је уједно и најбољи међу нашим репрезентативцима последњих неколико година на међународним манифестацијама.

Од 4. до 15. августа Подобранска екипа Војске Србије *Небеске видре* учествовала је и на 26. међународном падобранском такмичењу у САД. У конкуренцији 66 екипа освојила је пето место, док је у међународној конкуренцији од 15 екипа заузела другу позицију.

У септембру су *Небеске видре* наступиле на државном првенству у класичним дисциплинама и формацион скидвинг скоковима. ■

Мирољуб ЈАНИЋИЈЕВИЋ

две дисциплине – скокови на циљ и formation skydiving FS-4 скокови. Наши млади такмичари имали су прилику да се први пут надмећу у FS-4 скоковима. Очекивања да се пласирају у средину табеле су се остварила. У појединачној конкуренцији заставник Мирољуб Јанићијевић освојио је десето место у скоковима на циљ. Спортску манифестацију у Пољској пратили су променљиви метеоролошки услови, слапит ветар јачине од два до десет метара у секунди, облачност са падавинама, што је компликовало и усложњавало падобранске скокове.

Уследило је 19. и 20 јула учешће *Небеских видри* на 10. меморијалном купу *Горан Остојић* и сви пали борци у скоковима на циљ. Надметање је организовано на платоу испред спортског центра ЈАСА у Јагодини. На њему су учествовале и екипе из Македоније, Црне Горе, Републике Српске.

Пре наступа у Јагодини, Подобранска екипа Војске Србије, у више наврата, такмичила се у скоковима на циљ, тако да су њени чланови имали довољно сигурности и самопоуздања, и на Меморијалу *Горан*

ШУТИНГ РЕЛИ

Брзина и прецизност

Шутинг рели је оригинална спортска дисциплина која се састоји од брзинске вожње теренским моторним возилима по брдовитој стази дуж које је постављено пет ватрених линија са разноврсним и захтевним задацима. На овогодишњем, дванаестом надметању у тој дисциплини тријумфовале су екипе нишког одреда Жандармерије, противтерористичке јединице Војске Србије и домаћина такмичења „Сафари клуба“.

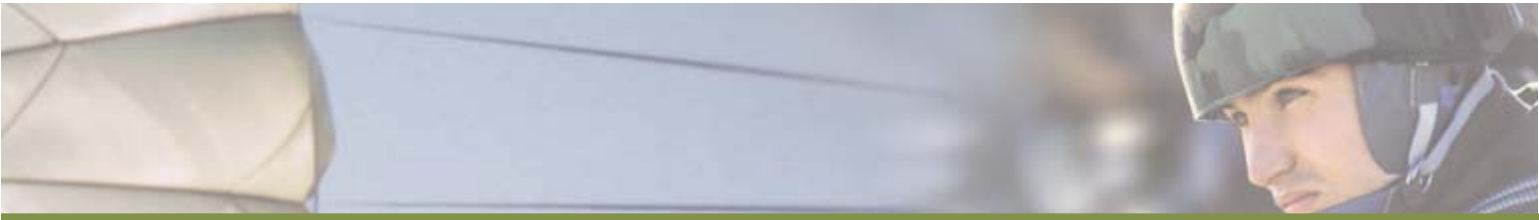
И очетком октобра, на брду Градац поред Ниша, одржан је Дванаести шутинг рели. На том атрактивном такмичењу надметале су се 24 екипе из Београда, Ниша, Трстеника, Лесковца и осталих градова Србије. Међународни карактер догађају дали су стрелци и возачи из Босне и Херцеговине.

Поред припадника специјалних јединица Војске Србије и Министарства унутрашњих послова, на релију су учествовали и тимови клубова у практичном стрељаштву и агенција за обезбеђење.

Шутинг рели је оригинална спортска дисциплина која се састоји од брзинске вожње теренским моторним возилима по брдовитој стази дуж које је постављено пет ватрених линија са разноврсним и захтевним задацима. На ватреним линијама стрелачку вештину приказују стрелци сувозачи, који током гађања поред прецизности морају да демонстрирају и брзину паљбе.

На првом ватреном задатку требало је са пет патрона погодити исто толико мета из полуаутоматске борбене сачмарице, на трећем су такмичари гађали пет балона из аутоматске пушке, док је на другом и четвртном циљано десет мета из пиштоља.

Овогодишње надметање пратило је више од пет стотина гледалаца. Највише занимања показали су за пету ватрену линију, на којој је стрелце чекала падајућа мета, која је после поготка ослобађала глиненог голуба. Њега је требало погодити у лету паљбом из ловачке двоцевке.

Прво место на Дванаестом релију припало је екипи „Жандармерија 2“, у чијем су саставу били припадници нишког одреда елитног полицијског састава – возач Драгиј Томић и стрелац Горан Јанковић. За друго место изборио се тим противтерористичке јединице Војске Србије „Кобра 1“ – возач Радосав Неђић и стрелац Вукота Ђукић. На трећу позицију пласирала се екипа домаћина „Сафари клуба“, са возачем Драганом Ђорђевићем и стрелцем Предрагом Томићем.

Дванаести шутинг рели организovali су нишки „Сафари клуб“ и београдски оружарски магазин „Калибар“.

Занимљиво је да је возач „Кобри“ Радосав Неђић успео да на стази постигне завидно време, иако је трећину стазе возио без предње леве гуме. Иначе, стаза на Градцу је по мишљењу такмичара веома захтевна, пошто се налази на земљаној подлози и има велике успоне, падове и оштре кривине.

– Све је прошло како смо планирали – рекао је по завршетку Шутинг релија председник „Сафари клуба“ Властимир Станојевић и додао да су терени на Градцу лепши него икада раније, зато што је

НАГРАДА „ГОРАН ОСТОЈИЋ“

Награда Шутинг релија за фер плеј „Горан Остојић“ носи назив по погинулом официру некадашње 63. падобранске бригаде. Традиционално је додељује 63. падобрански батаљон. Вредно признање ове године припало је члановима екипе нишких ветерана Зорану Момчиловићу и Предрагу Здравковићу, који су учествовали на свим досадашњим релијем. Награду је уручио представник 63. падобранског батаљона мајор Иван Стојанић.

на њима уређено и излетиште. – Овој спорт од такмичара тражи добру координацију, јер да би се постигао успех морају да се погоде људи, возила, оружје и спортска срећа. Наравно, увек су фаворити припадници елитних војних и полицијских јединица, али нас радује што се појављују све више и такмичари из осталих институција и организација. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ

НОВИНСКИ ЦЕНТАР
Београд, Браће Југовића 19

ОДБРАНА

Препоручује

МОНОГРАФИЈУ 63. ПАДОБРАНСКЕ БРИГАДЕ

Књига посвећена стварању и развоју чувене 63. падобранске бригаде изузетна је по много чему: садржају, илустрацијама и привлачном изгледу. Војници са две заклетве, како зову припаднике те елитне јединице, вечни су пример војничке части, пожртвовања и врхунске обучености, а надасве осећања оданости отаџбини и униформи коју поносно носе. Црвена беретка с падобранским знаком њихово је прво уочљиво обележје.

Текст је посвећен бригади, људима који су је стварали, бранили њен углед, ратовали за слободу свог народа, часно гинули и одлазили у легенду.

О њима можете читати, њих можете видети на бројним фотографијама које богато илуструју књигу вишегодишњег новинара листа „Војска“, потом официра 63. падобранске бригаде Владике Крстића.

Књига је обима 184 стране, формата 22x25 cm, тврдог повеза, с пуним колором и квалитетним папиром.

ВЛАДИЦА
КРСТИЋ

ВОЈНИЦИ СА ДВЕ ЗАКЛЕТВЕ

Падобранци
63. падобранске
бригаде

НАРУЏБЕНИЦА

НЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3241-009, телефакс 011/3241-363
Жиро-рачун : 840 - 49849 - 58

Овим наручujem _____ примерака књиге о 63. падобранској бригади
„ВОЈНИЦИ СА ДВЕ ЗАКЛЕТВЕ“ са попустом 50 % - по сајамској цени
од 756,00 динара.

Књиге се плаћају унапред. Уз износ за књиге обавезна је доплата од
130,00 динара за поштарину.

Наручбеницу и доказ о уплати послати на наведену адресу НЦ „Одбрана“.

Купац _____
(име, очево име и презиме)

Улица и број _____

Телефон _____

Место и број поште _____

Датум _____ Потпис наручиоца _____